Serie nouă
IANUARIE 2021
1
(CCXXXIV)
48 pagini
ISSN
1220-742X

ACTUALITATEA MUZICALĂ

REVISTĂ LUNARĂ A UNIUNII COMPOZITORILOR ŞI MUZICOLOGILOR DIN ROMÂNIA

Din sumar:

✓UCMR 100 - Recenzii şi concerte
✓Convorbirile AM: Virginia Zeani, Ghenadie Ciobanu
✓Ruxandra Donose - 30 de ani de carieră
✓Dicționar sentimental: Trio Grigoriu
✓Pop Club 303
✓Sărbători în pandemie

În imagine:
Ruxandra DONOSE
(foto: Nicolae Alexa)

Aniversările şi comemorările noului an

Aniversările anului 2021 în muzica clasică internaţională nu sunt deloc puţine. În măsura în care restricţiile sanitare o vor permite, în multe ţări ale lumii vor exista evenimente dedicate personalităţilor care, de-a lungul timpului, şi-au pus amprenta pe dezvoltarea artei sunetelor.

Există şi cifre rotunde (centenare sau multi-centenare) dar şi unele mai puţin spectaculoase numeric, referirile calendaristice vizând nu doar perimetrul persoanelor ci şi cel al instituţiilor sau al creaţiilor.

Chiar zilele acestea, în ianuarie, se împlinesc 120 de ani de la naşterea lui Giuseppe Verdi, dar şi 100 de ani de la naşterea lui Mario Lanza, tenor şi actor de film (decedat la doar 38 de ani).

Apoi se vor marca 50 de ani de la moartea lui Igor Stravinski, 75 de ani de la moartea lui Manuel de Falla, centenarul regelui tango-urilor, Astor Piazzola, al marelui tenor italian Giuseppe di Stefano, al pianistului franco-maghiar Gyorgy Cziffra, al dirijorului Mircea Basarab, 100 de ani de la moartea legendarului tenor Enrico Caruso, a lui Camille Saint-Saëns, a compozitorului Engelbert Humperdink (autorul operei *Hänsel şi Gretel*), 125 de ani de la moartea lui Anton Bruckner şi a Clarei Schumann, 150 de ani de la naşterea compozitorului Alexander von Zemlinsky, 150 de ani de la moartea compozitorului Daniel Aubert, 500 de ani de la moartea compozitorului renascentist franco-flamand Josquin du Prés.

Se împlinesc 100 de ani de la premierele operelor *Dragostea pentru cele 3 portocale* (de Serghei Prokofiev), *Katya Kabanova* (de Leoš Janáček), 150 de la premiera *Aidei* (de Giuseppe Verdi) şi 200 de ani de la premiera operei *Die Freischütz* (de Carl Maria von Weber).

Vor fi aniversate soprana rusă Anna Netrebko şi soprana germană Diana Damrau, ambele la împlinirea vârstei de 50 de ani, dar şi tenorul-bariton-dirijor Placido Domingo, la 80 de ani.

În 1821 a fost inaugurată impresionanta sală de concerte Berliner Konzerthaus (Mitte) din capitala Prusiei, dar şi Opera din Alexandria.

În mod fals se afirmă în multe scrieri româneşti, preluate din păcate şi pe plan internaţional, că acum 100 de ani a fost fondată Opera Română din Bucureşti, instituţie mult mai veche, ale cărei baze legislative au fost puse în 1877, a cărei primă perioadă de activitate a fost sub egida Teatrului naţional (şi înainte şi după acest an) şi care a căpătat autonomie în 1885, sub conducerea

lui George Stephănescu. În 1921 doar a fost preluată de stat şi finanţată de la buget (nu fără discontinuităţi: au fost din nou perioade de privatizare, instituţia fiind dată în concesiune unor particulari).

Vom reveni cu aniversările maeştrilor români. Deocamdată ne bucurăm să-i spunem *La mulţi ani* Feliciei Donceanu, care pe 28 ianuarie împlineşte 90 de ani!

Mihai COSMA

DIN SUMAR

UCMR - 100...2-9
George Enescu şi Clara Haskil................10-13
Convorbirile AM - V. Zeani, G. Ciobanu.....13-15
Pe scenele bucureştene..........................16-17
Despărţiri - Alexandru I. Bădulescu.........20-21
Festivalul "I. D. Chirescu"...........................27
Evaluări şi acreditări.....................................32
Jazz divin la feminin (III)........................34-35
Sărbătorile în pandemie..........................36-37
"303"..39-40
Trecutele vieţi de Doamne şi Domniţe....44-45
Discuri...46-47

O călătorie în universul muzicii româneşti

Pentru Uniunea Compozitorilor şi Muzicologilor din România, anul 2020 a reprezentat hotarul Centenarului. Pe întreg parcursul acestui secol tumultuos, breasla compozitorilor a prins contur, s-a dezvoltat, s-a maturizat, şi în tot acest timp a reconstituit prin operele sale spiritul românesc.

Unul dintre proiectele ce au marcat această sărbătoare a fost reeditarea uneia dintre cele mai cuprinzătoare lucrări privind istoria muzicii autohtone: *Universul muzicii româneşti. Uniunea Compozitorilor şi Muzicologilor din România (1920-1995)*. Cele două volume însumează peste 900 de pagini de istorie reconstituită „din litera şi spiritul documentelor şi mărturiilor ... ştiind că numai astfel se va putea contura un profil obiectiv"; căci, după cum ne spune însuşi academicianul Octavian Lazăr Cosma, „o simfonie nu se cântă după ureche, ci după partitură. Tot astfel, istoria muzicii nu se scrie din auzite, ci pe baza documentelor" (Universul muzicii româneşti – *Preambul*).

Ediția a II-a a fost îngrijită de muzicologul Mihai Cosma, şi conține unele informații actualizate sau explicații privind activitatea unor instituții astăzi ieşite din circuit. De asemenea, s-a apelat la îmbunătățiri grafice sub formă de tabeluri sau statistici, iar pentru a uşura munca de cercetare au fost incluse Bibliografia integrală şi Indexul de nume. Mai mult, ultimele pagini ale celor două volume includ un număr considerabil de portrete ale unora dintre cei mai importanți muzicieni ai vremii.

Pot spune fără echivoc că *Universul muzicii româneşti*... este o lucrare cu rol documentar; ea constituie una dintre cele mai complete şi complexe surse de informare pentru elevi,

LUCRĂRI PREZENTATE ÎN CADRUL BIROURILOR SECȚIILOR DE CREAȚIE ŞI ACHIZIȚIONATE DE CĂTRE UCMR (iulie-noiembrie 2020)

SECȚIA DE MUZICĂ INSTRUMENTALĂ ŞI MULTIMEDIA

Almaşi Gabriel – *Themes/ Anthemes* pentru orchestră de coarde; **Anghel Irinel** – *Where to go When,* piesă pentru flaut şi pian; **Baciu Vlad Răzvan** – *Caleidoscop* pentru orchestră; **Burlea Vlad** – *Scherzo-capriccio,* pentru flaut şi pian; **Cibişescu Iulia** – *Sonata a III-a pentru vioară şi pian*; **Ciobanu Ghenadie** – *Umbrele dimineții*, pentru flaut, percuție, pian; **Costea Marcel Octav** – *3 Heptastihuri, Nocturne pentru pian*; **Iacob Claudius** – *Şapte haiku-uri pe stampe cu păsări* - muzică electronică; **Iorgulescu Adrian** – *Hypostasis 2*, pentru clarinet, pian şi corzi; **Marcu Şerban** – *Necântec,* pentru fagot şi cvartet de coarde; **Mălăncioiu Gabriel** – *Filaversarium,* pentru orchestră; **Măniceanu Mihai** – *Piesă pentru violină solo*; **Munteanu Viorel** – *Dorelegia,* pentru flaut, oboi, contrafagot; **Murariu Alexandru Ştefan** – *Pneuma,* pentru ansamblu instrumental; **Pintilie Bogdan** – *Moartea căprioarei*, balet; **Stănescu Gheorghe** – *Rondino* pentru orchestră simfonică; **Török Aron Gyurko** – *Chromosphere,* cvartet de coarde; **Țuțuianu Teodor** – *Triptic* pentru pian; **Vîrtosu Mihai** – *Lucrare camerală.*

Subsecția vocal – instrumentală (mixtă)

Arvinte Constantin – *Brâncuşiana,* oratoriu.

Subsecția de fanfara

Biriş Alexandru – *Suita nr. 2*; **Luncan Octavian** – *Eterna primăvară*; **Mihai Florian** – *Mică suită*; **Popa Emanuel Florin** – *Sextet nr. 1*; **Stoian Valentin** – *Fantezie;* .**Ştefoni Doina Delia** – *Dor tineresc*, suită; **Țugui Gheorghe** – *Rapsodia nr.3*; **Zorilă Marius** – *Mozaic*, suită.

SECȚIA DE MUZICĂ VOCALĂ

Androne-Nakanishi Sebastian – *The Pilgrim Soul* pentru cor mixt, text: William Buttler Yeats; **Buciu Dan** – *Poveste ciudată* pentru cor mixt cu divizii, text: Nina Cassian; **Buta Mircea-Remus** – *Lăudați pe Domnul* pentru cor mixt, text religios; **Cherciu Alexandra** – *4 Doine pe versuri de Mihai Eminescu*, lied-uri pentru mezzosoprană, soprană, bas şi pian;

studenți şi chiar pentru cei care vor să cunoască mai îndeaproape breasla. Cu toate acestea, cele două volume ale monografiei Uniunii Compozitorilor şi Muzicologilor din România se vor dovedi a cuprinde mult mai multe detalii, ce au rolul de a crea o imagine amplă a fiecărei perioade.

Am avut privilegiul de a parcurge cartea înainte ca acesta să vadă lumina tiparului, din postura de corector. Autorul a investit un volum impresionant de muncă în culegerea tuturor datelor, dorind să ofere o perspectivă cât mai obiectivă a celor petrecute, iar mie lectura celor aproximativ 1000 de pagini mi-a creat o imagine vie a celor 75 de ani cuprinşi între coperțile *Universului muzicii româneşti*... Paginile acestor volume redau primii paşi ai compozitorilor către o identitate comună, către o şcoală națională, cu fremătările şi nesiguranțele ei, cu avântul de început; cuprind anii zbuciumați în care libertatea creatoare era cel puțin descurajată – anii maturizării şi ai consolidării, cu avantajele şi dezavantajele lor; cuprind primii ani de consolidare a identității creatoare, reprimate apoi timp de decenii...

Dincolo de a pune laolaltă – precum într-un registru – procese-verbale tehnice, Octavian Lazăr Cosma a creat o **simfonie literară**: personajele apar, dispar, revin, la fel ca temele de discuții sau chiar conflictele, se ivesc personaje cu atribute morale ce fluctuează, se găsesc răsturnări de poziții şi parcursuri profesionale dintre cele mai neaşteptate. Procesele-verbale devin astfel un **bas-continuu** căruia pana măiastră a muzicologului îi adaugă detalii **armonice** şi dialoguri ce fac ca paginile să capete un profil aparte. Aş îndrăzni să spun chiar că se crează un anume ataşament față de unele personalități sau dispreț către acțiunile altora, iar astfel curiozitatea cititorului este mereu crescândă. Negreşit, această abordare unică se datorează şi faptului că autorul s-a aflat în compania multora dintre pionierii Societății Compozitorilor. Astfel, aproape orice eveniment, subiect de şedință sau parcurs profesional al

Costea Marcel-Octav – *Blue Drops*, scherzo pentru vibrafon, marimbă bass şi cor mixt, text propriu; **Dembinski Diana** – *Idilă*, lied pentru mezzosoprană şi pian, text: Ion Luca Caragiale; **Feraru Tudor** – *Două cântece de dragoste pentru tenor şi pian: The Unreturning*, text: Bliss Carman; *Puisque de vous...*, text: Clement Marot; **Fiț Iosif** – *Colo-n jos şi mai în josu*, colind de fată, text anonym; **Iacob Claudius-Tiberiu** – *Doamne, auzi...* pentru cor mixt a cappella şi solişti corifei, text: sacru şi propriu; **Pop Matei** – *Cradle Song*, madrigal pentru cor mixt, text: William Blake.

Subsecția didactică

Cojocaru Daniela – *Prin pădure* pentru pian (*Țăranul şi măgarul*, *Şoarecele şi leul*); **Cezar Geantă** – *Să-nălțăm cântare* – 21 de cântece pentru copii voce şi pian, versuri Cezar Geantă; **Neagu Anca** – *Diptic pentru mama* (*Mama mea este o zână*; *Mama mea, floarea mea*), muzică uşoară, vers. Aurora Georgescu şi Ionuț Neagu; **Pavelescu Dan** – *Viva la musica*, cor mixt cu pian (sau orchestră de cameră), vers Al. Funieru; **Popescu Mariana** – *Doamne, buzele mele*, cor mixt a cappella, text religios; **Ştefănescu Petre** – *Imagini sonore* pentru grup vocal, clarinet, flaut şi pian la 4 mâini, (*Ploaia*, *Haideți la dans*), prelucrări după Petre Țipordei şi Edith Wiski; **Vârlan Petre** – *Podul de piatră* pentru grup vocal, pian, versuri din folclorul copiilor.

SECȚIA DE MUZICA JAZZ/POP

Andrei Petrică – *October Day*, instrumental; **Caragia Nicolae** – *Baladă pentru Dan Spătaru*, muzică uşoară, text: Adrian Daminescu; **Caragia Nicolae** – *De la pasăre am luat*, muzică uşoară, text propriu; **Dedeian Capriel** – *Again Blues*, jazz; **Drăgan Mircea** – *Cândva ne-am cunoscut*, retro romanță-tango, text: Emma şi Mircea Drăgan; **Ionescu Marian** – *Cred că eşti extrem de delicată*, jazz ambiental; **Ionescu Marian** – *Viața este frumoasă*, jazz ambiental; **Moculescu Horia** – *De ziua Nidiei*, liric, instrumental; **Pavelescu Dan** – *De n-ai fi tu*, muzică uşoară, text propriu; **Popescu Virgil** – *Sunt îndrăgostită iar*, uşor-pop, text: Dumitru Popescu Chiselet; **Simion Nicolae** – *Sonatica cu disonanțe #2*, jazz cameral pentru saxofon sopran şi orgă; **Tiberian Anca** – *I let the fire burn*, pop; **Tudor Andrei** – *Christmas Celebration*, simfonic; **Tudor Ionel** – *Peisaj*, simfonic.

SECȚIA DE MUZICOLOGIE

Dumitriu Leonard – *Libertatea creatoare nestăvilită. Dmitri Şostakovici şi opera "Lady Macbeth din districtul Mțsenk"*, volum; **Stoianov Carmen** – *Cantata lirică "Dintre sute de catarge" de Wilhelm Georg Berger, versuri M. Eminescu*, studiu.

vreunui muzician este însoțit de câteva detalii din discuții private sau ale Birourilor, neincluse în sursele oficiale.

Octavian Lazăr Cosma

Prin documentele de arhivă completate de momentele trăite, în fiecare capitol Octavian Lazăr Cosma deschide o nouă **poartă**. Prin ea, cititorul păşeşte în universul autorului şi în Universul muzicii româneşti.

Norela Liviana COSTEA

Muzica românească în arhive

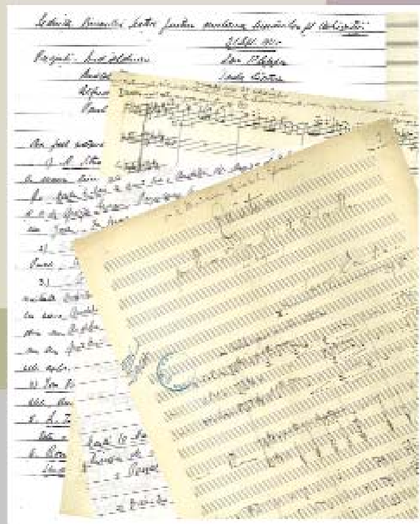
Aniversarea Centenarului Uniunii Compozitorilor şi Muzicologilor a impulsionat publicarea volumului I intitulat **Muzica românească în arhive -** *Procese verbale ale şedinţelor comisiilor Simfonic şi Muzică de cameră din Uniunea Compozitorilor şi Muzicologilor din România,* ce cuprinde transcrierea referatelor consemnate pe parcursul a 12 ani (18 octombrie 1951 – 27 noiembrie 1963). În fapt reprezintă o incursiune în istoria muzicii, o oglindă fidelă a mărturiilor personalităţilor vremii, cu referire la creaţia românească prezentată.

În Cuvântul-înainte al volumului, preşedintele Adrian Iorgulescu (membru al Biroului secţiei cu circa patru decenii în urmă) consemnează: *am avut privilegiul să acumulez "din zbor" o serie de informaţii şi elemente fundamentale aferente meseriei, care depăşeau considerabil cuprinsul cunoscut şi parcurs al curricumului universitar, graţie colaborării săptămânale (uneori bisăptămânale) cu personalităţi marcante ale componisticii autohtone precum: Ştefan Niculescu, Tiberiu Olah, Aurel Stroe, Anatol Vieru, Myriam Marbe, Pascal Bentoiu, Dumitru Capoianu, Wilhelm Berger, Adrian Raţiu, Dan Constantinescu, Octavian Nemescu. După fiecare audiţie sau analiză "ochiometrică" a partiturii, demarau dialogurile – adesea polemice - întotdeauna argumentate în mod corect, pertinent, aplicat. Nu lipseau controversele, analogiile, contextualizările, referinţele stilistice, aluziile, chiar ironiile. Atitudinea generală însă se păstra într-un climat colegial, relaxat, pozitiv în raport cu piesa prezentată, implicit cu autorul său.*

Din ianuarie 1978 şi până în prezent am avut onoarea, unicul privilegiu şi bucuria de a asista în calitate de secretar muzical al secţiei, la analizarea şi dezbaterile de idei lansate în urma audierilor a mii de lucrări simfonice, de operă şi balet, vocal-simfonice şi camerale. Îmi amintesc cu adâncă emoţie prima mea întâlnire cu membrii Biroul simfonic din 4 ianuarie 1978, ce a avut loc la parterul Ateneului Român, într-un spaţiu repartizat Uniunii după evacuarea din Palatul Cantacuzino în martie 1977. Secretarul comisiei era maestrul Wilhelm Georg Berger, secondat de nume prestigioase ale componisticii româneşti, despre care studiasem câte ceva la cursul de Istoria muzicii româneşti din cadrul Conservatorului "Ciprian Porumbescu": Pascal Bentoiu, Dumitru Bughici, Corneliu Dan Georgescu, Liviu Glodeanu, Theodor Grigoriu, Mircea Istrate, Ştefan Niculescu, Zeno Vancea, Anatol Vieru.

Wilhelm Georg Berger

În cadrul discuţiilor Biroului Secţiei a circulat de-a lungul timpului ideea tipăririi referatelor elaborate, ce a

MUZICA ROMÂNEASCĂ ÎN ARHIVE

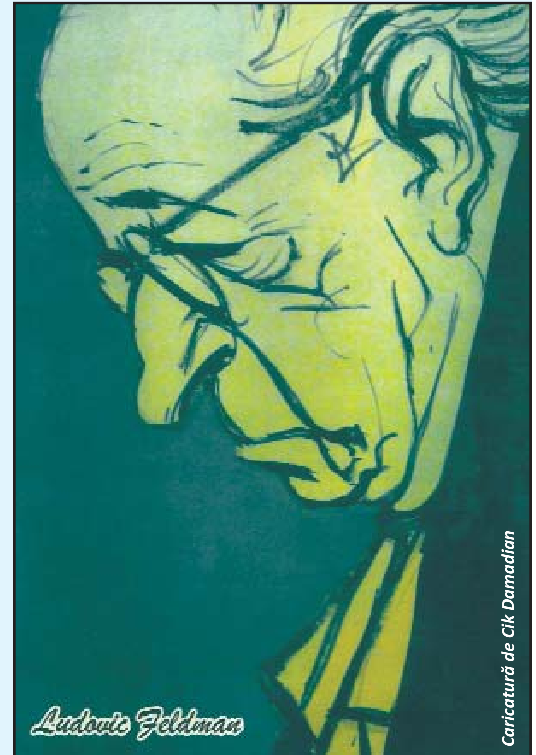
Procese verbale ale ședințelor comisiilor „Simfonic" și „Muzică de cameră" din Uniunea Compozitorilor și Muzicologilor din România

Vol. I (1951 – 1963)

EDITURA MUZICALĂ

prins contur cu ocazia aniversării Centenarului Uniunii. Şi astfel am pornit într-o călătorie în urmă cu 69 de ani, descoperind mărturiile consemnate de către maeştrii acelor vremuri, texte ce au fost reproduse fidel cu grafia şi punctuația actuală.

Prima consemnare a **Comisiei de îndrumare a muzicii simfonice** este datată în 18 octombrie 1951; erau prezenți compozitorii Ludovic Feldman, Zeno Vancea, Alfred Alessandrescu, Paul Constantinescu, Ion Dumitrescu, Gheorghe Dumitrescu, Erasmus Minchevici, iar din partea Comitetului pentru Artă Aurel Popa. Componența comisiei se modifica uneori, de la o şedință la alta, în funcție de indisponibilitățile unor membri. Dintre lucrările prezentate se distinge *Preludiul simfonic* de Ion Dumitrescu, opus de înaltă valoare artistică, preluat şi interpretat de mai toate orchestrele simfonice ale țării, recomandat Fondului Muzical cu calificativul **excepțional**. Au mai fost analizate *Cântec pentru vioară şi orchestră* de Constantin Arvinte şi *Rapsodia Simfonică* aparținând lui Dumitru Milcoveanu.

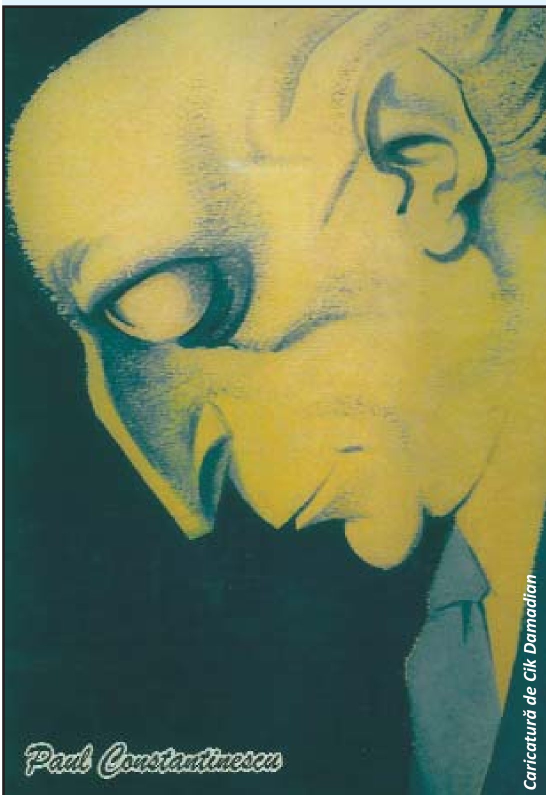
Caricatură de Cik Damadian

La conducerea Comisiei de îndrumare s-au aflat compozitorii Ludovic Feldman în perioada 1951-1963, urmat de Tudor Ciortea din anul 1964 până în 4 mai 1966. La şedințele de analiză participau cu statut de observator Teodor Bratu, Mircea Basarab şi Aurel Popa din partea Comitetului pentru Artă, iar Ovidiu Varga, Laurențiu Profeta şi Nicolae Beloiu erau reprezentanții Radiodifuziunii.

În 2 octombrie 1958 este menționată solicitarea Biroului adresată conducerii Uniunii privind angajarea unui pianist pentru citirea partiturilor **pentru a uşura munca Comisiei**. Îi regăsim în această ipostază pe Gheorghe Costinescu, Alexandru Hrisanide, Ştefan Niculescu, cărora li se încredințau din timp partiturile spre a fi studiate, în vederea prezentării în cadrul Comisiei.

Procesele verbale conțin analize, comentarii, dar şi recomandări (sugestii) privind refacerea unor lucrări, precum şi promovarea celor mai valoroase în cadrul unor manifestări muzicale sau concursuri internaționale. În data de 2 noiembrie 1954, Biroul a aprobat trimiterea în R. D. Germană a lucrărilor aparținând compozitoarelor: Ana Severa Benția - *Sonata pentru pian; Trei lieduri* pe versuri de M. Eminescu; Mansi Barberis – *Lieduri;* Hilda Jerea – *Suita pentru vioară şi pian;* Nina Cassian – *Două lieduri* pe versuri de M. Eminescu; *Sonata pentru flaut şi pian* de Carmen Petra Basacopol.

Pentru Festivalul Tineretului de la Viena, Biroul a aprobat (25 martie 1959) participarea următoarelor lucrări: *Cântec tineresc* pentru clarinet şi pian de Laurențiu Profeta; *Toccata pentru pian* de Dumitru Bughici; *Buciumata,* piesă pentru pian de Ştefan Mangoianu; *Patru cântece* de Pascal Bentoiu pe versuri St. O. Iosif; *Temă cu variațiuni pentru clarinet şi pian* de Ştefan Niculescu; *Patru cântece de dragoste pentru voce şi pian* de Adalbert Winkler; *Trei cântece* de Carmen Petra pe versuri de G. Coşbuc; *Allegro pentru pian* de Gheorghe Costinescu; *Sonatina pentru pian* de Gheorghe Firca; *Sonata pentru pian ; Tinerii soldați care au murit* - cantată de Liviu Glodeanu; *Trei cântece de păstor,* de Theodor Grigoriu; *Trio pentru clarinet, vioară şi pian* de Tiberiu Olah; Oratoriul *Miorița* (fragmente) şi *20 de miniaturi pentru pian* de Anatol Vieru.

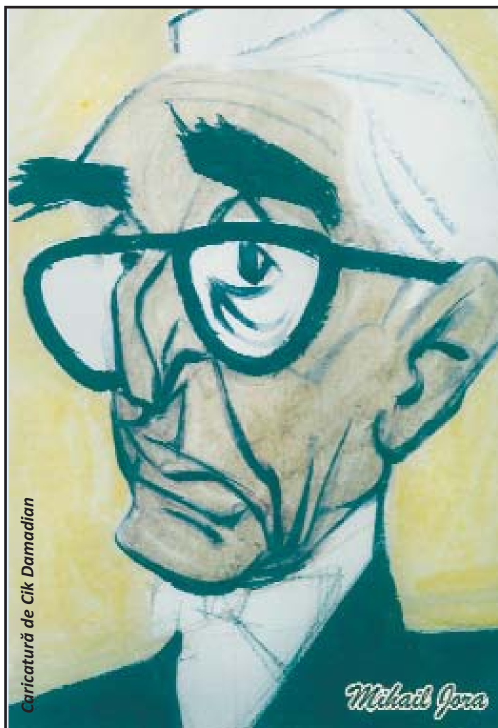
Caricatură de Cik Damadian

Periodic în cadrul Uniunii se organizau cenacluri cu o paletă stilistică diversificată, cu audiții în care erau prezentate – pe bandă de magnetofon, sau cu interpreți – operele reprezentative ale unor compozitori, urmate de comentarii şi discuții. Se impun a fi menționate câteva:

- în cadrul cenaclului din 13 ianuarie 1954 a fost prezentat *Ciclul de lieduri pe versuri populare* aparținând compozitoarei Hilda Jerea, interpretate de Zenaida Pally, Cornelia Gavrilescu, Mircea Buciu, Valentin Teodorian, alături de suita *Munții Apuseni* de Marțian Negrea (audiată pe bandă de magnetofon).

- 5 aprilie 1955 – Audiție de lieduri aparținând compozitorilor Tiberiu Brediceanu, Marțian Negrea, Dragoş Alexandrescu, Diamandi Gheciu, Paul Constantinescu. Programul a fost interpretat de Quartetul vocal al Filarmonicii compus din Emilia Petrescu, Elena Cernei, Aurel Alexandrescu, Alexandru Voinescu acompaniați la pian de N. Rădulescu.

- 8 noiembrie 1955 – au fost prezentate lucrările cărora li s-au decernat Premiul I şi II de către Juriul Național, cu ocazia Festivalului de la Varşovia din luna august 1955: *Suita pentru quartet de coarde* de Zeno Vancea; *Andante şi Rondo pentru violă şi orchestră* de Ludovic Feldman; *Sonata pentru pian* de Valentin Gheorghiu; *Preludiu şi Allegro pentru harpă şi quartet de coarde* de Alfred Mendelsohn; *Sonata pentru pian* de Ana Severa Benția; *Sonata pentru pian* de Cornel Trăilescu şi *Sonata pentru flaut şi pian* de Mircea Istrate.

- 28 aprilie 1960 – Program cu lucrări inspirate din viața copiilor: Anatol Vieru – *10 Miniaturi pentru pian;* Alexandru Hrisanide – *Trei cântece pentru copii,* pe versuri de T.Arghezi; Tudor Ciortea – *Trei piese pentru copii* pentru voce şi pian; Mihail Jora – *Poze şi pozne,* caietul II; Paul Constantinescu – *Patru fabule pentru pian;* Ludovic Feldman - *Şase piese pentru cvartet de coarde;* Hilda Jerea – *Tabăra de munte* – suită pentru pian.

Alături de opusurile aparținând compozitorilor români erau prezentate şi lucrările unor autori străini: *Simfonia a X-a* de D. Şostakovici a fost audiată în data de 22 noiembrie 1955 şi s-a bucurat de o largă participare a membrilor Uniunii. La loc de cinste s-a bucurat programul de Muzică de Bach, în interpretarea lui George Enescu din 6 decembrie 1955, când au fost ascultate *Partitele I-a* şi a *III-a pentru vioară solo* şi *Dublul concert pentru două viori şi orchestră.*

Simfoniile, operele, baletele, lucrările vocal-simfonice, orchestrale, camerale, au alcătuit programele manifestărilor muzicale consemnate în paginile prezentului volum:

- 14 decembrie 1954 prezentarea *Simfoniei* de Ion Dumitrescu, referent Anatol Vieru cu exemplificări la pian de Alfred Alessandrescu
- 25 ianuarie 1955 Sigismund Toduță îşi prezintă la pian *Simfonia I-a*
- 29 iunie 1959, audiția cu solişti şi cor a Operei *Răscoala* de Gheorghe Dumitrescu la Teatrul de Operă şi Balet.

Din tematica cenaclelor nu au lipsit omagierea sau aniversarea unor maeştri: la 4 octombrie 1955 a avut loc comemorarea a 10 ani de la moartea lui Bela Bartók cu înregistrări din creația compozitorului, şi 15 ani de la cea a lui Ion Nonna Otescu în data de 22 martie 1955, cu un cuvânt omagial al compozitorului Alfred Alessandrescu. În cadrul cenaclului din 18 octombrie au fost audiate lucrările maestrului Dimitrie Cuclin cu ocazia aniversării a 70 de ani de la naşterea sa.

Stimularea activității componistice este concretizată prin acordarea premiilor de creație, fapt perpetuat până în prezent, aşa cum regăsim încă din 16 decembrie 1953, când Juriul compus din maeştrii Mihail Jora, Dimitri Cuclin, George Georgescu, Marțian Negrea, Alfred Alessandrescu, Paul Constantinescu, Ion Dumitrescu, Constantin Bobescu, Constantin Bugeanu a selecționat 37 de lucrări din cele 105 înscrise. Au fost decernate 5 premii a câte 3.500 lei; 11 premii a câte 2.500 lei; 7 premii a câte 1.000 lei şi 3 premii a câte 500 lei.

În cadrul şedinței din 23 noiembrie 1959 regăsim solicitarea compozitorilor Sigismund Toduță privind trimiterea poemului simfonic *Ovidiu* şi a lui Paul Jelescu a cantatei *Miorița,* la concursul de creație *Santa Cecilia* de la Roma.

Printre preocupările importante ale Biroului secției se regăsesc admiterea în cadrul Uniunii, a unor membri ale căror opere s-au impus în creația românească: Pascal Bentoiu (11 noiembrie 1953); Remus Georgescu (10 noiembrie 1956); Felicia Donceanu (28 noiembrie 1956); Ştefan Niculescu (8 ianuarie 1958); Csiky Boldiszar (30 ianuarie 1963); Ştefan Zorzor (25 mai 1963); Corneliu Dan Georgescu (28 iunie 1963). De asemenea în data de 7 mai 1958 este consemnată definitivarea compozitorilor: Romeo Alexandrescu, Pascal Bentoiu, Wilhelm Berger, Dumitru Bughici, Emil Lerescu, Carmen Petra, Myriam Marbe, Doru Popovici, Ştefan Mangoianu, Andreas Porfetye, Tiberiu Olah, Rodica Şuțu, Virgil Onițiu, Aurel Stroe, Adalbert Winkler.

Tineri studenți talentați, care ulterior au devenit membri ai Uniunii, au beneficiat de achiziții de încurajare din partea Biroului secției. Gheorghe Costinescu a prezentat *Temă cu variațiuni pentru pian* în data de 12 martie 1958; Lucian Mețianu – *Concert pentru orchestră de coarde* (18 noiembrie 1961); Paul Rogojină – *Sonata pentru pian* (13 februarie 1963).

Sesiunea omagială ***Identitate şi valoare în muzica românească:* Uniunea Compozitorilor şi Muzicologilor din România – CENTENAR (1920–2020),** programată joi 29 octombrie 2020, în Aula Academiei Române a fost anulată, alături de alte manifestări artistice şi culturale din motivele binecunoscute...

Mulți dintre venerabilii maeştri amintiți în carte au plecat în alte spații celeste, dar suntem onorați de **supraviețuitori**, prețuiți şi stimați, activi încă prin opusurile prezente în cadrul Secțiilor de creație ale Uniunii sau al manifestărilor muzicale. Pentru întreaga activitate de creație au fost distinşi cu Marele Premiu al Uniunii Compozitorilor şi Muzicologilor compozitorii Carmen Petra Basacopol, Remus Georgescu şi Cornel Țăranu.

La **Ceas centenar** îi aplaudăm şi le dorim un călduros ***La mulți ani !*** compozitorilor Constantin Arvinte, Nicolae Brînduş, Gheorghe Costinescu, Felicia Donceanu, Corneliu Dan Georgescu, Remus Georgescu, Valentin Gheorghiu, Lucian Mețianu, Carmen Petra Basacopol, academicianului Cornel Țăranu, Ştefan Zorzor, chiar dacă nu au putut fi prezenți la **Centenarul Uniunii** în Aula Academiei Române…

Elena Agapia ROTĂRESCU

Proiectul INTERMERIDIAN online - Un admirabil turneu de recitaluri instrumentale -

Este interesant şi demn de a fi comentat pe larg proiectul Intermeridian derulat în condiţiile de pandemie şi difuzat online. Acest proiect a fost generat şi suţinut pe plan artistic de violonista Diana Jipa şi de pianistul Ştefan Doniga. O reconsiderare şi o reconstituire a unui spectacol muzical cu ascultători virtuali, se petrece prin implicarea aparaturii digitale.

Aceste recitaluri on line s-au derulat exclusiv cu programe de muzică românească, au avut un total de peste 100.000 de vizualizări, au fost realizate cu sprijinul Institutului Cultural Român, al Uniunii Compozitorilor şi Muzicologilor din România şi au beneficiat de parteneriatul unor instituţii prestigioase: Societatea Română de Radiodifuziune prin Canalul Radio România Muzical, Muzeul Naţional „George Enescu" din Bucureşti, Muzeul Etnografic al Transivaniei din Cluj, Filarmonica „Ion Dumitrescu" din Râmnicu Vâlcea, Muzeul de Artă Constanţa, Fundaţia Kálnoky. Evenimentele din cadrul proiectului au avut lor în perioada 28 octombrie – 1 decembrie 2020, şi au fost organizate la: Muzeul Vieţii Transilvănene din Castelul Kálnoky de la Micloşoara, judeţul Covasna; Muzeul Etnografic al Transivaniei din Cluj-Napoca, judeţul Cluj; Colecţia de artă plastică şi monumentală semnată de artistul Petru Botezatu; Muzeul de Artă Constanţa; Colecţia de artă contemporană Nicolae Sofianu din Râmnicu Vâlcea; Palatul Cantacuzino şi Muzeul George Enescu din Bucureşti.

Cum am spus, aceste recitaluri impresionante în întreaga lor desfăşurare s-au datorat violonistei Diana Jipa şi pianistului Ştefan Doniga, interpreţi de elită şi în măsură să-şi asigure admiraţia publicului şi a specialiştilor, pentru virtuozitatea lor exuberantă, pentru forţa imaginativă, pentru strălucirea atacurilor pe claviatură sau pe corzi. Aceşti muzicieni au capacitatea de a se constitui şi de a se identifica cu însăşi creaţiile componistice pe care le interpretează, ceea ce este o trecere splendidă dincolo de hazard sau de o simpla întamplare. În acest sens, exigenţa este confesivă, iar extinderea în imaginaţie a efectelor ating şi nu doar uneori asimptote de generoasă măreţie.

Trebuie spus că toate acestea, în planurile de turneu, au fost făcute graţie unei autentice celebrităţi de care se bucură cei doi instrumentişti atât în teritoriul naţional, cât şi peste hotare.

Acum este momentul de a insera, cu toată lauda, repertoriul prezentat în recitalurile respective

„Impromptu concertant" pentru vioară şi pian de George Enescu. O pagină de geniu, cu suflu impetuos şi strălucitor, într-o poematică romantică, dar şi într-o viziune de secol XX, şi mult mai aproape de noi;

Toccata din Suita nr. 2 pentru pian solo de Remus Georgescu. Această piesă radiază o pulsaţie ritmică în sonorităţi de factură pianistică, punând în evidenţă calităţile de virtuoz ale interpretului;

Scherzo pentru vioară şi pian de Vlad-Răzvan Baciu, un compozitor tânăr care face proba, şi cu acestă lucrare, că va accede la palierele superioare ale creaţiei şi se va consacra;

„Marşul lui Henri" de Dinu Lipatti, într-un aranjament pentru vioară şi pian de Diana Jipa şi Ştefan Doniga. Este salutar să se readucă în conştiinţa prezentă a ascultătorilor muzici datorate unor figuri care au marcat istoria noastră muzicală;

Sonata în fa diez minor pentru vioară şi pian de Carmen Petra Basacopol, o compoziţie de o mare bogăţie timbrală şi cu policromii dintre cele mai felurite, într-un discurs în care efuziunile şi empatiile se învolbură în profuzimi de luminiscenţe şi în jocuri de infinituri neprimejdioase;

„Sonorităţi şi nu-mă-uita" pentru pian şi pentru vioară de Ulpiu Vlad, o lucrare de excelenţă portantă şi de vigoare novatoare la eminenţele prevestitoare pe care le anunţă;

Sonatina pentru pian şi vioară nr. 1 de Walter-Mihai Klepper, o partitură de flux narativ şi de spirit tineresc şi neimplicat în griji şi drame;

„Prinţesa X" pentru vioară solo de Roman Vlad. Compozitorul lucrează permanent cu o fineţe imaginativă de toată admiraţia. Piesa face parte dintr-o serie de evocări ale unor creaţii sculpturale brâncuşiene;

„Trei cântece pentru Till – Paşii" de Felicia Donceanu, iniţial pe versuri de George Călinescu, aranjament pentru vioară şi pian de Diana Jipa şi Ştefan Doniga, miniaturi de deplină delicateţe şi nobleţe;

Sonatina pentru vioară şi pian de Paul Constantinescu, o muzică păstrată în realitate şi în proporrţiile naturale ale expresiei de artă, o lucrare de tapiserii sonore amintind prin remisie la simbolurile mitice ale sensibilităţii româneşti în autentic;

„Negresa blondă" pentru vioară solo de Roman Vlad. Avem aici o motivaţie profundă a artistului faţă de modernitatea neabuzivă şi pentru un anume clasicism modern, care nu i se poate refuza;

„Satya II” de Violeta Dinescu în aranjament pentru vioară şi pian de Vlad Răzvan Baciu. O narațiune de talent, care evocă, poate imagini ale Eladei, care, spiritual, şi suprinzător pentru cosmogonia de aici de la nord de Dunăre, nu au fost şi nu sunt depărtate;

„Patru inscripții sonore” pentru pian solo de Adrian Iorgulescu, o pagină de virtuozitate componistică, de vigoare expresivă, în imagini complete. Intelectuale. Calitățle de gândire şi de invenție sunt clar reliefate;

„Sonorități şi clopoței albaştri” pentru vioară solo

Ştefan Doniga, Diana Jipa

de Ulpiu Vlad, o lucrare de o puternică tensiune interioară, cu o desăvârşită unitate de stil a ceea ce este sonoritatea instrumentală inconfundabil românească.

Idealitatea interpretativă a violonistei Diana Jipa şi a pianistului Ştefan Doniga este sensibilă şi îmbogățită de un climat de artă pe care îl admir fără reticență. Diana Jipa şi Ştefan Doniga profesează o condiție solistică majoră.

Recitalurile din cuprinsul proiectului Intermeridian au fost în fiecare dintre zilele turneului ştire prioritară la postul național de radio România Muzical. Totodată, acest post de radio a transmis zilnic spoturi speciale, informând melomanii despre itinerariile şi programele interpretate de cei doi. Se cuvine, de asemenea, menționat faptul că proiectul a fost inclus în lista celor mai de success 12 proiecte ale anului 2020 organizate în România de Institutul Cultural Român.

Am relatat despre un succes şi despre o intreprindere singulară în condiția de pandemie şi în perioada de timp precizată. În timp, se ştie, au existat gesturi de eroism artistic.

Un asemenea gest a fost în imediata noastră contemporaneitate şi în toată complexitatea lui proiectul Intermeridian.

Mircea ŞTEFĂNESCU

Pianista Sabina Oprea omagiind la Constanța 100 de ani de la înființarea *Societății Compozitorilor Români*

Un ultim recital din ciclul manifestărilor dedicate împlinirii a *100 de ani de la înființarea Societății Compozitorilor Români*, organizat de către Centrul Cultural Județean Constanța “Teodor T. Burada”, a avut loc în data de 30 decembrie, ora 17, într-un cadru neconvențional, on-line, dar accesat cu fervoare de mulți muzicieni şi melomani de pretutindeni.

Acțiunea reformatoare a compozitorului George Enescu, din anul 1920, de a fi înființat *Societatea Compozitorilor Români*, a încurajat, însuflețit şi unit muzicienii, fie aflați la o maturitate făuritoare, fie la o tinerețe înaripată. Concentrarea pe valorile musicale autentice, pe conservarea lor, pe evidențierea ethosului propriu, pe elementele de limbaj ce subliniază esența neamului nostru în simbioză cu genurile şi formele muzicii culte, au fost obiectivele promovate de George Enescu, în *Societatea Compozitorilor Români* şi în întreaga sa creație.

Interpretarea tinerei pianiste Sabina Oprea, asist. univ. dr. al Departamentului de Instrumente cu Claviatură şi Ansambluri Instrumentale, din cadrul Academiei de

Muzică „Gheorghe Dima”, Cluj-Napoca, a lăsat, şi de această dată, ecouri în sufletele auditorilor, aflați de partea cealaltă a… device-urilor. I-am apreciat cu însuflețire programul recitalului ce a reunit lucrările unor compozitori referențiali, de ieri şi astăzi, aglutinați în jurul lui George Enescu, inspirați de ethosul popular românesc.

Recitalul a debutat cu o creație modernă de factură romantică, *Viziuni*, suită pentru pian op.152, nr.2, de Carmen Petra-Basacopol. Compozitoarea, ce aparține generației post-enesciane, exprimă consecvent în lucrările sale însemne ale originalității, cu rafinată sensibilitate. În întreaga sa creație, care atinge până în prezent numărul de opus 200, compozitoarea are o exprimare plină de eleganță şi simplitate melodică şi armonică, conturând un *ethos* românesc încărcat de spiritualitatea *spațiului mioritic*. Cele şase viziuni sunt înlănțuiri musicale ale unor contemplații din natură ce au funcții de arhetipuri, oglindind trăirile revelatoare ale compozitoarei. Piesele sunt tot atâtea basme, ticluite fie în arpegii perlate, asemeni dansului stelelor (1.*Viziune Nocturnă. Dansul stelelor)*, fie în înlănțuiri ”ondulate” de secunde mărite, cvarte mărite, terțe mari şi mici, asemeni plaiului mioritic în cea de a doua lucrare

(2.*Viziune Mioritică. Apusul soarelui în satul dintre dealuri)*, fie de acorduri de cvarte şi cvinte, extensii ale limbajului modal, în 3.*Viziune Sacră. Troițele la răscrucile drumurilor.* Suita a continuat cu a patra piesă, *4. Meditație. Mormintele străbunilor,* cu un ton meditativ exploatând registrul grav, prin intervale dispersate, în alternanță cu pasaje de toccată, sugerând un suflet îndurerat. 5.*Viziunea Unor Comori. Icoane pictate pe sticlă,* este o piesă în care intervalele placate în registrul acut sugerează imaginea translucidă a sticlei, în alternanță cu acorduri descendente ce crează viziuni colorate ale icoanelor pictate. 6. *Viziune Cosmică. Dansul razelor de soare în valurile aurii ale râului* este ultima lucrare, care cuprinde, într-o structură bipartită, elemente de limbaj dinamice, acorduri complexe, cu sunete adăugate, expuse în velocitatea unei tehnici de toccată, asemeni unui dans care mângîie valurile unui râu. Interpretarea pianistei, prin tehnica bine conturată în pasajele de virtuozitate, prin rafinatele nuanțe în cele de reverie, a pus în valoare concepția compozitoarei de a corela căldura şi naturalețea imaginilor vizuale cu fluiditatea imaginilor sonore.

A doua lucrare interpretată în cadrul recitatului aniversar a fost *Toccata*, prima parte din *Suita pentru pian, op. 10* de George Enescu. Pianista Sabina Oprea a surprins şi exprimat printr-o originalitate expresivă, nuanțată, veridicitatea gândirii musicale a tânărului George Enescu. Compozitorul, la numai 20 de ani, crează prima parte a unei suite pentru pian, de o surprizătoare melodicitate şi armonie, cu irizații evidente impresioniste. Originalitatea scriiturii rezidă din densitatea şi masivitatea sonoră, recognoscibilă din alunecarea descendentă a trioleților, ce cuprind disonanțe de septimă, fie din ascendența arpegiilor, sau a acordurilor constrânse adesea în octave, alteori depăşind limita, fie, prin ritmicitatea hotărâtă a formulelor variate. George Enesu, pentru *Suita pentru pian*, op. 10 a primit în anul 1903 aprecierea unui prestigios juriu de la Paris (1903) care i-a acordat Premiul *Pleyel* ”rezervat pieselor pentru pian, a fost decernat lucrării ce purta motto *Des Cloches sonores*.” (Pascal Bentoiu, *Capodopere enesciene*, p. 91)

A treia lucare aleasă în repertoriul pianistei Sabina Oprea a fost a şasea parte a *Suitei a III-a pentru pian*, op. 6, nr 1, *Baccanale,* de Constantin Silvestri. Partitura compozitorului, dirijorului şi pianistului care a studiat cu Florica Musicescu, este o exprimare frustă a sărbătorilor romane, gândită pe o tehnică de virtuozitate prețioasă, într-un limbaj musical elevat, modern, cu profunde reverberații ale melosului şi ritmicii româneşti.

A urmat lucrarea compozitorului Béla Bartók *Şase dansuri româneşti* (1915), melodii culese de către compositor din satele Transilvaniei. Interpretarea de mare plasticitate a pianistei a fost susținută de înțelegerea deplină a scriiturii melodice proprii fiecărui joc, a ritmului percutant de dans, a metrilor asimetrici. Compozitorul maghiar a fost apreciat către Societatea Compozitorilor Români şi de către George Enescu, care l-a însoțit în interpretarea celei de a doua sonată a sa *pentru pian şi vioră*, op. 6, în cadrul unei inspirate manifestări organizate pentru a-i celebra creația (1924).

Seara aniversară s-a încheiat cu două lucrări de inspirație românească a compozitorului australian Julian Cochran, *Romanian dance no.1* (Moderato) 2004, *Romanian dance no.2* (Allegretto) 2004. Sensibilitatea temelor cu iz românesc, a ritmurilor asimetrice, a accentelor năvalnice, ne-au impresionat prin încadrarea într-o stilistică proprie culturii noastre musicale.

Recitalul propus de pianista Sabina Oprea a întregit un repertoriu ales, dens, prin lucrări de referință ale unor valoroşi compozitori, alăturați unității musicale şi spirituale

Centrul Cultural Județean Constanța "Teodor T. Burada"

a lui George Enescu. Am fost un public privilegiat prin audierea compozițiilor enumerate, susținute deopotrivă cu sensibilitatea interpretării şi forța atacului, cu o coerență a melodicii şi ritmicii, cu surprinderea desăvârşită a stilisticii abordate.

La multi ani Compozitorilor Români!

Ruxandra MIREA

George Enescu şi Clara Haskil

Enescu – Haskil: două nume cu o rezonanță aparte în istoria muzicii româneşti şi universale; două personalități marcate de geniu, unite de aceeaşi mare pasiune pentru muzică. Legătura lor este adusă în prim-plan prin intermediul unor documente din Arhiva Muzeului Național ”George Enescu” scoase la lumină cu prilejul aniversării pianistei Clara Haskil, născută acum 126 de ani, în data de 7 ianuarie 1895.

Destinele compozitorului şi pianistei s-au intersectat, cea din urmă ”călcând” – în mod simbolic – pe urmele maestrului. Dotată cu aceeaşi memorie muzicală fabuloasă şi uşurință de a învăța un instrument fără profesor (vioara), a studiat la rândul ei la Viena, apoi la Conservatorul din Paris, cunoscând ulterior aceeaşi lume muzicală de elită, având parteneri de scenă comuni, prieteni sau chiar aceiaşi *meccena*. E dificil de spus în ce măsură cele câteva concerte susținute împreună cu George Enescu de-a lungul timpului, puținele file de corespondența directă (ori indirectă) ce îi vizează pe cei doi, amintirile unor terți care îi plasează simultan pe aceeaşi scenă constituie dovezile unei prietenii apropiate, cert este faptul că fără o admirație şi un respect reciproc semnificative, aceste legături umane şi profesionale nu s-ar fi păstrat de-a lungul a peste 30 de ani.

Clara Haskil, fotografie – carte poştală

Foto: arhiva MNGE

Primele întâlniri

Cu un debut concertistic notabil la Viena şi cronici uimitoare la doar 10 ani, Clara Haskil a fost dusă de către unchiul său la Paris, unde a încercat doi ani la rând, fără succes, să fie admisă la cursurile de pian ale Conservatorului. Urmându-le însă pe cele pregătitoare ale d-nei Chéné, încurajată de profesorii Joseph Morpain şi Gabriel Fauré, a fost admisă, în 1907, la clasa de pian a lui Alfred Cortot, aflat atunci în primul său an de profesorat. Clara Haskil a absolvit Conservatorul cu un „Premier prix” în anul 1910, când, din juriu a făcut parte inclusiv George Enescu (vezi *Clara Haskil. O viață dăruită pianului*, Editura Muzicală, Bucureşti, 1992, p. 336). În lipsa altor dovezi, putem considera acest moment ca primul în care tânăra pianistă a intrat în atenția compatriotului său.

Haskil cântă Enescu

Este interesant de menționat că în 1911, Clara susține la Bucureşti un recital (consemnat în presă de E. D. Fagure, în *Adevărul*, 23 februarie 1911) în care figurează *Pavana* din *Suita pentru pian op. 10* de George Enescu (definitivată şi premiată de revista franceză *Musica* în 1903, publicată apoi în 1904). Aceasta va deveni una dintre puținele creații enesciene incluse în repertoriul pianistei, alături de *Sonata a III-a pentru pian şi vioară op. 25, „în caracter popular românesc”* şi *Sonata a 3-a pentru pian solo în re major*, ea nefiind – după mărturisirile colaboratorilor săi, confirmate de titlurile din repertoriul concertelor – prea ataşată de muzica modernă. Cum anume a luat contact cu *Suita op. 10*, nu ştim, dar faptul că Alfred Cortot, profesorul ei de pian, a fost în juriul care a decernat acestei lucrări enesciene Premiul I – poate fi o simplă coincidență – sau nu.

Enescu, Haskil şi Casa Regală a României

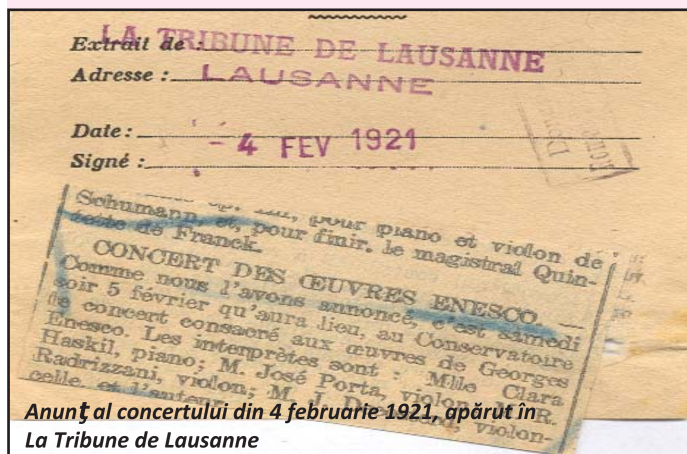
Şi pentru că ne-am propus o evidențiere a „punctelor comune” dintre Enescu şi Haskil, tot o „coincidență” ar putea fi considerată prezența amândurora pe scena Ateneului Român în anul 1909, care marchează debutului concertistic al Clarei în România. Atât ea (având 14 ani), cât şi George Enescu (în vârstă de 28 de ani) au cântat, în concerte diferite, sub bagheta lui Dimitrie Dinicu, întemeietorul Orchestrei Ministerului Instrucțiunii Publice din România: Haskil – în ianuarie, Enescu – în decembrie. Mai mult, se pare că violoncelistul Dimitrie Dinicu a prezentat-o pe Clara Reginei Elisabeta (Carmen Sylva – protectoarea lui George Enescu). Tradiția ar fi continuat, pianista fiind apoi introdusă de George Enescu şi soția sa, Maruca, următorilor suverani: Reginei Maria şi Regelui Ferdinand (*Cf. Curierul israelit, 19 noiembrie 1922* citat de Jérôme Spycket în *Clara Haskil*, Ed. Muzicală, Bucureşti 1987, p. 336-337).

Meccena comuni: Prințesa de Polignac şi Regina Elisabeta a Belgiei

Dacă George Enescu s-a bucurat de un succes tot mai mare în capitala Franței, reuşind să se afirme atât în calitate de compozitor, cât şi de interpret, şi dirijor, despre Clara Haskil nu se poate spune acelaşi lucru. Pentru ea, Parisul a reprezentat mereu un loc pe care a încercat în repetate rânduri să îl cucerească, fără prea mare succes – până la un moment dat. Nu părea să-i fie prielnic, nici în perioada studiilor, nici apoi. Scolioza şi tratamentele inumane la care a fost supusă o perioadă de 4 ani (1914-1918) la sanatoriul de la Berk au îndepărtat-o de capitala Franței, unde – odată restabilită, a revenit împovărată de greutăți. În 1919 pleacă în Elveția. A locuit multă vreme împreună cu protectorul său, unchiul Avram. După moartea acestuia, care a avut (dincolo de intențiile sale bune) o influență mai degrabă negativă asupra psihicului pianistei – Clara s-a văzut aproape singură. S-a bucurat însă de prietenia unor oameni care i-au rămas mereu fideli. Printre aceştia s-au numărat cel puțin două nume ce se regăseau şi în anturajul lui George Enescu: Winaretta Singer, Prințesa de Polignac şi Elisabeta, Regina Belgiei.

Soția Prințului Edmond de Polignac – aristocrat francez, compozitor şi meccena, moştenitoarea afacerii cu maşini de cusut Singer, Winaretta Singer a creat împreună cu soțul ei un salon artistic influent la Paris, devenit centrul unei vieți culturale efervescente ce-i reunea, la începutul anilor 1900, pe unii dintre cei mai de seamă reprezentanți ai artelor: Proust, Cocteau, Monet, Chabrier, d'Indy, Debussy, Fauré, Ravel, Stravinski, Enescu şi mulți alții. Personalitate controversată, ea a sprijinit însă numeroşi artişti, printre care, în mod deosebit, pe Clara Haskil. Neavând mult timp o locuință proprie, Clara devenise o prezență constantă a saloanelor Prințesei (numită uneori, în corespondența sa,

mătuşă), care nu doar o găzduia, ci o susţinea, o motiva, îi punea la dispoziţie pianele sale pentru a studia, călătoreau împreună la diversele sale reşedinţe din Italia (Palazzo Contarini Polignac din Veneţia) sau Elveţia, oferindu-i ani la rând o rentă lunară confortabilă pentru a acoperi diversele cheltuieli ale Clarei. Neavând niciodată o altă meserie decât cea de pianistă, ea a trecut prin perioade extrem de dificile, singurele surse de venit fiind concertele sale – nu prea numeroase (în tinereţe, cel puţin). Au existat şi alţi prieteni care au susţinut-o financiar în vremurile grele (dna Gelis, dna Desmarais), dar Prinţesa de Polignac se remarcă prin constanţa şi generozitatea sa. De altfel, în salonul ei de la Paris, Dinu Lipatti o abordează pe Clara Haskil în anul 1936, mărturisindu-şi admiraţia faţă de arta ei interpretativă. Se

Extrait de : LA TRIBUNE DE LAUSANNE
Adresse : LAUSANNE
Date : – 4 FEV 1921
Signé :

Schumann, et, pour finir, le magistral Quintette de Franck.

CONCERT DES ŒUVRES ENESCO. — Comme nous l'avons annoncé, c'est samedi soir 5 février qu'aura lieu, au Conservatoire le concert consacré aux œuvres de Georges Enesco. Les interprètes sont : Mlle Clara Haskil, piano; M. José Porta, violon; M. Radrizzani, violon; M. J. ..., violoncelle, et l'auteur ...

Anunţ al concertului din 4 februarie 1921, apărut în La Tribune de Lausanne

consemnează, astfel, momentul ce marchează debutul unei colaborări şi prietenii speciale între cei doi, neîntrerupte decât de stingerea din viaţă a lui Dinu Lipatti, în 1950.

Rămânând în sfera mecenatelor, întâmplarea face că în casa lui George Enescu de la Meudon, unde s-a stabilit după Primul Război Mondial, Clara Haskil îşi aminteşte că a cunoscut-o pe Elisabeta, Regina Belgiei. Situaţia este redată cu umor într-una din scrisorile pianistei – care, la momentul respectiv, nu ştia cu cine stă de vorbă, purtându-se foarte firesc chiar şi atunci când Elisabeta a invitat-o în automobilul ei pentru a pleca împreună de la Enescu. Violonistă ea însăşi, elevă şi bună prietenă a maestrului, cea căreia i se datorează premiera belgiană a operei *Oedipe,* unul dintre puţinii prieteni care i-au fost aproape muzicianului în anii dinaintea *sfârşitului* şi nu numai, Elisabeta a Belgiei se numără, deci, şi printre protectorii Clarei Haskil.

Recitaluri Enescu-Haskil

De-a lungul timpului, colaborarea directă dintre Clara Haskil şi George Enescu s-a concretizat în câteva recitaluri şi concerte comune, susţinute în Elveţia şi Franţa. Prima ocazie în care numele ambilor muzicieni s-au regăsit pe acelaşi afiş a fost un concert alcătuit exclusiv din din creaţii enesciene. Alături de o sonată pentru pian şi vioară, *Cvartetul op. 22. nr. 1*, în program a figurat şi *Suita op. 10* de George Enescu, în interpretarea Clarei Haskil. Concertul a avut loc în Sala Conservatorului din Lausanne, la 5 februarie 1921 (data primei audiţii a cvartetului enescian). Interesant de menţionat e faptul că Enescu s-a prezentat publicului atât în calitate de pianist, cât şi de violist – interpretând ştima de violă din cadrul cvartetului său.

George Enescu şi Clara Haskil după concertul din 1952

Foto: arhiva MNGE

1929 a fost anul unei alte colaborări Enescu-Haskil, de această dată cântând împreună, la Salle des Agriculteurs din Paris, în cadrul unei serate de muzică românească organizată de Fundaţia Rotschild. Cu acel prilej, cei doi au prezentat publicului *Sonata pentru pian şi vioară* a compozitorului Marcel Mihalovici. Devenit un prieten apropiat al lui George Enescu, Mihalovici a fost laureat al Premiului de compoziţie „George Enescu" în anii 1919, 1921 şi 1925, cu piesele: *Nocturnă pentru pian, Sonata pentru pian şi vioară, Introduction et mouvement symphonique.* În 1954, un an înaintea morţii sale, George Enescu i-a încredinţat acestuia ultimele indicaţii pentru finalizarea partiturii *Simfoniei de cameră op. 33.*

Revenind la George Enescu şi Clara Haskil, semnalăm o serie de patru recitaluri şi concerte desfăşurate în anii 1935, 1948 şi 1952, susţinute de cei doi artişti consacraţi. Puţine, răsfirate în trei decade diferite ale anilor 1900, ele au rămas adevărate repere în viaţa muzicală internaţională.

La 8 februarie 1935, la Vevey (Elveţia), ei interpretau *Sonata nr. 1 op. 78* de Johannes Brahms. Trei zile mai târziu, la 11 februarie 1935, la Geneva (Elveţia), George Enescu şi Clara Haskil prezentau publicului, printre altele, creaţii de Schumann (*Sonata nr. 2, op. 121*) şi Enescu (*Sonata a III-a, op. 25, „în caracter popular românesc"*).

Evenimentele au avut ecou în presa vremii. *Messager* din Montreux nota, la 13 februarie 1935: *„recitalul dat vineri în faţa unei săli pline şi vibrante a fost o adevărată încântare. Brahms, Schumann, Beethoven la bis au fost interpretate cu acea emoţionantă perfecţiune care creează viaţa şi frmuseţea. Cât despre valoarea tehnică a acestor doi artişti – care e transcedentă – interesanta şi acrobatica Sonată în la minor de Enescu ne-a vădit incontestabila valoare a acestor doi mari şi atrăgători virtuozi români" (L.V.F.).* Referitor la acelaşi eveniment, Charles Koella scria în *Gazette de Lausanne,* la 12 februarie 1935: *„Unul din cele mai magnifice concerte ale stagiunii (...) Nici un cuvânt n-ar putea exprima emoţia care ne-a cuprins ascultând Adagio din Sonata în re minor de Schumann sub degetele acestor doi români egali prin geniu, prin simţul profund al muzicii, prin incomparabila frumuseţe a interpretării"* (*Clara Haskil, o viaţă dăruită muzicii, p. 317*).

La câteva luni după aceste două concerte, Clara îi trimite lui Enescu, la 5 iunie 1935, o carte poştală semnată de ea şi prietenul ei apropiat, compozitorul şi pianistul elveţian E. R. Blanchet, în care se întreba când vor mai cânta împreună sonata maestrului.

Chiar dacă acest lucru nu s-a mai întâmplat, soarta îi va readuce împreună pe cei doi muzicieni români în anul 1948, când, în data de 8 octombrie, acelaşi oraş elveţian Vevey a găzduit un nou recital de sonate pentru vioară şi pian de Mozart, Bach, Beethoven şi Brahms în interpretarea duo-ului Enescu-Haskil. În *Gazette de Lausanne* din 12 octombrie 1948, se menţiona: *„Nicicând până acum România nu ne-a făcut un dar atât de măreţ. Timp de două ore auditorii foarte numeroşi – nu mai era niciun loc liber – au trăit o stare de spirit plină de exaltare (...) Succesul celor doi artişti a ajuns la maximum când au interpretat în bis, într-o contopire a două suflete şi două voci, admirabilul Andante din Sonata a noua de Beethoven". (Clara Haskil, o viaţă dăruită muzicii, pag. 323).* Evenimentul a rămas descris inclusiv de către Madeleine Lipatti, soţia pianistului Dinu Lipatti, care afirma: *„Cu Enescu nu era numai o colaborare pe plan muzical, era acelaşi izvor care ţâşnea, acelaşi suflu care îi anima, acelaşi sânge care dădea viaţă muzicii. Am avut atunci o viziune de paradis."* (într-un interviu acordat Radio Köln, 5 decembrie 1965, citat în volumul *Clara Haskil, o viaţă dăruită muzicii*, pag. 183).

Ultimul concert al celor doi s-a desfăşurat la 19 iunie 1952, la Strasbourg, în Franţa, unde Clara Haskil a interpretat *Concertul nr. 4* de L. van Beethoven, cu George Enescu la pupitrul dirijoral. *Dernières nouvelles d'Alsace* din 21 iulie 1952 relatează acest fapt sub titlul *„Concert simfonic dirijat de dl George Enescu"*, iar *Carrefour* – în al său articol intitulat „Marile seri din Strasbourg" semnalează prestaţia celor doi artişti în termeni elogioşi.

A fost unul dintre concertele semnificative desfăşurate în ultimii ani de viaţă ai compozitorului, aparent neobosit, deosebit de activ pe plan muzical, dar ajuns la o vârstă înaintată – 71 de ani. Bucurându-se, târziu, de o apreciere binemeritată, şi Clara Haskil (ea însăşi ajunsă la vârsta de 57 ani) era angrenată în numeroase evenimente concertistice, epuizante. Cunoscând o ascensiune continuă, ea a colaborat cu mari nume de interpreţi, dirijori, concertând atât în Europa, cât şi în America. Un accident banal, survenit la 7 decembrie 1960, a încheiat brusc o viaţă şi o activitate pusă în slujba muzicii, lăsând, asemenea marilor spirite, un mare *gol* în urma sa. Ne bucurăm deci, să readucem atenţiei cititorilor câteva aspecte comune din biografia celor doi muzicieni români: Clara Haskil şi George Enescu.

Irina NIŢU

Carte poştală adresată lui G. Enescu de către Clara Haskil şi E. R. Blanchet, 5 iunie 1935

Convorbirile AM

Virginia Zeani – Muzica este lucru sacru...

Norela-Liviana Costea: *Stimată doamnă Virginia Zeani, vă mulţumesc pentru disponibilitatea de a-mi acorda acest interviu.*

Virginia Zeani: Şi eu mă bucur să putem sta de vorbă.

N.L.C.: *Pentru început, aş dori să ne povestiţi puţin din experienţa pe care aţi avut-o alături de colegii români cu ocazia colaborării cu Electrecord. Cum au decurs pe atunci înregistrările?*

V.Z.: În ce mă priveşte, în orice colaborare am fost primită cu drag şi cu înţelepciune. Oricui îmi punea o întrebare sau îmi cerea ceva, eu îi răspundeam cu aceeaşi plăcere cu care am cântat publicului. Aşa a fost şi cu colegii români.

N.L.C.: *V-a fost mai simplu să colaboraţi cu parteneri de scenă români, decât cu cei cu care nu aveaţi în comun limba nativă?*

V.Z.: Da, sigur... cu toate acestea, *limba muzicii* este aceeaşi...

N.L.C.: *funcţiona pe atunci relaţia cu presa? Acum toate veştile circulă extrem de simplu, dar cum era pe vremea aceea?*

V.Z.: Era foarte important ca în presă, cântăreţul să arate că iubeşte publicul, nu doar pe scenă. Eu întotdeauna am dat maximumul posibil, atât pe scenă cât şi răspunzând la fiecare întrebare care mi se punea.

N.L.C.: *Cum vă afectau cronicile cu care poate nu eraţi de acord?*

V.Z.: Acestea nu m-au afectat, mă gândeam la un singur lucru: cine a scris acel comentariu. Dacă cel care scria nu înţelegea muzica, atunci nu prea mă interesa. Iar cei care o înţelegeau bine, scriau cu respect faţă de muzică şi de interpreţii ei.

N.L.C.: *Cântăreţii care au astăzi o carieră internaţională bogată au câştiguri foarte mari. Care era nivelul de trai în apogeul carierei dumneavoastră? V-a asigurat un venit comfortabil şi după retragerea din viaţa de scenă?*

V.Z.: Desigur, diferența materială nu a fost mare. Dar pentru mine era mult mai important să-mi placă ceea ce fac. Dacă publicul simțea asta, pentru mine era suficient.

alături de soțul său, Nicola Rossi-Lemeni în rolurile Giulietta, respectiv Dappertutto

N.L.C.: *Știu că ați trecut de la roluri de soprană de coloratură până la cele de soprană dramatică. Cum ați făcut această trecere de la o tipologie de voce la alta, de la un rol la altul?*

V.Z.: Pentru mine a fost o problemă de percepție. Este foarte important ca interpretarea să fie dăruită publicului din tot sufletul, și eu am căutat întotdeauna să dau ceea ce era în sufletul meu în acel moment. Dacă în sufletul meu era ceva plăcut, cântam publicului ceva foarte plăcut, roluri diafane. Dacă sufletul meu era afectat relativ, același fel de rol cântam și vocea era la fel. Eu nu am făcut o trecere exactă, rolurile le-am făcut mai mult după starea interioară pe care o aveam. Cred că rolurile trebuie în primul rând să le *simți*, și interpretarea trebuie transpusă apoi. Dacă rolul este dramatic, cânți cu dramatism, dacă este un rol lejer, îl cânți cu ușurință și cu plăcere. Totul depindea de foarte multe lucruri. De momentele din viața mea, chiar și de orchestră sau de partenerii de scenă.

N.L.C.: *Educația dumneavoastră muzicală nu a avut loc într-un mediu formal, ci ați studiat în privat cu Lidia Lipkovska, iar acest lucru a fost suficient pentru a avea o carieră prestigioasă. Credeți că tinerii de astăzi au aceleași șanse, chiar dacă nu urmează studiile unei universități importante?*

V.Z.: În principiu șansele depind de pregătirea profesorului și de curajul pe care îl au interpreții să își găsească vocea personală, nu de instituție. Dacă ei doar copiază pe altcineva atunci nu sunt interesanți, oriunde ar fi studiat.

N.L.C.: *Credeți că un artist de anvergură va fi neapărat un profesor bun și un mentor?*

V.Z.: Cred că mai importantă este înțelegerea dintre profesor și elev, și încrederea care trebuie să fie totală.

N.L.C.: *Care rol v-a fost cel mai drag?*

V.Z.: Lumea care m-a ascultat, de fiecare dată când voia să își reamintească de mine căuta rolul Violettei. Acesta este rolul care poate a fost preferat și de mine. Dar în general, orice operă aș fi cântat, pentru mine era important ca interpretarea vocală să fie extraordinară.

N.L.C.: *Mai ascultați din înregistrările vechi pe care le-ați făcut? Dar altă muzică ascultați?*

V.Z.: Este greu să le mai ascult cu aceeași plăcere. Eu sunt din ce în ce mai retrasă aici... Îmi este destul de greu să găsesc o muzică bună, mai ales aici, unde ești cumva obligat să ai un anume *gust*, care nu este întotdeauna același cu al meu, cu experiența mea. Aici este importantă *moda,* nu atât de mult valoarea, iar asta dăunează producțiilor. Calitatea vocii este foarte importantă, dar dacă ai o orchestră, colegi sau dirijor buni, atunci totul este excepțional. Sper ca în România lucrurile să stea altfel, dar aici totul a atins un nivel cam mediocru.

N.L.C.: *Cum vă petreceți zilele în perioada aceasta, și în general?*

V.Z.: Din păcate, zilele mele sunt destul de nefericite pentru că aici unde sunt, în America (S.U.A., n.r.) sunt anumite restricții care nu prea dau voie ca cei de vârsta mea să poată să iasă afară.

N.L.C.: *Știu că aveți și un fiu...*

V.Z.: Am, da. Am și nepoți care au chiar afaceri proprii de care se ocupă. Niciunul nu are înclinație spre muzică; cântatul mi-a rămas doar mie.

N.L.C.: *Vi s-a părut greu să aveți o familie și o carieră în același timp?*

V.Z.: La mine a depins de ambient, de orașul în care eram. Totul depinde de ce faci cu ce ai; și dacă iei totul în serios sau dacă iei în glumă.

N.L.C.: *Pentru dumneavoastră cum a fost, serios, sau o glumă?*

V.Z.: Pentru mine a fost serios întotdeauna. Muzica este un lucru serios. N-o luați peste picior. *Muzica este un lucru sacru.*

N.L.C.: *Având în vedere această criză sanitară, credeți că viitorul operei este pus în pericol?*

V.Z.: Depinde care sunt *patronii* operei, despre care teatre lirice vorbim, și din ce orașe. Sunt unele locuri în care opera este luată peste picior și alte locuri în care opera este iubită, și așa va rămâne.

N.L.C.: *Ați urmărit opere online sau pe canale de specialitate?*

V.Z.: Nimic nu mai este ca înainte, dar la televizor și la radio le putem asculta și vedea; totuși, o persoană *cum trebuie* ascultă opera cu inima.

N.L.C.: *Vă mulțumesc pentru timpul acordat și vă doresc multă sănătate!*

V.Z.: Cu plăcere! Vă salut și salut publicul din România!

Interviu de **Norela-Liviana COSTEA**

Realităţi şi speranţe dincolo de Prut

Sebastian Crăciun: *Maestre Ghenadie Ciobanu, când v-aţi înţeles vocaţia?*

Ghenadie Ciobanu: Sunt a patra generaţie de muzicieni pe linie paternă. Tot timpul muzica a fost ceva firesc, o parte a vieţii mele. Pe la vârsta de 5 ani am început să improvizez. La 8 ani mi-am rugat tatăl să-mi asculte o piesă şi am primit primele sfaturi.

S. C.: *Cât de important a fost pentru dumneavoastră, pentru creaţia dumneavoastră că v-aţi format dincolo de Prut, într-o zona de confluenţe culturale?*

G. C.: Eu am făcut liceu rusesc, am avut o influenţă din partea surorii mele, care era regizor şi pedagog şi care avea foarte multe cărţi traduse şi în română şi în rusă din literatura franceză, engleză, americană. Am avut bucuria să studiez la Institutul "Gnesin" din Moscova şi acolo gravitau în jurul meu tot felul de influenţe. Culmea este că acolo, în acel centru al imperiului sovietic am avut şansa să procur şi să citesc foarte multe cărţi în limba română şi să mă apropi şi mai mult de spiritualitatea, de simţirea, de gândirea românească.

S. C.: *Ce îi trebuie unui compozitor pentru ca numele său să rămână în conştiinţa ascultătorilor?*

G. C.: Nu îi trebuie nimic. Dacă are acest talent, dacă şi l-a dezvoltat în sensul în care să audă mai bune universul, lumea şi dacă poate să-l întruchipeze în cadrul formelor sonore atunci numele va rămâne. Pentru nume nu trebuie să faci nimic. Pentru a-ţi dezvolta talentul tot timpul trebuie să lucrezi, tot timpul trebuie să încerci să acumulezi.

S. C.: *Ce modele ati avut în compozitie?*

G. C.: De-a lungul timpului am schimbat foarte multe modele, mai ales că la început m-am format ca pianist. Dacă mă refer la compoziţie, cele mai importante modele în formare mea au fost compozitorii clasici şi romantici. Când am descoperit muzica nouă, am fost foarte impresionat, iar printre compozitorii care mi-au deschis orizonturile au fost Witold Lutosławski, Krzysztof Penderecki, György Ligeti, Giacinto Scelsi. Dintre compozitorii români a fost mereu în prim plan Enescu, numele lui era cel mai des prezent în partea asta a Prutului. Treptat i-am descoperit şi îndrăgit pe creatorii post-enescieni şi i-am invitat la numeroase evenimente organizate la Chişinău: Ştefan Niculescu, Anatol Vieru, Tiberiu Olah, dar au fost mulţi invitaţi. Mai uşor ar fi să enumăr compozitorii români care nu au fost cântaţi în Moldova.

S. C.: *Sunteţi profesor universitar - cum aţi caracteriza învăţământul muzical dincolo de Prut?*

G. C.: Ca şi celelalte domenii ale culturii, învăţământul muzical după anul 1991 a început să devină parte a proceselor internaţionale. În generaţia mea exista mai mult o şcoală rusă, care chiar este una bună dacă vorbim despre cea instrumentală sau muzicologică, dar şcoala componistică a avut foarte multe restricţii şi s-a format cu nişte metode anacronice - maniera de a compune în stilul realismului socialist, cu scheme şi forme vechi. Compozitorii nu prea au avut şansa să se familiarizeze cu muzica din străinătate. Noi am avut de recuperat foarte mult. Iată de ce începând cu 1991, când am ieşit din Uniunea Sovietică, ne-am deschis şi am început să invităm cei mai importanţi creatori şi profesori. Timp de cinci ani am realizat un workshop pentru tineri compozitori, muzicologi şi interpreţi, un seminar de vară, care dura o lună. Deschiderea şi aflarea noilor metode, internaţionalizarea educaţiei muzicale, comunicare cu profesori din România şi din străinătate au însemnat foarte mult. Avem relaţii excelente cu universităţile din România şi mereu facem schimb de studenţi şi de profesori în încercarea de sincronizare a educaţiei artistice.

S. C.: *Cum aţi caracteriza generaţia dumneavoastră, cum aţi caracteriza generaţia tânără de astăzi?*

G. C.: Generaţia tânără are foarte multe şanse şi cred că este una dintre cele mai dătătoare de speranţă veşti din Republica Moldova. Tot ce avem mai bun astăzi, este generaţia tânără care este foarte competitivă şi talentată. Cei din generaţia tânără sunt mai înzestraţi, mai informaţi. Partea proastă este că îşi găsesc repede de lucru în străinătate şi pleacă.

Ghenadie Ciobanu

S. C.: *Aţi fost ministru al culturii, aţi fost deputat, care credeţi că au fost cele mai importante reuşite ale dumneavoastră?*

G. C.: În timpul mandatului de deputat am promovat legea uniunilor de creaţie. Patru ani am luptat pentru acest proiect şi până la urmă am reuşit să conving colegii şi a fost votat. Am mai făcut Legea teatrelor şi instituţiilor concertistice, Legea cinematografiei. Dacă este vorba despre mandatul de ministru, am reuşit să facem legea culturii, un material amplu, un adevărat cod, care a fost votată în 1998. Am reuşit să implementez în Moldova şi legea dreptului de autor, o lege care a devenit conformă cu toate documentele europene. Mă simt împlinit. În perioada în care am condus ministerul, am deschis multe spaţii culturale, iar Ministrul Culturii din România – Ion Caramitru a venit în fiecare an la noi şi s-a creat o foarte bună colaborare, s-au clădit tradiţii care dăinuie.

S. C.: *Ghenadie Ciobanu, cum vedeţi viitorul muzicii în Republica Moldova?*

G. C.: Îl văd alături de muzica românească, în acelaşi proces, în acelaşi context şi cred că ar trebui să facem tot ce e posibil pentru această armonizare şi sincronizare. Ne străduim să facem o platformă comună în care muzică din Moldova să fie integrată, să fie parte a acestei tradiţii importante.

Interviu de **Sebastian CRĂCIUN**

Recital
Dan Cavassi / Viniciu Moroianu
1 Decembrie – Ziua națională a României

Binecunoscutul cuplu care s-a impus de-a lungul mai multor stagiuni (dacă ne gândim bine, numărul lor devine mai mult decât semnificativ!) pe marea scenă a Ateneului Român şi nu numai - ne referim la violoncelistul Dan Cavassi în parteneriat cu pianistul Viniciu Moroianu, ambii artişti ajunşi la acea maturitate foarte bine definită - a apărut pe toate mijloacele media într-un excelent recital susținut, aşa cum arată frontispiciul afişului, "În memoria

Viniciu Moroianu, Dan Cavassi

bunicului meu, Traian Cavassi, conducătorul delegației din Satu-Mare la Adunarea Națională de la Alba Iulia din 1 Decembrie 1918, ziua Marii Uniri". Recitalul a cuprins 7 opusuri, unele deja cunoscute din recitaluri anterioare, altele selectate din marele repertoriu pentru a da unitate atmosferei sonore şi stilistice a serii. Încă de la prima piesă, aranjamentul unui celebru *Arioso* extras din *Cantata BWV 156* de J.S.Bach scrisă în 1729, *Adagio - Sinfonia* (reprezintă introducerea în acest opus extraordinar de expresiv, a cărui atmosferă plină de sentiment înălțător către Creator este atât de evidentă) ne-am aflat în prezența unui moment cu totul aparte, aşa cum a fost şi evenimentul căruia i-a fost dedicat. Cum era de aşteptat, recitalul a continuat cu *Nocturna* şi *Saltarello* de George Enescu, scrise în 1897, de factură romantică, cu unele accente brahmsiene, mai ales în scriitura care nu face viața uşoară nici unui interpret, cu un dialog foarte bine nuanțat de Dan Cavassi şi susținut de Viniciu Moroianu. În ce priveşte celebra *Elegie* op. 26 de Fauré (1880), piesa primeşte în interpretarea acestui cuplu alte dimensiuni, expresia este mereu adâncită, meditației îi sunt reliefate mereu alte fațete, căpătând noi înțelesuri. În aceeaşi "tonalitate" a tabloului sonor s-au încadrat *Cântec vechi* de Paul Constantinescu şi cele *Şase Dansuri Româneşti* de Bela Bartók (1915), unde cei doi interpreți au continuat să evolueze reliefând aspectul meditativ al muzicii, virtuozitatea evidentă anumitor suprafețe nealterând cu nimic linia pe care şi-au propus-o. O alegere inspirată a fost acel *Andante* din *Sonata pentru violoncel şi pian în sol minor* de Serghei Rahmaninov , partea a treia din op.19 (1901), cu partitura pianistică evident solicitantă, oscilațiile tonale făcând o trecere potrivită către ultima piesă de mare întindere *Fantasiestücke op.73* de Robert Schumann, care a solicitat intens trăirea şi nu în ultimul rând abilitățile instrumentale ale duo-ului. Ceea ce este de remarcat rămâne faptul că de câte ori asistăm la performanțele celor doi artişti se instalează sentimentul că ascultăm ceva NOU, deoarece ei cântă de fiecare dată surprinzând bogăția ideilor pe care le tot descoperă în textele propuse, idei pe care le colorează cu o dispoziție mereu schimbătoare animată de dragostea față de muzică.

Corina BURA

Non vi scordar di me

În timpuri obişnuite, aniversarea celor treizeci de ani de carieră ai mezzosopranei Ruxandra Donose ar fi fost un eveniment emoționant, un zâmbet strivit de nostalgia zenitului unei cariere exemplare pentru ce înseamnă opera din România. Dar suntem în ultima lună a anului 2020, în cenuşiul exasperant al celui de-al doilea val de pandemie, într-un Ateneu pustiit de spectatori, la un concert înghețat de distanța impusă de o transmisiune online cu regie rudimentară. E o criză pe toate planurile, iar cea la care asistăm pe viu este cea culturală, a artelor spectacolului, în care instituții şi artişti se zbat aproape inutil să nu fie uitați. E imposibil să deosebeşti cine îşi doreşte mai mult o astfel de aniversare, artistul sau (tele)spectatorul?

Dacă ar fi să judec după prezențele din ultimii ani ai Ruxandrei Donose pe scenele de operă româneşti, reduse la câteva concerte în țară şi la opere în concert la Festivalul Enescu, atunci aş crede că publicul ar

Filarmonica George Enescu
Centrul Național de Artă Tinerimea Română
SÂMBĂTĂ
5 decembrie 2020
ora 19:00
Ateneul Român
Transmisiune ONLINE
Gala aniversară
RUXANDRA DONOSE 30
Orchestra Română de Tineret
Dirijor:
David Crescenzi
În program lucrări de:
G. Rossini, A. Vivaldi, Ch. W. Gluck, G. Rossini, G. Donizetti, P. Mascagni, F. Cilea, G. Rossini, C. Saint-Saens, G. Fauré, G. Bizet, A. Lara

fi aşteptat reîntâlnirea cu o mare artistă în orice condiții, chiar şi aşa. Tocmai de aceea am şi ales să urmăresc această transmisiune (într-o sâmbătă, 5 Decembrie 2020).

Ruxandra Donose şi-a început cariera internațională la 26 de ani, când a câştigat concursul ARD (Germania), debutând imediat cu un contract la Basel. La 28 de ani era angajată la Opera de Stat din Viena, unde a cântat roluri mici de peste 170 de ori, în mai puțin de un deceniu. O şcoală bună, care a propulsat-o apoi ca artistă invitată la Covent Garden, ENO, Metropolitan Opera, Salzburg, Glyndebourne, Bastille, revenind şi la Viena în roluri principale. Un repertoriu eclectic, întins de la barocul timpuriu al lui Vivaldi până la Enescu, survolând verismul şi pe Verdi, dar cu opriri consistente în stațiile numite Mozart, Rossini, iar mai recent, Strauss şi Wagner. O discografie relativ mică, dar în care integralele domină copios recitalurile, într-o epocă în care discul de operă aproape că a dispărut: Haendel, Caldara, Vivaldi, Rossini, Dukas. Un *resume* ar consuma tot spațiul rezervat acestei cronici, însă cartea de vizită e suficient de densă pentru a înțelege cine este Ruxandra Donose.

Ruxandra Donose alături de Orchestra Română de tineret, dirijor David Crescenzi

Concertul a debutat cu uvertura operei *La cenerentola*, cu o orchestră (ORT) mult apreciată de critică şi de *establishmentul* cultural național, dar deloc obişnuită cu opera pe care David Crescenzi a condus-o letargic prin partitură. Din punct de vedere tehnic, Tineretul a cântat corect toate notele şi nimic din muzică. De altfel, întregul recital a intercalat arii cu momente simfonice, în marea majoritate uverturi (*Il Signor Bruschino*, *Intermezzo* din *Cavalleria rusticana*, *L'italiana in Algeri*), completate de *Pavana* de Fauré, adunând la un loc jumătate de oră de ignoranță stilistică, lipsă de caracter şi plictiseală soporifică. Dar, în fond, nu despre asta era vorba în acest concert. Păcat însă că nici acompaniamentul n-a fost mai bun, culminând cu cel din aria *O mio Fernando* din *La favorita*, în care indiferența față de textul şi drama momentului mi-a adus aminte de cea a personajelor din filmul *Moartea domnului Lăzărescu*, rememorat în transpunere muzicală.

Începutul recitalului Ruxandrei Donose (cu o arie din opera *Farnace* de Vivaldi foarte competent interpretată) m-a făcut să cred că voi asista în următoarea oră la o adevărată dramaturgie muzicală a celor 30 de ani de carieră aniversați, o călătorie printre marile roluri ale mezzosopranei, în ordinea cronologică a epocilor muzicale. N-a fost aşa, au lipsit Cherubino, Donna Elvira sau Kundry, roluri în care mi-ar fi plăcut atât de mult să o ascult… A fost însă o Leonora (*La favorita*) plină de noblețe, onorând belcanto-ul, şi o prințesă de Bouillon (din *Adriana Lecouvreur*) demnă. Mi-ar fi plăcut ca Dalila ei să comunice seducția, însă dicția şi frazarea în limba franceză au compensat, tot aşa cum am sperat ca ariile lui Carmen (*La seguedille* şi *La habanera*) să creeze un personaj diferit de curtezana biblică, însă şi finalul recitalului a rămas între limitele unei interpretări reținute şi distante. Rămâne impresia puternică a unei voci autentice de mezzosopranã, o specie aproape pe cale de dispariție în ziua de astăzi, de o culoare lirică foarte omogenă în toate registrele, un instrument care încă îşi păstrează aproape intacte calitățile. Şi o manieră vocală care e o mărturie vie a unei şcoli, cea a operei cântate la nivel artistic foarte înalt, în care toate notele au semnificațiile lor, iar respectul față de partitură, text şi, mai ales, limbă este suveran.

Alexandru PĂTRAŞCU

Mister bizantin

Joi, 24 decembrie 2020, în Ajunul Sărbătorii Naşterii Domnului, Filarmonica „George Enescu" din Bucureşti a

pus la dispoziția iubitorilor de muzică o înregistrare din decembrie anul trecut a *Oratoriului Bizantin de Crăciun „Nașterea Domnului"* de Paul Constantinescu care a putut fi vizionat pe canalele online ale instituției și pe pagina de Facebook a Radio România Muzical.

Și-au dat concursul Veronica Anușca (soprană), Antonela Bârnat (mezzosoprană), Călin Brătescu (tenor) și Iustinian Zetea (bas) alături de Orchestra și Corul Filarmonicii „George Enescu". Amfitrionul serii a fost dirijorul Iosif Ion Prunner.

Structurat în trei părți ce evidențiază momentele-cheie ale minunii de la Bethleem, Oratoriul de Paul Constantinescu se deschide cu *Axionul Bunei Vestiri – Bine vestește pământule bucurie mare*. Melodia specific bizantină conturată la început de suflători și preluată de cor într-o nuanță scăzută, a fost acompaniată în permanență de clinchete cristaline de clopoței. Pe parcurs, sonoritatea capătă consistență, iar planul vocal și cel instrumental se întâlnesc în sfârșit într-un punct comun. Îndemnul către Fecioara Maria – **Bucură-te!** – este rostit într-o notă maiestuoasă, însă atent și delicat. Evanghelistul Luca, întruchipat de tenorul Călin Brătescu, și-a condus partitura îngrijit, interpretarea culminând cu câteva acute luminoase. Totuși, deseori, sunetul a fost prea ingolat, iar cursivitatea discursului sonor a lipsit.

Iustinian Zetea, Antonela Bârnat, Veronica Anușca, Călin Brătescu

În rolul Arhanghelului Gavriil, soprana Veronica Anușca a cântat cristalin, dar și cu substanță pe pasajele care necesitau consistență. În ciuda țesăturii înalte, solista a reușit să pronunțe foarte clar fiecare cuvânt. Tabloul sonor a fost întregit de misterioasa ceață pudrată a corului, care a învăluit întreaga sonoritate.

Mezzosoprana Antonela Bârnat a dat glas Fecioarei Maria în aria *Mărește sufletul meu pre Domnul.* Linia a curs frumos, plin și bogat, registrele mediu și grav au fost atent susținute, însă maniera de cânt ar fi fost mai curând potrivită pentru o arie de operă decât pentru una de oratoriu. Melismele specifice cântărilor bizantine au fost executate cu multă acuratețe.

Sedelna de la Utrenie - De frumusețea fecioriei tale a fost interpretată închegat și îngrijit de către ansamblul vocal. Soprana Veronica Anușca a dovedit încă o dată lejeritate și virtuozitate în execuție, vocea sa fragedă împletindu-se foarte natural cu linia corului. În *Troparul Bunei Vestiri*, tema din Axionul incipit este reluată și îmbogățită cu alte armonii. Finalul primei părți este marcat de intervenția diafană a orchestrei care descrie o construcție armonică feerică.

Cea de-a doua parte debutează misterios, solemn, vocile masculine grave conturând un sunet plin și cald. Modulațiile interesante se ivesc în meandrele liniilor melodice, completând mirajul auditiv. Dirijorul Iosif Ion Prunner conduce orchestra într-un mod hotărât și plăcut, fără a exagera cu gestica.

Evanghelistul, liantul dintre părți, împinge prea mult acutele în interpretarea lui Călin Brătescu. Dincolo de toate acestea, sunetele cântate în piano emană căldură și dulceață. Duetul dintre soprană și mezzosoprană a fost interpretat frumos, îngrijit, egal, iar melismele au fost executate diafan, în caracter. Duetul dintre vocile masculine s-a desfășurat cu o deosebită atenție pentru intensități. De asemenea, vocea basului Iustinian Zetea a avut căldură, dar și penetranță. Următorul fragment al corului a fost cântat a cappella, inducând o stare specială de meditație. Orchestra a creat o atmosferă de poveste, un hățiș sonor greu de urmărit, dar plăcut în ansamblu. În planul secund se putea desluși un sunet ca de bucium. Cântul bizantin autentic se concretizează în *Slavă întru cei de sus*, o bucată interpretată apăsat și căreia intervenția orchestrei îi conferă măreție, finalul emanând optimism. *Corul păstorilor* este concentrat, marcat, cu accente bine plasate. Orchestra se amplifică dulce și cristalin, iar viorile punctează caracterul jucăuș. Cascada de pasaje instrumentale se stinge într-un acord catifelat.

Podobie – Minune prea mare a fost cântată duios de către ansamblul vocal. Frazele au fost conduse, purtate, iar amplificarea generală de pe parcurs nu a afectat în vreun fel gingășia și liniștea momentului. *Condacul Nașterii – Fecioara astăzi* s-a prezentat maiestuos, marcat, fără pauze expresive. Membrii corului au acordat o atenție deosebită închiderilor de cuvinte. De altfel, aceste două secvențe fac parte din repertoriul coral permanent de Crăciun. Un interludiu orchestral rapid și vioi, plin de mister și strălucire, a condus către reluarea temei din *Condacul Nașterii,* ce a culminat cu un final grandios al părții a doua.

Ultima parte – *Magii* - a fost deschisă printr-o evocare a Evanghelistului Matei ce a realizat numeroase glissando-uri și portamente în stilul bizantin. Corul bărbătesc *O, Iroade Împărate* a decurs marcat, ca un marș, fiind condimentat cu accente și sforzando-uri. Iustinian Zetea i-a dat viață Împăratului Irod cu o voce plină și caldă, atacând notele cu forță, în ciuda țesăturii destul de înalte. *Slujba Nașterii* a fost susținută de cei patru soliști, în cvartet. Țesături tulburi se întrezăreau sub tema principală, iar dozarea vocilor a fost ușor inegală.

Finalul lucrării, *Catavasia Nașterii – Hristos se naște, măriți-L* a răsunat grav și maiestuos, întreaga sonoritate fiind îndulcită de intervenția xilofonului. Superbul discurs al orchestrei a fost perturbat de accentele prea vesele ale suflătorilor, ieșite din context. Zenitul este atins atunci când cele două lumi se contopesc și exclamă solemn și apăsat **Aliluia!**, vestind nașterea Domnului.

Teodora CONSTANTINESCU

Valentina Sandu-Dediu – Doctor Honoris Causa

Cu ocazia Zilelor Universităţii Naţionale de Arte „George Enescu" din Iaşi a avut loc decernarea titlului de *Doctor Honoris Causa* doamnei prof.univ.dr. Valentina Sandu-Dediu, muzicolog, pianist, profesor, cercetător, organizator al unor prestigioase evenimente ştiinţifice etc.

Organizat în clădirea istorică a oraşului nostru, Casa Balş, în Sala „Eduard Caudella" şi transmis live pe Youtube, prin forma şi conţinutul lui, dar mai ales prin prezenţa unor personalităţi marcante ale învăţământului artistic (prof.univ.dr. Dan Dediu, prof.univ.dr. Viorel Munteanu, prof.univ.dr. Atena Simionescu, conf.univ.dr. Ciprian Ion şi alţii), evenimentul a spart barierele online-ului, reuşindu-se pe deplin transferul reciproc de energie ce avea să ne poarte timp de fix 40 de minute pe un tărâm al VALORII, al CUVÂNTULUI ce traduce ESENŢA muzicii, al ADEVĂRULUI, al OMULUI creator de autenticitate confirmat de înalte distincţii şi aprecieri: Valentina Sandu-Dediu.

După intonarea imnului *Gaudeamus Igitur*, vădit emoţionat, rectorul universităţii ieşene de arte, prof.univ.dr. Aurelian Bălăiţă, prima voce a instituţiei noastre a deschis ceremonia cu un gând de bucurie pentru prilejul de „a celebra opera şi personalitatea doamnei Valentina Sandu-Dediu şi de a-i acorda înalta distincţie de *Doctor Honoris Causa* din partea Universităţii Naţionale de Arte „George Enescu". După o trecere în revistă a marilor repere profesionale, precum şi a principalelor direcţii de cercetare ale doamnei profesor (stilistica şi retorica muzicală, postmodernismul, muzica nouă), discursul domnului rector a continuat cu prezentarea câtorva dintre distincţiile pe care invitata universităţii noastre le-a primit de-a lungul celor 30 de ani de activitate: Premiul Academiei Române, premii ale Uniunii Compozitorilor şi Muzicologilor din România, Premiul Academiei de Ştiinţe Berlin-Brandenburg, Titlul de *Doctor Honoris Causa* al Academiei Naţionale de Muzică „Gh. Dima" din Cluj etc. Am aflat mai departe că prof.univ.dr. Valentina Sandu-Dediu apare într-o multitudine de ipostaze, de la profesor la cercetător, interpret, critic muzical, membră în diferite societăţi muzicale, colaborator în echipe de cercetare de la reviste la dicţionare de specialitate, membră în Consiliul Naţional de Atestare a Titlurilor, Diplomelor şi Certificatelor Universitare.

Conform regulilor unui astfel de ceremonial a urmat un excepţional *Laudatio* rostit de doamna prorector al Universităţii Naţionale de Arte „George Enescu", prof.univ.dr. Laura Vasiliu care ca de fiecare dată, în toate discursurile la care am avut ocazia să fiu martoră a răspândit o căldură care copleşeşte. Rostirea bine articulată, un tuşeu lipsit de asperităţi în glas (şi totuşi riguros controlat), melodicitatea verbalizării, conţinutul bine ancorat în esenţa subiectului, te „lipesc" de discurs, făcându-te părtaş la acesta. E ca un dar pentru care de fiecare dată m-am simţit recunoscătoare...

Laudatio a fost unul deosebit de revelator, complex, închegat, într-un limbaj accesibil, dar academic, dovada vie a ADEVĂRULUI în faţa căruia stăteam noi... Asemenea unei lucrări muzicale cu program, discursul doamnei prof. univ. dr. Laura Vasiliu s-a concentrat pe şase părţi progresiv-cronologice cu titluri diverse, de la *Începutul glorios* la *Ascensiunea vertiginoasă*, *Angajarea publică eficientă*, *Interdisciplinaritatea şi internaţionalizarea la ea acasă*, *Le style c'est l'homme même* şi până la *O imagine în actualitate*, finalizată cu o *Încheiere* cumulativă şi concluzivă.

După citirea diplomei, înveşmântarea specifică acestui solemn prilej şi oferirea Medaliei Universităţii, a venit rândul doamnei prof.univ.dr. Valentina Sandu-Dediu să ne vorbească. Domnia sa a găsit cea mai potrivită formulă de a primi înalta distincţie şi de a ni se adresa: cu modestia eruditului, a omului care a urcat treaptă cu treaptă zidurile cetăţii purtând cu convingere stindardul adevărului artistic şi făclia culturii. Şi sigur nu greşesc când spun că ochii şi tonalitatea glasului au stat minute în şir sub amprenta unei emoţii curate, împărtăşite de altfel şi în duioasele amintiri dezvăluite de domnia sa, cât şi în tot „deznodământul" lucrării de creaţie a filei de istorie la care am fost ieri părtaşi. Valentina Sandu-Dediu ne-a fascinat, ne-a răscolit, ne-a pus în faţa unor întrebări, ne-a provocat şi, de ce nu, ne-a responsabilizat.

Gaudeamus igitur!

Mihaela GÂRLEA

Pseudo-recomandări muzicale 2021, privind spre 2022

Noul An chinezesc durează între 12 februarie 2021 şi 30 ianuarie anul următor. Este identificat formei energetice *Metal* (prelucrat; în sonor – clopotului şi sunetului RE), născător al elementului *Apă* (tobă şi sunetul LA), rezultând că orice sunet de clopot îl susține pe cel al tobelor; pentru a "îmblânzi" vibrația 2021-2022, vă propun o incursiune în muzica franceză prin Claude Debussy (1862-1918): *Les cloches* (voce şi pian, versuri de Paul Bourget), *Cloches à travers les feuilles* (pian) şi Maurice Ravel (1875-1937): celebrul său *Bolero*. Din muzica românească: *Clopotele Alba Iuliei; Jubilații şi Lamento* pentru coarde, alămuri şi percuție de Nicolae Beloiu (1927-2003) şi *Spațiu şi Ritm. Studiu pentru 3 grupuri de percuție* de Tiberiu Olah (1928-2002).

Propunerile s-ar putea întregi cu *Concertele pentru vioară şi orchestră* în Re major de Beethoven (1770-1827), Ceaikovski (1840-1893), *Concertul în La major* pentru patru violine şi grup instrumental de Antonio Vivaldi (1678-1714) *Concertele pentru clarinet şi orchestră* sau *pian şi orchestră* în La major de Mozart (1756-1791); din creația românească – un opus simfonic de excepție: *Simfonia nr.2 op*. 17 în La major (1914) de George Enescu (1881-1955) sau ciclul celor două *Rapsodii op*. 11 (1901)…..

Potrivit dorințelor fiecăruia, vă invit să completați pe linia punctată….. (**Carmen STOIANOV)**

Simfonica TV

Este foarte posibil ca din toamna acestui an (octombrie) să înceapă să emită un nou post tv românesc, cu profil cultural. Mai precis, cu profil muzical, orientat (după cum spune acționarul unic) spre promovarea producțiilor muzicale din țara noastră (interpretare şi creație).

Postul a primit aprobarea CNA înainte de finalul anului 2020 iar titularul licenței se numeşte S.C. SFM Media Tech SRL Bucureşti. "Ştiu sigur că există un public pentru astfel de programe. E adevărat că există Mezzo, există Arte, dar nu un program care să promoveze produsele româneşti culturale din această zonă. Mai mult decât atât, există o serie de activități care se desfăşoară în cadrul conservatoarelor din România, al şcolilor de muzică în general, care nu sunt expuse nicăieri. Sunt destul de multe entități şi private şi nu avem în limba română o poveste a acestei zone muzicale", le-a spus Richard Constantin Tufeanu, acționar unic, membrilor CNA – potrivit Agerpres.

O idee curajoasă, dacă Simfonica TV chiar va avea curajul să programeze pe post muzică românească, de care instituțiile de spectacole şi de concerte (plătite de la buget) se cam feresc pe motiv că nu aduc audiență şi nu vând bilete. Interesantă apare şi ideea preluării de concerte de pe scenele Conservatoarelor – totul este ca alegerile să fie făcute profesionist şi în cunoştință de cauză, iar condițiile tehnice să fie cele aşteptate de melomani, comparabile cu transmisiunile concurenței internaționale. Totuşi, citind cu atenție comunicatul, se poate observa o anume inadvertență între declarații şi realitate: producțiilor ("operelor"?!) româneşti le vor fi rezervate 20% din timpul de emisie... La fel de important este ca postul să apară în grila distribuitorilor de tv prin cablu, a căror politică, de regulă, este de a include posturile cerute de majoritatea abonaților. Deocamdată, au marşat cei care oferă televiziune prin internet: Orange, Vodafone şi Telekom.

Dar cine este antreprenorul care porneşte în această nobilă aventură? Richard Tufeanu (Ricky) provine din trustul lui Sorin Ovidiu Vântu (actualmente deținut de copiii acestuia) şi este partener de afaceri cu fiica magnatului într-o societate găzduită de sediului grupului financiar Gelsor. La Realitatea-Cațavencu ocupa funcția de director IT. El a declarat că a investit 380.000 de euro în echipamente, că a angajat 15 salariați şi că are un parteneriat de lungă durată cu Festivalul Internațional "George Enescu".

C. MIHAI

Despărțirea de un simbol - Alexandru I. Bădulescu

Pentru muzicologia românească anul 2021 a debutat cu o veste tristă: încetarea din viață a celui mai vârstnic membru al UCMR, profesorul Alexandru Bădulescu (91 de ani). În ciuda vârstei din buletin, energia de care dispunea domnul Bădulescu părea inepuizabilă, compatibilă cu cele 2 cifre de mai sus poate doar în varianta inversată! Stabilit de o viață la Ploiești, îl întâlneam în București mai des decât pe mulți alți colegi concitadini, deoarece era nelipsit de la concerte, spectacole de operă, lansări de carte, conferințe de presă, ședințe, participând cu pasiune la luările de cuvânt și la dezbateri. Și asta în condițiile în care, de multe ori, urca în tren dimineața și revenea acasă tot pe calea ferată, noaptea... vara sau iarna, pe soare sau pe ger... A fost unul dintre cei mai devotați slujitori ai ideii de breaslă a muzicienilor, având o activitate intensă la Uniunea Compozitorilor, nu prin funcții, ci prin prezența sa la evenimente, prin scrierile și studiile sale, prin articolele dedicate aniversărilor și comemorărilor, prin organizarea de variate și interesante reuniuni artistice și științifice dedicate unor emblematice figuri de altădată ale creației muzicale, ale muzicologiei sau ale artei interpretative românești.

Fondator al Cenaclului ”Paul Constantinescu” al UCMR și apoi al Muzeului memorial găzduit de casa marelui compozitor, fondator și neobosit animator al Concursului de creației și interpretare ”Paul Constantinescu” (una dintre cele mai vechi competiții din România, cu o splendidă tradiție), Alexandru Bădulescu trăia pentru muzică. I-a susținut, încurajat și ajutat pe tinerii muzicieni, după cum nu a lăsat pradă uitării pe cei care astăzi erau ocoliți pe nedrept de aducerea aminte a publicului sau a colegilor. Informațiile pe care le deținea uimeau pe toată lumea, memoria sa prodigioasă dezvăluind cu lux de amănunte fapte și evenimente la care a asistat de-a lungul vieții, sau despre care știa din surse apropiate.

Neobosit, insistent, pasionat și dedicat, profesorul Bădulescu avea o tenacitate demnă de admirat, pentru el neexistând greutăți de neînvins, luptându-se aprig pentru proiecte, pentru idei, pentru așezarea valorilor acolo unde le este locul. A fost un om corect, bun și generos, care a făcut enorm de mult bine tuturor celor cu care a colaborat și celor care i-au cerut ajutorul, direct sau indirect. Nu numai celor în nevoie, dar și celor dispăruți, salvându-le prestigiul și reputația prin impresionante gesturi reparatorii. Nu numai muzicienilor români dar și altor oameni de cultură, din sfera literaturii, artelor plastice, teatrului, arhitecturii etc.

De aceea era admirat, respectat și prețuit, prezența sa ori implicarea într-un proiect fiind o garanție a reușitei, obținută prin eforturi intense, fără odihnă, cu neșovăitoare încredere și permanentă speranță.

A obținut titlul de doctor în muzică la Universitatea Națională de Muzică București printr-un proiect târziu, susținut când, după 1990, s-au eliminat piedicile puse de vechiul regim în calea obținerii de titluri științifice și didactice. A participat cu comunicări muzicologice nu numai la simpozioane și conferințe naționale, dar și peste hotare, precum și la toate edițiile recente ale Simpozionului Internațional de Muzicologie ”George Enescu” de la București.

Dumnezeu să-l odihnească în pace! (**Mihai COSMA)**

S-a stins din viață în modul cel mai neașteptat, în cea de a doua zi a Anului Nou 2021, profesorul Alexandru Bădulescu, cel care, în calitatea de lider al Comitetului Județean de Cultură Prahova, mai bine de o jumătate de secol a fost direct implicat în tot ceea ce s-a petrecut în viața culturală a acestui colț de țară. Este vorba despre un oraș și un județ dăruite cu personalități de prim ordin, care s-au afirmat și s-au perindat an de an în fața unui public entuziast, cunoscător și avid de frumos.

A fost în toată activitatea sa un ferment a tot ce se putea iniția, organiza și dezvolta ca instituție de cultură în Ploiești și în județ: instituții de spectacol precum Teatrul dramatic, Filarmonica, Orchestra de muzică populară, muzee, instituții de învățământ artistc, evenimente culturale speciale în care erau angrenați artiști de notorietate din țară și străinătate, manifestări artistice dedicate tineretului din școli și publicului din alte orașe ale județului (Câmpina, Bușteni, Azuga, Vălenii de Munte și, mai ales, Sinaia, unde profesorul Alexandru Bădulescu a avut un rol important în ce privește conservarea Muzeului Peleș și a exponatelor rămase după abdicarea Regelui Mihai). A organizat și a prezidat nenumărate comemorări dedicate unor personalități culturale de prim ordin din Ploiești sau care au activat în acest oraș, precum Nichita Stănescu, Toma Caragiu, Ion Baciu și câți alții. S-a afirmat în toată activitatea sa culturală, politică și organizatorică, și mai ales în momentele de cumpănă prin care cultura românească din perioada comunistă a trecut, ca un abil cunoscător al lumii în care își desfășura munca și pe care a stăpânit-o în cele din urmă magistral, spre binele culturii prahovene. A fost zeci de ani Vicepreședinte al Comitetului Județean de Cultură, acolo unde președinții se schimbau fără încetare și unde a devenit de neînlocuit. De ce? Prin autoritatea prezenței sale și a dăruirii personale în ce privește rezolvarea tuturor proiectelor de organizare și funcționare a inițiativelor puse în lucru și a capacității sale de a fi întotdeauna de față acolo unde se luau toate deciziile la nivel local și central privind cultura și unde activitatea sa era unanim apreciată.

Nu intenționez să pomenesc în aceste câteva cuvinte tot ceea ce i se datorează de către urbea al cărui Cetățean de Onoare îi este, și să mă refer la tot ce se poate spune în privința confirmărilor sale profesionale (Doctor în Muzicologie și membru al Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor din România) și activității remarcabile desfășurate în ultimii ani ca director al Cenaclului “Paul Constantinescu” din Ploiești, pe care l-a înființat și organizat până în ultimele zile ale vieții... O vor face cercetători autorizați, desigur! Mă voi referi la Alexandru Bădulescu ca la un vechi prieten cu care am colaborat în anii ‘60 și instituțional, în calitate de solist al Filarmonicii din localitate, într-o perioadă de glorie a instituirii sale, care se forma și se perfecționa sub conducerea dirijorului și colegului meu și al tuturora, Ion Baciu. Este un adevăr de necontestat că în generația sa de tineri dirijori, Ion Baciu strălucea de la mare distanță prin talent și prin farmecul personal cu care era dăruit... Soarta l-a strămutat la Iași după prima sa perioadă de afirmare

din Ploieşti, unde şi-a împlinit o carieră strălucită, unele din performanţele sale din perioada respectivă constituindu-se în unicate în activitate de concert a vremii. Domnul Alexandru Bădulescu i-a fost un adevărat frate, care în cele din urmă l-a readus la Ploieşti, scutindu-l de mizeriile abătute asupra instituţiilor de cultură în anii '80 şi pe care marele artist le-a refuzat cu demnitate în Capitala Moldovei… Urbea ploieşteană i-a organizat un Muzeu Memorial Ion Baciu pe strada Plăieşilor şi în toate aceste întâmplări şi multe, nenumărate altele – şi bune şi mai puţin bune – prezenţa caldă şi adânc umană a lui Alexandru Bădulescu era nelipsită.

Nu exista zi de naştere sau de botez în care să nu primesc o felicitare scrisă sau telefonică de la prietenul şi fostul meu – cândva - şef ierarhic din Ploieştii primei mele tinereţi, Alexandru Bădulescu. De fiecare dată plănuiam să-i sărbătorim împreună suta de ani! Dar Dumnezeu a vrut altfel. Sunt convins că toţi cei ce l-au cunoscut şi l-au stimat pentru ceea ce a realizat în viaţă în slujba oamenilor şi a culturii îi deplâng trecerea în nefiinţă. Dumnezeu să-l odihnească în pace! (**Nicolae BRÂNDUŞ**)

Începutul anului 2021 avea să întristeze viaţa muzicală românească: încetarea din viaţă a celui ce a fost muzicologul Alexandru I. Bădulescu, un exemplu de pasiune pentru muzică, care deşi ajuns în pragul vârstei de 92 de ani, a activat până în ultimele zile ale vieţii sale.

Alexandru I. Bădulescu s-a născut în 20 februarie 1929, în satul Dara, comuna Şarânga (actualmente Pietroasele), judeţul Buzău. Drumul său avea să aibă un parcurs sinuos – care avea să demonstreze în permanenţă tăria de caracter şi dorinţa continuă de autoperfecţionare: învăţător, profesor, dirijor de cor, conducător al unor instituţii de cultură, muzicolog.

Începutul activităţii sale a fost în anul 1948, ca învăţător în satul natal - Dara. În anul 1949, ca profesor suplinitor în satul Monteoru, pune bazele unui cor mixt cu care participă la concursuri, luând premiul I - la un concurs zonal şi locul II- la un concurs pe judeţ. Va fi invitat la primul Congres al Căminelor Culturale, unde a avut şansa să întâlnească personalităţi ale vremii: Dr. Petru Groza şi Mihail Sadoveanu. În 1950, avea să fie numit Şeful Secţiei de Cultură în Mihăileşti – Buzău, dar a fost nevoit să-şi întrerupă activitatea, pentru a-şi efectua stagiul militar. În anul 1953 a fost numit Inspector la Secţiunea de Artă a Regiunii Ploieşti.

În perioada 1960-1964, a urmat Conservatorul din Bucureşti, la secţia Pedagogie Muzicală. Între 1968-1972 este student la secţia de Compoziţie Muzicologie având profesori de elită: Victor Giuleanu, Dragoş Alexandrescu – teorie şi solfegiu, Florin Eftimescu, Adrian Raţiu – armonie, Myriam Marbé, Dinu Ciocan – contrapunct, Carmen Petra Basacopol – forme muzicale, Viorel Cosma, Octavian Lazăr Cosma, Ioana Ştefănescu – istoria muzicii, Emilia Comişel, Dinu Vasile – folclor, Marin Constantin, Ion Marian, Constantin Romaşcanu – dirijat cor, Vinicius Grefiens – citire de partituri, Ioan Şerfezi – metodica predării muzicii. Între 1972-1973, a urmat studii post-universitare la Conservatorul din Bucureşti.

În perioada 1958-1965 a lucrat la Secţiunea de Cultură şi Artă a Regiunii Ploieşti, apoi Vicepreşedinte al Secţiei de Cultură a Regiunii Ploieşti (1965-1990), Inspector al Inspectoratului de Cultură (după 1990), Consilier teritorial (1990-1992), Şef al Inspectoratului Judeţean de Cultură Prahova (1992-1997).

Alexandru I. Bădulescu fost un adevărat promotor al culturii muzicale, organizând numeroase manifestări de anvergură: Festivalul tinerilor dirijori de la Buşteni, Cursurile Universităţii de vară Nicolae Iorga de la Vălenii de Munte, Festivalul Internaţional de poezie Nichita Stănescu, Festivalul Internaţional de pian Lory Walfisch, Concursul Internaţional de Canto Eugenia Moldoveanu.

În perioada 1976-1989, a contribuit direct la restaurarea Muzeului *Peleş* din Sinaia.

Alexandru I. Bădulescu a avut o adevărată veneraţie pentru compozitorul Paul Constantinescu, pe care l-a cunoscut, dăruindu-şi o mare parte a vieţii în omagierea marelui muzician. În anul 1993, a pus bazele Muzeului Memorial Paul Constantinescu din Ploieşti, a fost Vicepreşedintele Cenaclului Muzical Paul Constantinescu, a fost iniţiatorul Concursului Naţional de Creaţie şi Interpretare "Paul Constantinescu". A devenit Doctor în Muzicologie, tema tezei de doctorat fiind *Cultura muzicală în judeţul Prahova, în sec. XIX–XX,* un capitol important fiind dedicat compozitorului Paul Constantinescu.

În cadrul Muzeului Paul Constantinescu a organizat numeroase manifestări de promovare şi stimulare a tinerelor talente din şcoli de muzică şi Conservatoare.

Alexandru I. Bădulescu a fost distins cu Premiul Uniunii Compozitorilor în anul 2012, pentru volumul *Cultura muzicală în judeţul Prahova, în sec. XIX–XX*. A scris peste 1500 de articole şi studii muzicologice dedicate unor personalităţi muzicale: dirijorii Emanoil Popescu, Grigoraş Dinicu, compozitorii Zaharia Popescu, Constantin Arvinte, etc. A participat cu comunicări la numeroase ediţii ale Simpozionului Internaţional George Enescu: *Lumina în devenirea compozitorului Paul Constantinescu: George Enescu* (2007), *Paul Constantinescu, triplu laureat al Concursului Naţional de Compoziţie "George Enescu"(2019)*.

În semn de recunoaştere a activităţii sale de excepţie pe tărâmul culturii prahovene, a fost distins cu: Ordinul Steaua RPR clasa a V-a (1966), Ordinul Meritul Cultural - în grad de cavaler (2004), Ordinul aniversar acordat de Senatul Uniunii Ziariştilor Profesionişti din România, a fost numit Cetăţean de Onoare al Municipiului Ploieşti (2002). În 2016, Forumul Muzical Român i-a decernat Premiul de Excelenţă pentru întreaga activitate.

Alexandru I. Bădulescu a fost înzestrat cu o forţă intelectuală rar întâlnită. Era prezent la toate manifestările muzicale din capitală, deşi locuia la Ploieşti. Participa la acţiunile Asociaţiei Naţionale Corale din România, publicând articole în Buletinul informativ ANCR.

Mi-au rămas întipărite inflexiunile vocii sale din cuvântul de salut pentru cea de-a XXXIX-a ediţie a Festivalului Internaţional de Muzică Corală "I.D. Chirescu" – on line, din 12 decembrie 2020, precum şi convorbirea telefonică pe care am avut-o în seara de Crăciun (fără a-mi putea imagina că este ultima), când cu vocea sa caldă şi cu eleganţa-i caracteristică mi-a făcut urările cuvenite pentru sărbători. Rămas bun! Dumnezeu să-l odihnească în pace! (**Mariana POPESCU**)

Acorduri cu aromă de scorțișoară

Luni, 21 decembrie 2020, la orele 12:00, publicul a putut viziona un recital de colinde susținut de Grupul Vocal Canticum și Răzvan Rădos, dirijorul fondator al ansamblului. Evenimentul a fost disponibil online, pe site-ul organizatorului – Muzeul Național „George Enescu" – și al partenerului Trinitas TV. Din program au făcut parte colinde și cântece de Crăciun.

Prima lucrare prezentată, *S-a născut Domnul Sfânt* de D. G. Kiriac, a început armonios, așezat, emanând calm și liniște. Cei 10 membri ai ansamblului, asezați stereofonic, au reușit să creeze o omogenitate timbrală foarte plăcută. Începutul ostinat al vocilor masculine, asemenea unor clopote, s-a decantat pe măsură ce strofele curgeau într-o generoasă sonoritate caldă, întregită de vocea sopranelor și a altistelor. Glasul cristalin și copilăros a sopranei soliste a răsunat limpede pe începutul celei de-a doua piese. Prelucrare a colindului tradițional *Dimineața lui Crăciunu'*, armonizarea lui I. Cârstoiu – *Vine Crăciun cel Bătrân* introduce vocile treptat, intensitatea amplificându-se de-a lungul strofelor, ca și cum colindătorii de pe uliță se apropie tot mai mult de gospodăria celui care se pregătește să-i primească. De asemenea, lucrarea surprinde într-un mod inedit prin modulația de la Sol major către La major care se concretizează în ultima strofă. Gesturile dirijorului Răzvan Rădos au fost exacte, dar reținute, în concordanță cu apartenența lui în cadrul ansamblului la partida de tenor.

În continuare, Grupul Vocal Canticum împreună cu dirijorul Răzvan Rădos ne-au propus *Sicut cervus* de G. P. da Palestrina - motet la patru voci și una dintre cele mai cunoscute lucrări corale ale compozitorului italian. Adevărat model de polifonie renascentistă, lucrarea se deschide într-un tempo liniștit, cu o sonoritate păstoasă și densă, permițând fiecărei partide să se evidențieze. Dozarea vocilor a fost egală, fără abateri de la contextul dinamic. Țesătura lucrării s-a desfășurat lin, vocile au sunat diafan și omogen, cu toate că spre final s-a simțit o ușoară instabilitate intonațională la soprane. Membrii ansamblului s-au coordonat și au comunicat foarte bine pe parcursul lucrării.

Recitalul a continuat cu un diptic format din colindele *Ia'n te scoală gazdă* de M. Negrea și *Noi umblăm și colindăm* de M. Bârcă. Începutul celest al sopranelor a amintit de cântările ancestrale, acest sentiment planând pe tot parcursul lucrării. Cântat lin și delicat, colindul lui Marțian Negrea a răsunat plin de dulceață și sensibilitate, culminând în armonii spumoase în cea de-a doua secțiune. Ultima strofă a contrastat printr-un tempo mai rar și un pianissimo abia sesizabil care s-a amplificat spre final. Strălucirea acestui colind a fost opacizată, însă, de interpretarea neinspirată a celui de-al doilea – *Noi umblăm și colindăm* - mult mai cunoscut, în care au existat numeroase neconcordanțe între voci. Dinamica lucrării a lipsit, lungind și apăsând sonoritățile prea mult. De asemenea, sopranele au falsat pe alocuri, iar tema altistelor a fost înecată în multitudinea de armonii, ca un miraj ce se destramă într-o pâclă groasă.

Vecerniile preotului I. Popescu-Runcu s-au deschis vesel, zvelt și închegat. Vocile masculine au oferit din când în când accente binevenite, cerute de dirijor. Tenorul Costin Pastramă și-a condus frumos vocea pe meandrele liniei solistice, însă a împins prea mult pe finalul frazelor, rezultând o sonoritate neconcordantă cu liniștea și pacea imprimate de acest colind. În secțiunea a doua, caracterul se schimbă, devine solemn, iar ansamblul preia tema. Intervenția solistului din finalul piesei în piano, a curs mult mai adecvat și mai firesc.

Penultima lucrare, *Ici în ceastor curți* de V. Grefiens este o piesă antrenantă și vioaie, o fuziune efervescentă de armonii și măsuri compuse. Accentele presărate pe parcurs au oferit colindului stringența și caracterul necesar pentru a se desăvârși, iar Răzvan Rădos și-a păstrat calmul în gest, fără a-l lipsi de elan și precizie.

Recitalul s-a încheiat cu lucrarea lui Gh. Danga – *Bună dimineața la Moș Ajun*. Ansamblul s-a omogenizat foarte frumos, dezvăluind un sunet cristalin. Cu toate acestea, dinamica a fost greoaie, pierzându-se vioiciunea și suplețea colindului.

Grupul Vocal Canticum

Grupul Vocal Canticum și Răzvan Rădos au reușit să transmită virtual magia Nașterii Domnului, prin interpretare și alegerea inspirată a repertoriului. Atmosfera de sărbătoare a fost întregită de cadrul deosebit în care s-a filmat – Biserica Sf. Elefterie – precum și de vestimentația festivă a membrelor ansamblului și de expresivitatea acestora.

Teodora CONSTANTINESCU

Ansamblul TranSimfonia: Colinde fără cuvinte

În 27 decembrie 2020, la ***Centrul Multicultural al Universității Transilvania*** din Brașov a fost organizat un **Concert de Crăciun** intitulat sugestiv ***Colinde fără cuvinte.***

Protagonştii evenimentului muzical online: Vlad Maistorovici (vioară şi director artistic), Roxana Bârsan (vioară), Andrei Stanciu (vioară), Emma Rotomeza (violă), Simona Gurău (violă), Alexandra Enache (violoncel), Radu Croitoru (violoncel), Cornel Homocianu (contrabas), Ovidiu Nauncef (percuție) sunt membrii Ansamblului cameral ***TranSimfonia.*** Aşa cum este menționat în

Ansamblului cameral TranSimfonia

programul concertului, ”TranSimfonia este un ansamblu cu format flexibil fondat la Braşov de directorul muzical, compozitorul şi violonistul Vlad Maistorovici. Proiectele TranSimfonia sunt axate pe inovație şi muzică contemporană”. Repertoriul prezentat a cuprins colinde româneşti tradiționale şi miniaturi sacre contemporane elaborate de A. Pärt, J. Tavener, P. Vasks, V. Maistorovici, V. Teodorian, G. Cucu, V. Spătărelu, N. Ursu, N. Lungu, V. Popovici. Piesele compozitorilor străini au fost prezentate în primă audiție în România iar lucrarea lui Vlad Maistorovici, a fost interpretată în primă audiție absolută. Domnia sa a evoluat în calitate de violonist, de compozitor, de dirijor şi coordonator artistic al ansamblului cameral. Concertul a adus împreună nouă instrumente, remarcabile prin valențele lor timbrale specifice; prin intermediul combinațiilor sonore originale, muzicienii au avut posibilitatea de a exprima un evantai subtil de nuanțe şi de trăiri sufleteşti. Repertoriul selectat a evidențiat atât valoarea incontestabilă a fiecărui membru al ansamblului, cât şi colaborarea artistică fructuoasă, ce a contribuit la realizarea unor versiuni de referință ale lucrărilor abordate. Evenimentuul a oferit publicului un periplu fascinant în lumea magică a colindelor, prilejuind interpreților parcurgerea unui itinerar original, de la originile pierdute în negura istoriei şi până în zilele noastre.

Concertul original, în care colindele au fost prezentate în variantă instrumentală, s-a remarcat prin profesionalism, prin calitatea repertoriului, prin varietate şi profunzime expresivă, prin nivelul de excelent al interpretării. De-a lungul vremii, am ascultat colinde în versiunile unor prestigioase ansambluri corale - **Madrigal, Preludiu, Symbol -,** în care cuvântul şi muzica se îngemănau şi se completau armonios. Evenimentul artistic de la Braşov a demonstrat că muzica poate exprima singură cele mai înalte sentimente şi mesaje profunde. Oferind o infinitate de posibilități interpretative, muzica iluminează ființa umană, deschide porți nebănuite, generând sentimente şi trăiri de excepție, prin limbajul unic al experiențelor esențiale.

M-am numărat printre spectatorii impresionați de nivelul superior al prestației artistice, de coordonarea impecabilă şi de coeziunea formației camerale, de sinceritatea exprimării. Ansamblul este alcătuit din profesionişti performanți şi experimentați, care situează procesul interpretativ la cotele cele mai înalte. Muzicienii au creat cu multă sensibilitate, cu fantezie şi har acea atmosferă arhaică din trecutul îndepărtat, acel *illo tempore* în care oamenii erau mai buni şi se aflau mai aproape de Dumnezeu. Adresez sincere felicitări interpreților şi coordonatorului artistic Vlad Maistorovici - compozitor şi violonist de faimă internațională -, care a realizat aranjamentele pieselor şi a prezentat o lucrare proprie, remarcabilă prin profunzime, noblețe spirituală şi frumusețe. Am admirat măiestria compozitorului care a reuşit să evoce atmosfera arhaică a colindelor prin intermediul limbajului specific contemporan. Deşi nu au

beneficiat de aportul cuvintelor, ***muzicienii-colindători*** de la Braşov au reuşit să întruchipeze imagini muzicale cuceritoare din stratul arhaic al folclorului românesc şi internațional; au creat o inedită antologie cu tematică creştină, ori laică, îmbogățită cu elemente de mit şi legendă. Am perceput evenimentul artistic ca pe un ritual cu funcționalitate magico-simbolică compexă: augurală, inițiatică, omagială.

Concertul de ***colinde fără cuvinte*** constituie o ofrandă muzicală inedită adusă Sărbătorilor Crăciunului. Elogiul vieţii şi al nobilelor sentimente umane capătă conotaţii deosebite în perioada actuală, marcată de întrebări şi nelinişti, de suferinţe şi evenimente dramatice. M-am bucurat să constat că artiştii care au realizat entuziasmantul concert de colinde pe scena virtuală de la Braşov, au descoperit noi semnificaţii ale lucrărilor prezentate, aflate în consens cu aspiraţia mereu actuală îndreptată către Bine, Frumos şi Adevăr.

Carmen MANEA

La Sibiu, colinde româneşti în rezonanţa pianului

Cine nu a văzut şi auzit recitalul pianistului Ştefan Lovin din 19 decembrie 2020 de la Sala Thalia din Sibiu a pierdut, posibil, cea mai frumoasă seară camerală premergătoare Crăciunului. Rafinată prin simplitate, nostalgică prin candoare, profundă prin preaplinul de emoţii din rezonanţa milenară a conţinutului, decentă prin veşmântul de o neasemuită frumuseţe a decorului, pură, discretă dar şi nouă prin clarviziunea solistului, care a reuşit să încrusteze într-un mozaic laic bine închegat pietrele preţioase ale atât de diferitelor şi totuşi asemănătoarelor cântece ale îngerilor – căci astea sunt, în adevărul biblic, colindele -, pline de bucuria naşterii copilului Iisus. Imaginaţi-vă o scenă îmbrăcată cu două jumătăţi de brâu pe lateralele ei, sugerând coloanele albe ale unui templu, în vârful cărora se roteau fine coroane de brad cu iluzii de globuleţe, totul pe un fundal de un albastru închis, străbătut de irizările fulgilor de nea; un pian în mijlocul ei, pianistul Ştefan Lovin şi cele douăsprezece colinde care se derulau într-o atmosferă mirifică.

Eu nu îmi amintesc ca, până acum, să mă fi teleportat vreo manifestare muzicală de gen, cu atâta forţă, în feeria copilăriei, adolescenţei, chiar şi a maturităţii mele, când, fie lângă bradul din casă, fie în sania cu cai şi zurgălăii aferenţi, în drum spre prietenii din Mărginimea Sibiului, ascultam, întotdeauna cu lacrimi în ochi, aceleaşi colinde cântate pe două voci perfect acordate, de către părinţii mei, acompaniaţi de copiii din preajmă sau vizitatori ocazionali, - toţi pregătiţi cu migală în şcoală anume pentru această perioadă. Şi, mărturisesc că, năucită de ecourile aceloraşi colinde, atunci cântate cu vorbe, acuma conturate melodic cu bogată expresivitate pe clapele pianului, m-am surprins cu lacrimile de demult în ochi care m-au însoţit pe întreg parcursul recitalului. Au fost lacrimi blânde, candide, purificatoare.

În pledoaria lui, Ştefan Lovin a folosit întreg arsenalul sensibilităţii acestui unic instrument – pianul – (sora mai mică doar ca dimensiune a orchestrei), redând prin multitudinea de tehnici şi trăiri, cu tonuri când blânde, când mai viguroase, într-o mare de nuanţe, paleta-i largă de armonii interpretate onest, cu convingere, cu bună-cuviinţă, cu modestie, cu multă înţelegere, talent şi o excelentă stăpânire a instrumentului, vechiul în mereu noul şi contemporanul adevăr, ca şi noul modern din vechiul şi inegalabilul moment care a marcat de mii de ani vieţile tuturora. În cele douăsprezece colinde el a izbutit inspirate combinaţii melodico/armonico/ritmice de o uimitoare varietate, când asemeni unei nocturne înspicate cu acorduri moderne, trimitere la fulgii de nea de pe hlamida albă a iernii din *Leagănul lui Iisus* (Valentin Teodorian); când mai sprinţare, cu improvizaţii pe moduri şi ritmuri româneşti, aduse în zilele noastre prin poetica pianului, în *Trei Crai de la Răsărit* (Anton Pann); când cu teme care trec firesc de la mâna dreaptă la cea stângă şi invers, asemeni unor întrebări şi răspunsuri, partitură în care interpretul a fructificat şi elemente polifonice care au sunat ca o rugăciune în *Soare-n Cer, Soare-n Pământu'*; sau în cadenţa obsesivă, cu precădere în fortissimo, mângâiată de repetabilitatea în variaţii a temei principale, evocând parcă glasul cristalin al copiilor în *Mândru-i cerul ca argintul*; când duioasă ca un cântec de leagăn în stil improvizatoric în *Colindă de Anul Nou*; sau pios, ca o meditaţie subliniată de triluri lungi de mare efect din *Steaua sus răsare*; când cu farmec răscolitor prin care sunt perlat înşirate notele pliate pe cuvintele *Colindă, Colindă* din *După datini, colindăm* – Alexandru Paşcanu; când

Ştefan Lovin

sofisticat, în poate cea mai modernă dintre toate, cu arpegiile mâinii drepte aşezate cuminţi în iz jazzistic pe tema de la mâna stângă în *Bună dimineaţa lui Crăciunu'*; când cu armonii populare în fortissimo exprimate orchestral în *Domnuleţ şi Domn din cer* – Gheorghe Cucu; când în stil polifonic din care se întrezăresc luminiscenţe inedite bine asortate în Mărire - întru cele'nalte sau modern, cu un splendid început în registrul grav, finalul fiind blând ca un coral din care răzbate curăţenia bucuriei în *Nouă azi ne-a răsărit* (Dumitru Kiriac).

Talentul, gentil dublat de sensibilitatea pianistului Ştefan Lovin, colindele, unele dintre cele mai frumoase şi reprezentative ale muzicii româneşti, basmicul decor făurit doar din lumini şi nobila atmosferă, au făcut din acest recital cameral o seară magică. Şi dacă s-ar da un premiu pentru astfel de concerte-recital, Oscarul n-ar fi de ajuns.

Doina MOGA

Concert de Anul Nou

Dacă în semnificative aniversări ale anului care tocmai s-a încheiat am fost alături de Filarmonica sibiană, fie în sală, fără sau cu mască (după recomandările momentului), fie la distanţă, urmărindu-i cu nesaţ şi curiozitate parte dintre numeroasele ei reuşite simfonice sau camerale, desfăşurate în cele mai neaşteptate locaţii (terase, scări, acoperişuri, balcoane, alei, grădini, esplanade, etc.), era musai ca şi la concertul de Anul Nou, care a dat startul celor ce vor urma în 2021 să-i fiu tot alături. Mai ales că îmi dădea ghes şi nerăbdarea de a afla ce vrăji a mai făcut această instituţie în inepuizabilele ei resurse organizatorice,

Ayaka Nagai, Franco Cubero Acosta

dar şi aceea de a vedea, cu puţin noroc, noua simfonie de lumini prin care talentatul Radu Drusan face artă, ilustrând decoruri şi creionând atmosferă, înnobilând-o.

Aşa că, instalată confortabil în fotoliul meu de acasă, imaginându-mă totuşi în mijlocul publicului – altfel nu mi-ar fi priit – am aşteptat cu firească emoţie ora 19. Şi când a venit, pentru un ceas întreg, m-am delectat cu un concert-spectacol interesant, bogat, simbolic, reflexiv şi mistic pe alocuri. Un spectacol dominat de sincretismul artelor unde poezia abordării partiturilor, vigoarea, acurateţea şi graţia interpretărilor “impuse” de muzica lui Mozart, Beethoven, Vivaldi, Rossini, Caccini, Lazzaro, Lehár, atât de familiară orchestrei, dirijorului şi soliştilor, subliniată pictural de luminile cu fascinanta lor paletă coloristică în tonalităţi majore, au împlinit cam tot ce mi-am dorit de la un astfel de eveniment. Scena a arătat splendid, cu amplasarea interpreţilor pe diferite niveluri: orchestră şi dirijor sus la galerie, violonceliştii, toţi patru sau câte doi, pe etajul mediu şi la parter scena propriu-zisă, revendicată pe bună dreptate de soliştii balerini, care au nevoie de tot spaţiul ei, dar şi de cântăreţi, obişnuiţi să-şi susţină dizertaţia melodică mai mereu prin gesturi largi.

I-am apreciat pe toţi participanţii la această seară unică din an. Şi gazde, şi invitaţi. Dar mărturisesc că mai aproape de suflet mi-au rămas membrii formaţiei camerale PlaCello: Răzvan Suma, Ella Bokor, Ştefan Cazacu şi Mircea Marian, atât împreună în frumoasa şi tinereasca tălmăcire a uverturii operei *Nunta lui Figaro* de Mozart, cât şi separat, în cele două părţi ale *Concertului pentru două violoncele şi orchestră* de Vivaldi: partea I primii doi, partea a treia următorii doi, devoalându-şi în execuţie tehnica arcuşului, robusteţea, dar şi căldura sunetului, stăpânirea nuanţelor şi bucuria de a cânta. Au fost ca o apariţie cinematografică, aşezaţi pe patru podiumuri pe care se întrezăreau, prin jocuri de lumini, picturi moderne, “înrămaţi” asemeni unor fotografii parcă decupate din uitatele dar foarte romanticele rolfilme.

Apoi Graţia. Graţia adusă pe scenă de doi foarte talentaţi balerini ai teatrului de resort din Sibiu: japoneza Ayaka Nagai şi cubanezul Franco Cubero Acosta, care au dansat cu aparte expresivitate trei *pas-de-deux*-uri neoclasice, variaţii ale aceleiaşi tandre teme, IUBIREA. Cu eleganţa gestică, supleţea şi frumuseţea instrumentului lor de lucru – corpul –, cu o solidă tehnică: prize dificile, dar foarte artistice, piruete într-o diversitate de tempo-uri, paşi de legătură felinici şi cadenţaţi în acelaşi timp, ei au reliefat coregrafia particularizată a neo-zeelandezei Aleisha Gardner, notabilă prezenţă în galeria creatorilor cu mare deschidere spre toate genurile baletului şi cu o pledoarie rafinată, mereu încântătoare, pliindu-se perfect pe frazele şi accentele muzicale din *Cavatina cvartetului de coarde opus 130, nr. 5* de Beethoven, *Largo* din *Iarna* Anotimpurilor lui Vivaldi şi *O sole mio* de di Capua şi Mazzuchi. Interpretarea, exotismul, expresivitatea şi costumele (uau, ce costume!) m-au încântat de-a dreptul, ostoindu-mi şi câte ceva din dorul nebun de balete – de spectacolele de balet.

Sigur că mi-a plăcut şi tenorul Liviu Indricău, foarte în largul lui pe scenă, cu vocea sa clară, impozantă şi sensibilă în *Chitarra Romana* de Lazzaro, ca şi în *Văduva veselă* de Lehár, unde, împreună cu soprana Veronica Anuşca, o voce puternică şi jucăuşă, potrivită pentru acest gen, a oferit un duet agreabil.

Cât despre Orchestra Filarmonicii De Stat din Sibiu şi dirijorul ei, Cristian Lupeş, jos pălăria. Pentru aceeaşi “în cea mai bună formă”, ea, iar el, pentru echilibristica pe care a fost nevoit să o facă pe întreaga durată a spectacolului,

Orchestra Filarmonicii de Stat din Sibiu, PlaCello

datorită arhitecturii scenei, de altfel ingenioasă, respectiv să tot întoarcă capul ca să vadă/să ţină în mâini şi ceea ce se întâmplă în spatele lui – adică ce este cel mai greu de ţinut – soliştii.

Concertul de Anul Nou de la Sibiu a avut clasă, culoare, lumini astrale, decor interesant, graţie, eleganţă, dans, muzică bună, sensibilitate, umor şi multă atmosferă. Eu l-am savurat din plin. Sper să fie de bun augur.

Doina MOGA

Cea de-a XXXIX-a ediție a *Festivalului Internațional de Muzică Corală – „ I.D.Chirescu” –* online

Pentru lumea muzicală românească, începutul lunii decembrie înseamnă startul pentru desfăşurarea *Festivalului Internațional de Muzică Corală “I.D.Chirescu”* de la Cernavodă. An de an, oameni inimoşi reuşeau să transforme timp de două zile oraşul Cernavodă în capitala muzicală a României. Dirijori, formații corale din țară şi străinătate, aşteptau cu nerăbdare acest eveniment care demonstra că arta corală va dăinui, fiind născută din necesitatea de exprimare în modul cel mai direct, prin voce, instrumentul miraculos cu care omul a fost înzestrat.

Organizatorii se întreceau în asigurarea celor mai bune condiții de desfăşurare a Festivalului, cu cele două categorii: muzică corală laică şi muzică religioasă, acestea fiind dublate de o căldură umană, rar întâlnită.

Anul acesta, în condițiile speciale generate de pandemia ce ne-a invadat în mod nedrept viața, organizatorii: Primăria, Consiliul Local şi Casa de Cultură *I.D.Chirescu* din Cernavodă, din dorința de a menține vie flacăra muzicii corale, au apelat la o formulă care să permită participarea corurilor de la distanță, prin varianta online, ce a avut loc în 12 decembrie 2020. Treisprezece coruri din țară şi străinătate s-au alăturat acestui proiect, care realizat în condiții speciale, vrea să demonstreze că arta corală este un mijloc important de a ne îmbogăți şi înnobila viața, în speranța că vom reveni la normalitatea atât de dorită.

Evenimentul a fost precedat de discursul dirijorului Voicu Enăchescu – Preşedintele *Asociației Naționale Corale din România*, care a salutat organizarea celei de-a XXXIX-a ediții a Festivalului *I. D. Chirescu* – online, festivalul constituind un punct de referință pentru muzica corală românească, prilej de întâlnire între formații corale tradiționale şi noi.

Formațiile participante au prezentat conform tradiției, un repertoriu alcătuit din muzică corală laică şi muzică religioasă. Având în vedere apropierea de marea sărbătoare a Naşterii Domnului – Crăciunul, au fost interpretate colinde din repertoriul național şi universal.

Într-o emulație impresionantă au evoluat: Corul “I.D. Chirescu” din Cernavodă - dirijor Manuel Bălănică, Corul “Armonia” din Constanța – dirijat de arhidiacon Iulian Dumitru, Grupul Coral feminin “Arpeggio” din Roma (Italia) – dirijor Simona Vasile, Corul “Voci Transilvane” al Casei de Cultură “Dumitru Farcaş” din Cluj-Napoca - dirijor Adrian Corojan, Corul “Trison” al Şcolii Populare de Artă “Vespasian Lungu” din Brăila – dirijori Marcica Lupu şi Ştefan Lupu, Corul “Metamorphosis” din Constanța – dirijor Preot Anghel Dincu, Corul Bărbătesc “Sf. Roman Melodul” al Episcopiei Ordodoxe Române din Italia - dirijor Andrei Petru, Corul Song din Bucureşti – dirijor Emanoil Pecingine, Grupul Coral “Canticum” din Bucureşti – dirijor Răzvan Rădos, Corul “Marmara University Atatürk” din Istanbul (Turcia) – dirijor Bülent Harvasi, Corul Voces din Oradea – dirijat de Carmen Rus, Cvintetul vocal “Anatoly” din Braşov – dirijor Ciprian Țuțu, Corul de Cameră “Preludiu” al Centrului Național „Tinerimea Română”, din Bucureşti – dirijor Voicu Enăchescu.

Concertul a fost presărat cu intervenții ale unor personalități muzicale care au subliniat rolul important al acestui Festival care are o tradiție impresionantă: dirijorul Manuel Bălănică, prof. Theodor Rădulescu, Liliana Pispiris – membru fondator al *Corului Madrigal*, Constantin Grăjdeanu – Vicepreşedinte A.N.C.R., Daniela Gibescu – etnomuzicolog, prof. univ. dr. Valentin Gruescu; precum şi amintiri legate de marele muzician I. D. Chirescu: prof. Alexandru Bădulescu şi prof. Alina Pârvulescu – Secretar General A.N.C.R.

Organizatorii acestei ediții merită felicitări pentru perseverință şi pentru faptul că în condiții vitrege de pandemie au găsit formula de a-l cinsti pe fiul de seamă al oraşului Cernavodă - muzicianul I.D. Chirescu.

Festivalul *I.D. Chirescu* online a fost un prilej de bucurie pentru iubitorii muzicii corale, stârnind în acelaşi timp speranța de revenire la contactul direct cu publicul în sălile de concert, element esențial pentru tot ce înseamnă artă.

Mariana POPESCU

KLAVIER ART DUO FESTIVAL 2020 – de la concept, la performanță

Corina Răducanu și **Eugen Dumitrescu** formează, de un deceniu și jumătate, un duo pianistic ale cărui proiecte concertistice, extrem de interesante, s-au bucurat de apreciere unanimă la nivel european. În cincisprezece ani, cei doi muzicieni au susținut deja peste patru sute de recitaluri și concerte cu orchestra pe scene din România, Marea Britanie, Austria, Belgia, Germania, Italia, Republica Moldova și Ucraina. Performanța lor camerală și concertantă a fost aplaudată în festivaluri naționale și internaționale, dar și pe parcursul celor șaisprezece turnee pe care duo-ul le-a întreprins, constant. Atracția fiecăruia dintre ei pentru dimensiunea camerală a artei sunetelor decurge, cu claritate, din afinitatea lor față de acest tip specific de comunicare artistică; dincolo de interrelația a două personalități complementare sub semnul unei aceleiași intenționalități re-creatoare, **Corina Răducanu** și **Eugen Dumitrescu** au reimaginat noțiunea de **duo** pianistic în termenii unei corelări mental-afective care amprentează în detaliu întregul proces interpretativ.

Și pentru că, din punctul de vedere al lui Eugen și al Corinei, *"e foarte important ca tinerii să aibă acces la marea cultură, la muzica bună…ca publicul să poată fi atras și fidelizat spre muzica clasică"*, cei doi pianiști au ales să ignore "ispitele" unui mileniu al "celor mai" sofisticate editări audio-video, al "celor mai" ridicate standarde aplicate potențialului tehnic și al unei uriașe oferte instrumentale personalizate în funcție de preferințele cumpărătorului. În viziunea lor, actul interpretativ este o ofrandă adusă omului obișnuit, cel care n-a avut până acum privilegiul de a-i "gusta", pe deplin, virtuțile estetice, aceluia care, și datorită experienței receptării unui calup repertorial de calitate, își va "reseta", poate, aria preferințelor fonice. Așadar, localități precum Avrig (Sibiu), Bălan, Ditrău și Praid (Harghita), Ciocănești (Suceava), Făgăraș (Brașov), Găești, Moreni și Titu (Dâmbovița), Hațeg și Petrila (Hunedoara), Lehliu-Gară (Călărași), Târnăveni (Mureș) au beneficiat, prin intermediul inițiativelor organizatorice ale duo-ului **Corina Răducanu – Eugen Dumitrescu**, de recitaluri pianistice care promovau muzica de factură clasică, în premieră absolută!

Tot o premieră a reprezentat, pentru o suită de orașe din toate zonele României, organizarea unor festivaluri naționale și internaționale la propunerea eficace a celor doi tineri muzicieni care au inserat Reșița, Făgărașul, Țara Hațegului, Petroșaniul, localitatea Bălți din Republica Moldova și, nu în ultimul rând, Rădăuțiul sucevean, în parcursul cultural al evenimentelor autohtone de anvergură. Asemeni altor ambasadori ai artei apartenenți spațiului românesc, Corina și Eugen au optat să-și transporte, în turnee, cu generozitate, propriul instrument; și datorită demersurilor lor, în dorința de a continua seria de evenimente muzicale, unele din aceste localități și-au cumpărat instrumente de concert performante, așa cum s-a întâmplat și la Rădăuți. Încă din 2017, scena Casei de Cultură rădăuțene a găzduit, anual, festivalul **KLAVIER ART DUO**, prima manifestare de acest gen din România dedicată duo-ului pianistic (pian la patru mâini), festival care alături de mai "vârstnicul" SOMMERFEST Rădăuți (fondat în 2014) a fost inițiat, evident, tot de **Corina Răducanu** și **Eugen Dumitrescu**.

Ediție după ediție, **KLAVIER ART DUO FESTIVAL** (director artistic: Eugen Dumitrescu, director festival: Ovidiu Foca) a adus la Rădăuți, între 28 noiembrie și 5 decembrie, explorând partituri centrate pe conceptul de duo, nume de rezonanță națională și europeană. Enumerându-i, în ordinea cronologică a celor patru ediții, pe pianiștii Fausta și Vlad Dimulescu, Adriana și Sorin Dogariu, Alessandro Trebeschi (Italia), Florian Mitrea (Marea Britanie), Daria Tudor, Ana și Marius Boldea, Măriuca Popa și, evident, nu în cele din urmă, pe autorii acestui proiect, Corina Răducanu și Eugen Dumitrescu, dar și pe violoniștii Anca Vasile (Italia) și Andrei Mihail Radu, am schițat tabloul complet al artizanilor sonori care și-au configurat (și, uneori, recombinat), cu dezinvoltură, coordonatele aparițiilor camerale în fața publicului rădăuțean.

Restricțiile impuse spre finalul anului 2020 au făcut, paradoxal, ca numărul auditorilor celei de-a patra ediții – online – a festivalului să crească exponențial. Filmate și transmise *live* pe contul de facebook al Primăriei Municipiului Rădăuți, cele două recitaluri camerale ample care au celebrat – în 28 noiembrie – Ziua Bucovinei și, apoi – în 1 decembrie – Ziua Națională a României, au fost vizionate de peste 3600 și, respectiv, 2400 de spectatori, un public divers care a apreciat – și prin seria de comentarii postate, la superlativ – evoluția celor patru interpreți: duo-ul **Corina Răducanu – Eugen Dumitrescu,** violonistul **Andrei Mihail Radu** și pianista **Măriuca Popa**. M-am bucurat să pot prefața, de asemenea *live*, din aceeași elegantă sală a Casei de Cultură rădăuțene – ambianță de suflet românesc, guvernată cu dăruire de talentatul manager Ovidiu Foca – fiecare piesă a repertoriului, expusă, cu inteligență și sensibilitate, de către protagoniști.

Prima seară, dedicată compozitorilor născuți pe teritoriul României, a avut o configurație mozaicată, debutând cu o suită de miniaturi pianistice la patru mâini din creația contemporană, elaborate de Alexandru Pașcanu (*Sărbătoare*), Liviu Dandara (*Șotron, De joc*), Nicolae Brânduș (*Joc, Hai la joc*) și Felicia Donceanu (*3+2 Joc vioi*), opus-uri creionate cu vervă sclipitoare de către **Corina Răducanu** și **Eugen Dumitrescu**. **Andrei Mihail Radu** și **Măriuca Popa** au reliefat, apoi, alura postromantică a *Micii suite* pentru vioară și pian semnate de Mihail Jora, căreia i-au urmat, într-un cu totul alt registru energetic, inconfundabilele *Dansuri românești* ale lui Béla Bartók în transcripția pentru patru mâini a compozitorului Marius Sireteanu. Punctul culminant al serii, integrala pieselor pentru pian la patru mâini de György Ligeti – *Marș, Studiu polifonic, Trei dansuri de nuntă, Sonatina* și *Allegro* – a scos în evidență un complex structural dinamic de o pronunțată factură descriptivă, nuanțată incitant de către cuplul pianistic **Corina Răducanu – Eugen Dumitrescu**,

pentru ca finalul recitalului să fie rezervat unei noi schimbări de atitudine expresivă şi culoare instrumentală prin includerea în program a tripticului enescian pentru vioară şi pian la patru mâini *Pastorală, Menuet trist şi Nocturnă*. **Andrei Mihail Radu, Corina Răducanu** şi **Eugen Dumitrescu** au înveşmântat această opus de tinereţe într-o atmosferă meditativă, care a pus în lumină tonul deosebit de cald, cu irizări onirice, al viorii, perfect armonizat cu cantabilitatea suavă, de filiaţie romantică, a acompaniamentului pianistic.

Fuziunea ideatică a celor două recitaluri camerale incluse în **KLAVIER ART DUO FESTIVAL 2020** s-a realizat nu doar prin prisma arealului instrumental comun; gândită ca liant al celor două seri muzicale, prezentarea muzicologică a "copertat" ambele evenimente cu fragmente din lirica lui Adrian Păunescu (*O reprezentare a Paradisului, Aici – Drum spre Bucovina, Cântec pentru Bucovina* şi, acea reală bijuterie poetică intitulată *Sara pe deal*, impresionanta replică unicat a capodoperei eminesciene), conotaţia simbolică a versurilor aducând un plus de emoţie performanţei scenice.

Recitalul dedicat, de 1 decembrie, Zilei Naţionale a României, a coagulat, într-un flux sonor unitar, mostre din creaţia enesciană pentru vioară solo (*Lăutarul*), pentru vioară şi pian (*Balada*) şi pentru orchestră (cele două *Rapsodii române*, în inspirata transcripţie pianistică pentru patru mâini a aceluiaşi Marius Sireteanu), precum şi pagini de largă accesibilitate din literatura muzicală autohtonă, ca binecunoscuta *Baladă pentru vioară şi pian* a lui Ciprian Porumbescu şi melodioasele *Jocuri populare din Transilvania* pentru pian la patru mâini aparţinând lui Constantin Silvestri, juxtapuse unei piese ancorată direct, de către Sabin Păutza, în ambianţa vivace a folclorului românesc, *Joc de doi din Banat*.

Evident, marele absent din peisajul sonor al acestei ultime ediţii a festivalului **KLAVIER ART DUO** a fost sunetul viu al aplauzelor, care ar fi întregit bucuria succesului unui asemenea discurs spectacular, răsplătind pe deplin jocul subtil al sonorităţilor timbrale şi varietatea soluţiilor oferite de fiecare scenariu expresiv în parte. Şi ar mai merita menţionată, în acest context special, vibraţia sensibilă a *Baladei* lui Ciprian Porumbescu în versiunea lui **Andrei Mihail Radu,** aptă, la nivel de excelenţă valorică, de a se alătura substanţialului traseu interpretativ parcurs cu rafinament de către duo-ul **Corina Răducanu – Eugen Dumitrescu**.

2020, anul publicului virtual, şi-a închis deja porţile, lăsând în urmă un vis: acela că Arta îşi va ridica din nou cortina curând, descoperindu-se, faţă către faţă, spectatorilor…

Loredana BALTAZAR

Eugen Dumitrescu, Andrei Radu, Mariuca Popa, Corina Răducanu, Loredana Baltazar

Gheorghe Mandicevschi – creator de muzică liturgică

Format sub directa îndrumare a lui **Isidor Vorobchievici** (armonie, cor, dirijat) la *Seminarul Teologic* al *Universităţii* din Cernăuţi, compozitorul, dirijorul şi profesorul **Gheorghe Mandicevschi** (1870-1907) îşi va definitiva studiile religioase în cadrul *Institutului Teologic* din aceeaşi localitate (absolvind în anul 1895). Totodată, îşi va aprofunda pregătirea muzicală în capitala imperiului, la Viena, unde va studia cu reputatul său frate, compozitorul şi profesorul **Eusebie Mandicevski** în cadrul prestigioasei *Akademie für Musik und darstellende Kunst*; aici se poate vorbi deja despre perfecţionarea sa în ştiinţa armoniei, a contrapunctului, a teoriei instrumentelor şi, desigur, a istoriei muzicii, după cum o vor dovedi manuscrisele păstrate în arhiva familiei (între care un *Curs de Contrapunct* în 4 volume, semnat alături de **Eusebie Mandicevski –** cf. Viorel Cosma, *Muzicieni Români. Lexicon*).

Imediat după absolvire, se alătură pentru relativ scurtă vreme – până la finele vieţii (1900-1907) ca dirijor al corului *Societăţii "Armonia"* din Cernăuţi, înfiinţată la 18 iulie 1881 şi definită cu ocazia *Jubileului* (1906) ca „societate pentru cultivarea şi răspândirea muzicii naţionale, bisericeşti şi lumeşti în Bucovina"; în acest cadru, are în vedere modelarea afişului repertorial şi susţinere a unei vii activităţi culturale antrenându-şi fraţii (**Eusebie**, **Constantin** şi **Erast**) în formarea unui cvartet de coarde pentru a da *Societăţii* ***Armonia*** şi o dimensiune camerală. În paralel devine profesor de cântare corală şi dirijor al corului în cadrul *Seminarului Arhiepiscopesc*, iar în puţinul timp liber rămas se ocupă ocazional de culegerea folclorului şi de compoziţie.

A creat în special muzică de cameră (*Variaţiuni* pe teme populare, schubertiene sau mozartiene) şi corală, semnând (între altele) o serie de coruri pe versuri de Mihai Eminescu şi partituri de muzică sacră: *Liturghii*, un *Motet*, un *Oratoriu*, *Axioane* pentru cor bărbătesc la patru sau şase voci *à cappella*, dar şi 6 *Psalmi*. Lucrările psalmice, toate pentru cor bărbătesc, purtând în titulatură o formulare menţinută neschimbată, vizează precizia, sugerând utilizarea parţială a *versetelor* psalmice: *Din Psalmul 8*, *Din Psalmul 64* (în original *Ps.* 65), *Din Psalmul 65* (în original *Ps.* 66), *Din Psalmul 128* (în original *Ps.* 129), *Din Psalmul 133* (în original *Ps.* 134), *Din Psalmul 150*.

Carmen STOIANOV

Pentru prima oară pe o scenă din Bulgaria, capodopera straussiană *Elektra*

În această perioadă difuză pentru lumea artistică, o mică senzație a avut loc la Sofia: în data de 26 noiembrie 2020, la opera națională, regizorul Plamen Kartaloff - directorul general al instituției - își continuă incursiunea în literatura operatică germană, după *Tristan*, *Parsifal* şi întregul *Ring* de Richard Wagner, cu punerea în scenă, în premieră bulgară, a operei *Elektra* de Richard Strauss.

Spectacolul captivează încă de la bun început. Devine imediat evident faptul că acțiunea de la palatul Atrizilor se amplifică spre punctul culminant pe care îl şi atinge la un nivel impresionant şi într-o manieră neobişnuit de dinamică şi energică. Scena compusă de Sven Jonke este alcătuită dintr-o structură geometrică cu pereți semitransparenți de culoare neagră şi gri care se îngustează în partea de sus. Cu ajutorul rotației regizorul își prezintă viziunea într-o serie de episoade caleidoscopice (scenele se schimbă continuu) care în combinație cu „puterea vulcanică şi efectul teatral" al muzicii, creează senzația unui film. Kartaloff chiar menționează în prezentarea concepției regizorale sale o „desfăşurare galopantă", fenomen ce necesită o regie a personajului bine structurată, care a şi impresionat în numeroasele scene individuale. Experimentăm în esență o serie de idei noi şi interesante. Pe Elektra o vedem pentru prima oară la mormântul tatălui ei, care pe parcursul monologului este prezent fictiv prin coroana regală din fundal, urmând ca la final să se prăbuşească tot pe mormântul acestuia. Ciclul ei s-a încheiat. Anterior, făcând o asociere cu uciderea lui Agamemnon, ea aruncă o plasă de pescuit peste Aegisth, care se află în baie. Uciderea acestuia de către Oreste şi îngrijitorul său (Der Pfleger des Orest) poate fi văzută numai într-o oarecare măsură deoarece, prin rotație, scena se schimbă. La final, pereții (sugerând zidurile palatului) se destramă spectaculos. Cel puțin această tiranie a luat sfârşit!

foto: Svetoslav Nikolov

Distribuția a fost alcătuită în totalitate din artişti bulgari. Lilia Kehayova impresionează printr-o interpretare dramatică excelentă a rolului principal cu o voce de sopran luminoasă, acute sigure şi o dicție bună. Tsvetana Bandalovska o întruchipează pe Chrysothemis cu mare intensitate şi o muzicalitate deosebită dar cu o anumită presiune în registrul vocal acut. Cu o voce plină şi frumos timbrată de mezzosoprană, Gergana Rusekova (Klytämnestra) îndeplineşte toate aşteptările vocale cu un joc scenic convingător. Un talent deosebit, Atanas Mladenov prezintă un Orest calm, cu o voce de bariton foarte expresivă şi o dicție excelentă.

Coregraful Fredy Franzutti atribuie celor cinci servitoare (Die Mägde) şi supraveghetoarei (Die Aufseherin) pe tot parcursul piesei, rolul corului explicativ din teatrul antic grecesc. Rolurile secundare au adăugat, din punct de vedere vocal, lumini şi umbre. Diana Gouglina, Radostina Nikolaeva şi Jordanka Milkova au fost de asemenea protagoniste foarte bune, trei zile mai târziu, la cea de a doua premieră.

Pregătirea muzicală a producției aparține dirijorului american Evan-Alexis Christ. Printr-un mare angajament al acestuia Orchestra Operei Naționale din Sofia interpretează excepțional la tempo-uri destul de rapide. Niciodată, până acum, nu am avut şansa să îi văd atât de entuziasmați şi motivați pe instrumentiştii din Sofia!

Regulile sanitare impuse de pandemie au fost respectate cu strictețe. Astfel, orchestra (a fost interpretată versiunea lui R. Strauss pentru un număr redus de instrumentişti) a fost desfăşurată pe o platformă la nivelul parchetului şi peste fosa puțin coborâtă, contribuind astfel la emiterea unui sunet mai transparent (în comparație cu varianta clasică în care orchestra se află în fosă).

Publicul a fost admis numai la balcon şi în loji. Decizia ministrului bulgar al culturii, domnul Boil Banov (el însuşi provenind din lumea teatrului), de a permite ocuparea a 30% din locurile disponibile, în pofida lockdown-ului cauzat de pandemie, a permis prezența a aproximativ două sute de spectatori la fiecare spectacol. *Elektra* de Richard Strauss şi Hugo von Hofmannsthal a sărbătorit un debut palpitant pe pământ bulgar!

foto: Svetoslav Nikolov

Klaus BILLAND
(Traducerea şi adaptarea: Stelian GHEORGHE)

Recunoaştere internaţională la New York

Aflăm de la Institutul Cultural Român din Statele Unite că dl. Dorian Branea, directorul acestei instituţii, a fost ales Preşedinte al EUNIC New York, una dintre cele mai mari organizaţii de cooperare care facilitează cooperarea şi proiectele comune între centrele culturale naţionale din întreaga lume. Atât personal dl. Branea cât şi activitatea Centrului Cultural Român de sub comanda sa au atras atenţia comunităţii culturale şi diplomatice astfel încât acum s-au pus mari speranţe în ideile şi proiectele cu care românii vor putea să coaguleze energiile culturale ale naţiunilor în aceste timpuri tulburi. Echipa românească va continua desigur să construiască pe bazele solide puse până acum de predecesorii domnului Branea de la Preşedinţia EUNIC şi îşi propune să ajute şi să direcţioneze cât mai eficient eforturile de a promova creativitatea europeană în această capitală a culturii şi entertainmentului care este marea metropolă americană.

Dorian Barnea

Roberto Alagna

Tenorul francez de origine italiană Roberto Alagna a fost decorat de Preşedintele Republicii Franceze cu Legiunea de Onoare, în rang de Ofiţer. La Grande Chancellerie a dat publicităţii lista de Anul Nou, unde figurează, printre alte personalităţi, şi celebrul cântăreţ de operă, în vârstă de 57 de ani care deţinea din 2008 Legiunea de Onoare în rang de Cavaler.

Au fost recompensate cu această decoraţie 1229 de persoane, iar cu Ordinul naţional de merit 2665 de persoane, o bună parte primind aceste onoruri pentru angajamentul în lupta contra COVID-19. Un alt nume cunoscut de pe această listă, din sfera artelor, este violoncelistul Gautier Capuçon, invitat al Festivalului Internaţional ”George Enescu” în 2019, când a susţinut şi un masterclass la Sala Studio a Ateneului Român.

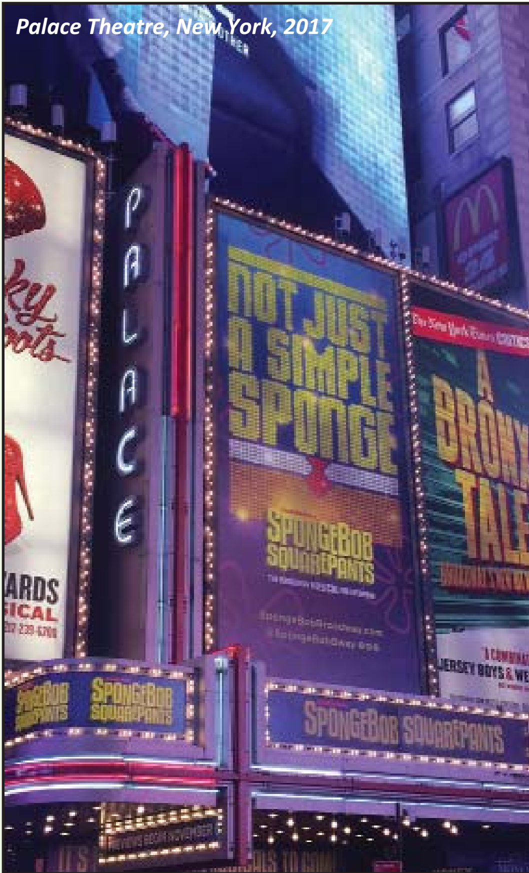

Roberto Alagna a debutat nu demult în *Lohengrin* la Staatsoper Berlin, urmând să cânte rolurile Turiddu şi Canio în cuplaj, la Staatsoper Hamburg, în martie.

Palace Theatre, New York, 1955

Primul teatru mutat pe... verticală!

Deşi închise din cauza pandemiei, teatrele de pe Broadway au în plan proiecte de viitor. Palace Theatre, cu una dintre cele mai mari săli din zonă (peste 1800 de locuri, pe 3 niveluri), va fi mutat în cursul acestui an. Nici la stânga, nici la dreapta ori înainte sau înapoi ci... pe verticală. Clădirii, construită înaintea Primului război mondial, îi va fi adăugat un nou parter, care să cuprindă spaţii comerciale, care acum nu există, la parter fiind intrarea în teatru, casa de bilete, foyerul, etc. Printr-o complicată operaţiune de ridicare, întreaga clădire va fi săltată cu 29 de picioare (= aproape 9 metri) şi i se va introduce un spaţiu modern la bază, care va susţine apoi restul clădirii, intrarea în sală fiind după renovare la

Palace Theatre, New York, 2017

nivelul etajului 2. Deja ”lifturile” sunt în poziție, urmând ca ridicarea efectivă să se facă foarte lent, pe parcursul a 2 săptămâni. Costul operațiunii a fost estimat la peste 100 de milioane de dolari, pe lângă banii investitorilor fiind preluate şi sume care provin din veniturile asigurate de noul tip de Green Card, cel oferită contra cost: o investiție în SUA de minim 500.000 de dolari.

După renovare teatrul va dispune şi de o nouă intrare, de un hol lărgit, de spațiu lateral mărit în culise, ca şi de un număr dublu de toalete.

Palace Theatre a fost unul dintre cele mai râvnite locuri din showbizz, aici evoluând pe scenă majoritatea celebrităților timpului, de la frații Marx la Harry Langdon, de la Sarah Bernhardt la Al Jolson, de la Enrico Caruso la Bob Hope, de la Fred Astaire la Mae West, Rudolf Valentino sau Bing Crosby.

Brexit dirijoral

Sir Simon Rattle va fi, din 2023, noul dirijor principal din fruntea Orchestrei & Corului Radio ale Bavariei (Bayerische Rundfunk Symphonieorchester und Chorus), poziție devenită vacantă după dispariția la sfârşitul anului 2019 a regretatului dirijor de origine estoniană Mariss Jansons.

În vârstă de 66 de ani, maestrul britanic a renunțat la o prelungire a contractului cu London Symphony dincolo de finalul anului viitor, pentru a se putea dedica cu toată energia orchestrei din München. Pentru a nu fi afectat de schimbările aduse de Brexit, Sir Simon a cerut şi obținut deja cetățenia germană, astfel încât nu va avea probleme cu activitatea artistică pe bătrânul continent. Reamintim cu acest prilej că guvernul de la Londra a respins propunerile blocului comunitar privind un regim special acordat reciproc artiştilor în turneu, care ar fi permis o continuare a nenumăratelor colaborări din muzică, film, literatură, arte, arhitectură etc. între Marea Britanie şi UE. După ce îşi va încheia contractul cu orchestra londoneză maestrul Rattle va primi gradul onorific de dirijor emerit pe viață, oferit de formația simfonică din capitala Angliei, pe care a condus-o din 2015 şi pentru care a propus construcția unei noi săli, ultramoderne, de 2000 de locuri, în valoare de circa 300 milioane de lire. După ce guvernul a renunțat să mai finanțeze acest proiect costurile au fost revizuite în scădere şi s-au făcut primii paşi pentru punerea sa în operă, într-o locație ultracentrală.

Ulrich Wilhelm, Sir Simon Rattle

Cu prilejul semnării contractului intendantul BR Ulrich Wilhelm a declarat că ”este o onoare venirea la München a lui Sir Simon Rattle, care, prin pasiunea sa, prin versatilitatea artistică şi prin charisma personală va fi un demn succesor al lui Mariss Jansons. Împreună abia aşteptăm să facem planuri pentru noua sală de concerte din districtul Werksviertel-Mitte al capitalei bavareze”.

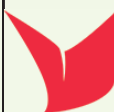
Decisă în 2015, construcția noii săli de concerte urma să fie gata în 2021, clădirea urmând să găzduiască trei săli, una de 1800 de locuri şi una mai mică, de 600 de locuri, alături de o sală pentru evenimente cu public mai restrâns, cu 200 de locuri. Între timp locul viitoarei construcții a devenit faimos pentru prezența temporară a celei mai înalte roți cu cabine panoramice, Hi-Sky. Deşi a întârziat, germanii speră ca noua casă a formațiilor muzicale ale Radio Bavaria să devină realitate cât mai curând, mai ales că acum îl au ca aliat pe neobositul dirijor britanic, care va implementa desigur concluziile pozitive din experiența sa privind construcția sălii londoneze. (**M. C.**)

Evaluări şi acreditări

Anul trecut structurile de evaluare şi coordonare a cercetării ştiinţifice din România, organisme independente din cadrul Ministerului Educaţiei şi Cercetării, au finalizat o nouă sesiune de evaluare şi categorisire a publicaţiilor şi editurilor.

La categoria Periodice conduce clasamentul (obţinând categoria A) revista de muzicologie a Universităţii Naţionale de Muzică Bucureşti, *Musicology Today*, fondată de prof.univ.dr. Valentina Sandu-Dediu, colaboratorii principali fiind Costin Moisil, Florinela Popa şi Nicolae Gheorghiţă. Este singura revistă cu profil muzical care a primit cea mai înaltă acreditare. Urmează cea mai veche revistă de specialitate din ţară, *Muzica*, fondată de UCMR în anii 50, cu o serie nouă lansată în 1990 sub conducerea academicianului Octavian Lazăr Cosma, urmată de o nouă serie datând de câţiva ani, coordonată de redactorul şef Irinel Anghel. Mai apar pe listă publicaţiilor ştiinţifice acreditate revista Artes a colegilor de la Universitatea de Arte ”George Enescu” din Iaşi, *Lucrări de Muzicologie / Musicology Papers*, care continuă o frumoasă tradiţie la Academia Naţională de Muzică ”Gheorghe Dima” din Cluj, revista *Tehnologii Informatice şi de Comunicaţie în Domeniul Muzical / ICT in Musical Field*, tot de la Conservatorul din Cluj, revista timişoreană *RevArt*, revista *Studia Universitatis Babeş-Bolyai Musica* – toate la categoria B, ultima publicaţie acreditată fiind *Bulletin of the Transilvania University of Braşov. Series VIII: Performing Arts* – categoria C.

Editura Universităţii Naţionale de Muzică Bucureşti, fondată de prof.univ.dr. Mihai Cosma, condusă în ultimii ani de Diana Rotaru şi Andreea Mitu a obţinut acreditarea cu categoria A. Acelaşi succes l-a obţinut şi Editura Mediamusica din Cluj, editată de Academia Naţională de Muzică ”Gheorghe Dima”. Urmează în clasament Editura Muzicală (Societate Comercială susţinută de UCMR şi condusă de Costin Aslam), Editura Eikon, Editura Eurostampa şi Editura Risoprint, toate cu categoria B. Au mai fost acceptate 2 edituri la categoria C: Presa Universitară Clujeană şi Universitaria. Interesant că Editura Muzicală are încă o acreditare, pe domeniul Teatru şi Artele Spectacolului, de data aceasta la categoria C. (M.C.)

Jocuri de artificii la Capitoliu

Pe 20 ianuarie a avut loc învestirea noului preşedinte american, Joe Biden. Dincolo de bătăliile politice, de ideologii, schimbarea administrației

Lady Gaga, Joe Biden

reprezintă cel mai important moment politic din Statele Unite. Urmărit în toată lumea, evenimentul a fost însoțit pe tot parcursul zilei de recitaluri susținute de artişti consacrați. Muzica s-a întins pe tot spectrul genurilor muzicale, de la muzica clasică la pop-rock, trecând prin cele mai iubite genuri autohtone precum gospel, country, blues, soul sau jazz. Încă de la slujba ținută în catedrala St. Matthew, înaintea depunerii jurământului, am putut

Katy Perry

să o urmărim pe renumita soprană Renée Fleming, cântând „Ave Maria” sau „America the Beautiful”. Concertul din St. Matthew's Cathedral a fost desăvârşit de cântăreții de gospel veniți de la Saint Augustine Catholic Church şi de violonista irlandeză Patricia Treacy, care a interpretat la o vioară Stradivarius, construită acum 315 ani, piese din opera compozitorului Patrick Cassidy.

În a doua parte a zilei, în fața publicului s-au prezentat mari nume ale muzicii pop americane din ultimele două decenii. În timpul inaugurării, Lady Gaga a intonat imnul, iar Jennifer Lopez i-a adus un omagiu legendei country-folk-ului american, Woody Guthrie, interpretând una dintre cele reprezentative piese din repertoriul acestuia: „This Land Is Your Land”. Garth Brooks a cântat a cappella, imediat după discursul preşedintelui, o altă piesă simbolică: „Amazing Grace”. Sărbătoarea a continuat însă până seara, culminând cu un spectacol prezentat de Tom Hanks şi intitulat „Celebrating America”, în cadrul căruia şi-au făcut apariția Bruce Springsteen, Jon Bon Jovi, John Legend, Foo Fighters, Demi Lovato, Lin-Manuel Miranda sau Justin Timberlake, acesta din urmă prezentând în

Jennifer Lopez, Joe Biden

premieră noul său cântec „Better Days”, compus în cinstea victoriei noului preşedinte.

Evenimentul s-a încheiat cu un spectaculos joc de artificii pe acordurile melodiei lui Katy Perry „Firework”, care a încununat un efort artistic impresionant desfăşurat pe tot parcursul zilei de 20 ianuarie.

David LAPADAT

Renée Fleming

Jazz divin la feminin (III)

În două cronici anterioare subsumate aceluiaşi titlu generic, mă străduiam să-mi exprim scriptic evaluări jazzologice asupra unor trecute apariţii în faţa publicului, având drept personaje centrale două meritorii reprezentante ale sexului frumos.

Şi a venit seara de 28 octombrie a aceluiaşi an de graţie 2020, când în serialul recitalurilor de ţinută găzduite de *Clubul Green Hours* din Bucureşti, mai precis în grădina acestui Club, a surclasat podiumul o a treia prezenţă feminină, de indubitabil prestigiu: cântăreaţa, compozitoarea, lidera de grup **Luiza Zan**, concertul fiind organizat cu implicarea *Institutului Cultural Maghiar* din Bucureşti. Artista, care cu douăzecişiuna de zile înainte tocmai aniversase „schimbarea prefixului" vârstei proprii (căci s-a născut la 7 octombrie 1980 în Tulcea, din părinţi – unul maramureşan şi altul moldovean), a oferit odată în plus măsura peremptorie, pilduitoare a valorii sale multiplu manifestate căreia i se cuvine mereu prinosul nostru de admiraţie, de gratitudine, inclusiv pentru acea seară absolutamente memorabilă!

Născută – şi nu făcută – pentru scenă, fericită întrupare a firescului confesiv, **Luiza Zan** a încredinţat asistenţei de la *Green Hours* imaginea vie a reuşitei celui mai recent proiect muzical al ei, aşa numitul *„Jazzpar Trio"* cu care solista a interacţionat intens în ultimii ani, aplaudată fiind în această ipostază în mai multe cluburi, concerte, festivaluri. Neobosită căutătoare de noi formule de agregare sonor-creative, vocalista şi-a aflat în chip surprinzător trei talentaţi coechipieri din localitatea unde trăieşte împreună cu familia, Sfântu Gheorghe: doi interpreţi cu nume comun, fără a fi rude, **Gáspár** (de unde şi acronimul *„Jazzpar"*) – ne referim la violonistul & cântăreţul **Gáspár Csaba**, la ghitaristul **Gáspár Álmos**, precum şi la basistul **Vitályos Lehel**. Am utilizat sintagma „în chip surprinzător" întrucât, sub raport valoric, cei trei tineri muzicieni stimulaţi de ea pe treptele notorietăţii, se dovedesc a fi acum cu nimic mai prejos decât instrumentişti de liga întâi ai jazzului autohton.

Exuberantă, deosebit de charismatică, lipsită de oricare afectare, protagonista s-a impus deopotrivă ca inspirată prezentatoare a programului din 28 octombrie – şi acesta, la rându-i, admirabil conceput, atractiv, de o relevabilă diversitate. Neşovăielnică în convingerea că jazzul adevărat va găsi mereu calea spre inima auditorului, lacomă de sinceritate, **Luiza Zan** a dovedit şi de astă dată un apetit investiţional nedrămuit pe coordonate ale ***interdependenţei expresive spontane*** între ea şi colegii de grup, trăsătură definită în jazz prin termenul ***interplay***. Astfel că, iată-ne privilegiaţii martori auditivi ai eflorescenţei celor treisprezece momente muzicale, le-am numi tot atâtea incursiuni în emoţie, unind preferinţele într-o râvnită alchimie atotcuprinzătoare.

Pentru început, chemarea socială – „SOCIAL CALL" – a lui **Gigi Gryce** a rezonat măiestru în soloul vocal **scat** şi de vioară a lui **Gáspár Csaba**, apoi în improvizaţia **Luizei Zan** în care ea a procedat şi la o tentativă de sugerare a trompetei cu surdină... Nelipsit din repertoriul curent al solistei, hit-ul lui **Cole Porter** numit „NIGHT AND DAY" i-a prilejuit acesteia intenţia insolită a imixtiunii unor măsuri compuse de nouă timpi (9 / 8) specifice **geamparalei** noastre, ca un mod de **indigenare metro-ritmică** a notoriului standard jazzistic american. Urmând soloului plin de inventivitate al **Luizei Zan** şi premergând reuşitului moment solistic al contrabasistului **Vitályos Lehel**, demersul improvizatoric virtuoz al violonistului a inclus implantări ale unor inflexiuni modale româneşti; toate aceste intervenţii s-au instituit ca elemente de travaliu dezvoltător aplicat cunoscutei compoziţii a lui **Juan Tizol** şi **Duke Ellington** „CARAVAN". Cea de a patra secvenţă a programului a fost chiar „FOUR" (**Miles Davis**), în care **Luiza** & **Csaba** reuniţi în duet vocal au expus tema, în continuare solista împreună cu violonistul susţinând fără ezitare, pe de rost, un realmente performant, complex **chorus special** la unison! Drept episod baladesc al recitalului, piesa „MY ONE AND ONLY LOVE" (compusă în anul 1952 de **Guy Wood** pe versurile lui **Robert Mellin**) l-a avut drept liric, sensibil tălmăcitor / prelucrător pe **Gáspár Csaba** la vioară. Beneficiind de o **pulsaţie swing** autentică, redimensionarea expresivă a temei lui **Billy Mayhew** intitulată „IT'S A SIN TO TELL A LIE"

Luiza Zan Quartet la Green Hours

(înregistrată pentru prima dată de grupul **Ink Spot** în data de 17 noiembrie 1941) a fost concretizată cu sesizabile accente patetice de Quartetul **Luizei Zan** şi a revelat solouri avântate, datorate succesiv atât vocalistei şi vocalistului (acesta a încercat cu glasul o imitare a trombonului cu surdină), cât şi în continuare aceluiaşi interpret, la vioară.

A existat şi un moment-surpriză al serii ce a constat în invitarea pe podium a ghitaristului cântăreţ argentinian **José Almar**. Cum **Luiza Zan** şi **José Almar** au mai cântat împreună şi cum ei se preţuiesc reciproc, a fost prilejul oportun de a se aventura în formulă de duo ca promotori ai vitalităţii specifice muzicii latino-americane: amândoi au trăit cu autenticitate zvâcnetul ritmic şi prospeţimea melodică fremătătoare, caracteristice bossanovei „RETRATO EM BRANCO E PRETO" datorată cuplului de creatori brazilieni **Antônio Carlos Jobim** / **Chico Buarque** şi cântecului argentinian „VOLVER" – autori **Carlos Gardel / Alfredo Le Pera**.

José Almar a rămas în scenă doar ca al doilea ghitarist alături de cel din quartet, în interpretarea ultimelor cinci secvențe ale programului, marcat de solistica strălucitoare a **Luizei Zan**: **„IT HAD TO BE YOU”** (de **Isham Jones**), tema fiind prezentată de **Gáspár Álmos** la ghitară, **„CHINA BOY”** (autori **Boutelje** și **Winfree**), în prelucrarea căreia **Gáspár Csaba** și-a dovedit încăodată agilitatea în mânuirea viorii, **„WHAT A MOONLIGHT CAN DO”** (purtând autograful componistic al lui **Harry Woods**), temă fructificată inventiv în solourile celor doi **Gáspár**, apoi celebra creație (a lui **George Gershwin**) **„OH, LADY BE GOOD”** în travaliul variațional al căreia și-au impus frenetic aportul creativ, pe rând, într-un tempo deosebit de alert, toți membrii quartetului. Și, la cererea insistentă a publicului, ca **„encore”** (bis), a fost preferată agreabila melodie **„SOMETHING STUPID”** (**Carson Parks**); vocalista **Luiza Zan** – entuziastă, bucuroasă și fiindcă tocmai a fost editat noul său album în conlucrare cu ***Big band-ul Radio*** – și-a adjudecat cu brio colaborarea spontană a tuturor spectatorilor prezenți la concert, contribuția lor constând în rostirea cântată a trei sunete / trei silabe din compunerea cuvintelor „I Love You”...

Un recital încălzindu-ne inimile în fapt de toamnă cu doar câteva grade în termometru... mai mult decât o cântare – ***o încântare***! (Captură foto Marius G. Mihalache)

Florian LUNGU

Dicționar sentimental: Trio Grigoriu

Originari din Brăila, cei trei frați Grigoriu au alcătuit la vremea respectivă un grup vocal extrem de popular. De altfel, în cinstea celui mai cunoscut dintre ei, compozitorul George Grigoriu, la Brăila are loc de 15 ani Festivalul internațional de muzică ușoară “George Grigoriu”, oficialitățile locale răspunzând impecabil inițiativei demarate de poeta Andreea Andrei, fiică a compozitorului, și de soțul ei, muzicianul Ionel Tudor, care-i acompaniază pe interpreți în fruntea formației sale. Dar cum despre această manifestare prestigioasă am scris și o vom mai face, să revenim la Trio Grigoriu. Grupul a fost lansat la 15 aprilie 1945 de cei trei frați, care pe atunci aveau 19 ani (Angel), 17 (George) și 15 (Cezar). Cezar lua lecții de baterie cu Sergiu Malagamba, George și Angel erau preocupați de studii muzicale, frecventând cursurile de Canto-Operă de la Conservator. Cei trei brăileni debutează pe scena Teatrului “Savoy” în opereta “Sybille” cu o melodie compusă special pentru ei de Ion Vasilescu, “O, madona!”. În urma succesului, sunt cooptați și în distribuția următorului spectacol, “Cu lăutarii după mine”, în care lansează piesa “Târziu” de Gherase Dendrino. La Radio debutează în 1946, într-un concert dirijat de Edmond Deda, iar din 1948 încep să cânte în pauze la cinematografe. “Sus, sus, într-o cabană mică” și apoi “Curi, curi” îi transformă în adevărate vedete. În 1953 repurtează un uriaș succes în “Concertul popoarelor”, sub bagheta lui Henry Mălineanu (în cadrul Festivalului mondial al tineretului și studenților de la București), după ce în 1952 editaseră primul lor disc la Electrecord, cu “Sus, sus, într-o cabană mică” și faimosul “Pescarul amator”. Până în 1960 se succed numeroase concerte, întreprind un turneu în Bulgaria, dar nu neglijează studiul: George se specializează în compoziție, Cezar – în regie de film, iar Angel începe să scrie texte, alcătuind din acea perioadă un cuplu indestructibil împreună cu Romeo Iorgulescu. Cine poate uita, chiar și azi, șlagăre cum ar fi “Podul Grant”, “Broscuța Oac”, “Macarale”, “La cabana Trei brazi”, “Hei, morărițo!”, “Hai pe Dunăre, pescar!”, “Gigel”, “Lină, Cătălină” sau “Fata cu ochii ca marea”? De asemenea au apărut în primul film artistic românesc de după 1944, “Răsună valea”. Cea din urmă apariție ca profesioniști a fost prin 1960, după aceea cântând doar din plăcere, dar lansând în continuare șlagăre compuse de George: “Neuitate”, “Și uit de tine”, “Și mă miram”, “În România”, “Chemarea mării”. Cum spuneam, pentru marele public cel mai cunoscut dintre ei rămâne compozitorul George Grigoriu, rămas în istoria muzicii ușoare românești prin zeci și zeci de șlagăre de neuitat, dar și prin opereta de succes “Valurile Dunării” (aria “Muzica” figurează la loc de cinste în repertoriul Angelei Gheorghiu, de pildă). De asemenea, compozitorul a descoperit și lansat multe din vocile de primă mărime ale genului, care-i datorează consacrarea (cei mai cunoscuți publicului tânăr de azi fiind Marina Florea și Paul Surugiu-Fuego, dar să nu uităm de Angela Similea, Mihaela Mihai, Luminița Dobrescu, Cristian Popescu, George Enache, Stela Enache, George Nicolescu, Doina Stănescu), fotografiile acestora împodobind pereții biroului său din str. Vasile Lascăr. Din căsătoria cu artista de music-hall Simona Cassian au rezultat trei copii: Andreea Andrei, reputata textieră, gemenii Cezar, inginer, specialist în asigurări (care locuiește în apartamentul tatălui său) și Patricia, actriță (frumoasă și talentată, aceasta a fost răpusă nu demult de o boală nemiloasă). Cezar a regizat câteva filme, la câteva din ele muzica fiind semnată de George (cântecul “Poiana soarelui” devenind șlagăr), și a pierit într-un tragic accident auto de autostrada București-Pitești, într-un microbuz, venind de la o filmare. Ultimul ne-a părăsit Angel, al cărui fiu, pianistul Mihai Grigoriu, este membru al U. C. M. R. și s-a stabilit în Germania. Angel a dat și el lecții de canto, impunând câteva voci, cum ar fi Adina Rus, dar s-a și străduit să mențină Trio Grigoriu în atenția marelui public, printr-un album Electrecord, dar și printr-un serial radiofonic care s-ar fi dorit transformat într-o carte, ceea ce din păcate nu s-a mai întâmplat.

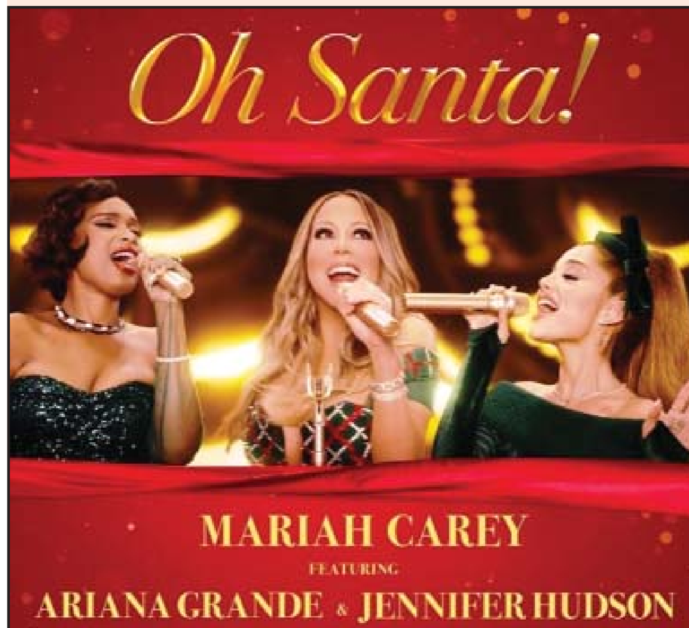

Marius GHERMAN

De SĂRBĂTORI, în PANDEMIE ...

"Oh Santa!" cu Mariah Carey ft. Ariana Grande, Jennifer Hudson

Cele trei dive s-au gândit să facă fanilor, în pandemie, sărbători mai frumoase, mai colorate şi mai vesele, lansând un nou single cu accente de soul şi R&B însoţit de un videoclip de senzaţie. Piesa "Oh Santa!" a fost

de fapt lansată acum zece ani de Mariah Carey, iar acum, cu acest "trio formidabil", promovează noul program de Sărbători "Mariah Carey's Magical Christmas Special" disponibil pe Apple TV+. Să nu uităm şi de melodia emblematică a artistei, **"All I Want For Christmas Is You"**, fredonată de toată lumea, în fiecare an, cu ocazia Sărbătorilor. Se spune că difuzarea acesteia i-a adus divei pop încasări de peste 60 de milioane de dolari din drepturile de autor. În acest an, vedeta aflată în Top 100 Cei mai bine vânduţi artişti ai tuturor timpurilor, cu trei decenii de carieră, şi-a împărtăşit memoriile cu fanii din lumea întreagă odată cu lansarea cărţii "The Meaning of Mariah Carey", scrisă împreună cu jurnalista Michaela Angela Davis.

Michael Bublé:
"It's Beginning to Look a Lot Like Christmas"

De Sărbători, Michael Bublé a lansat noul videoclip pentru a-şi promova emisiunea speciale de sărbători "Disney Holiday Singalong" difuzată de ABC. Este acompaniat de soţia sa şi de cei trei copii, totul fiind filmat în faţa pomului de Crăciun, într-un decor de poveste. Emisiunea a avut un mare succes, mai ales că a avut invitaţi unul şi unul: Andrea Bocelli, BTS, Katy Perry, P!nk, Adam Lambert, Ciara, Leslie Odom Jr., Kerry Washington, Chloe x Halle, Derek Hough, Hayley Erbert şi Julianne Hough.

"Nostalgii" de Sărbători cu André

Andreea Bălan şi Andreea Antonescu au sărbătorit ziua onomastică lansând la Cat Music un nou single, după marea reunire de anul trecut a trupei André marcată, de lansarea "Reset la inimă". Piesa **"Nostalgii"**, însoţită de un videoclip regizat de Kobzzon, a fost compusă de Ionuţ Bacula (Papu), Vlad Manolache şi Cristian Constantin.

"Este o melodie emoţionantă care te face să visezi la momentele frumoase din copilărie şi adolescenţă, la clipele petrecute alături de persoanele dragi şi importante, pe tot parcursul vieţii. Eu şi Andreea am împărţit şi bune şi rele, însă mereu a fost, este şi va fi parte din viaţa mea. Mă bucur

că împreună scriem un nou capitol din povestea André", a spus Andreea Bălan.

"Crăciunul, vine Crăciunul"

În lipsa seriei de concerte "de Crăciun", cu Sala Palatului arhiplină de fiecare dată, Ştefan Bănică a compus o piesă plină de emoţie, bucurie si sensi-bilitate, care aduce în sufletele fanilor atmosfera caldă şi magică a sărbătorilor de iarnă. "După ce am compus cântecul, atunci când am vrut sa scriu textul, am fost confuz, pentru că mi se părea aiurea să vorbeşti despre un Crăciun normal, ţinând cont de pandemie şi faptul că întreaga omenire trăieşte

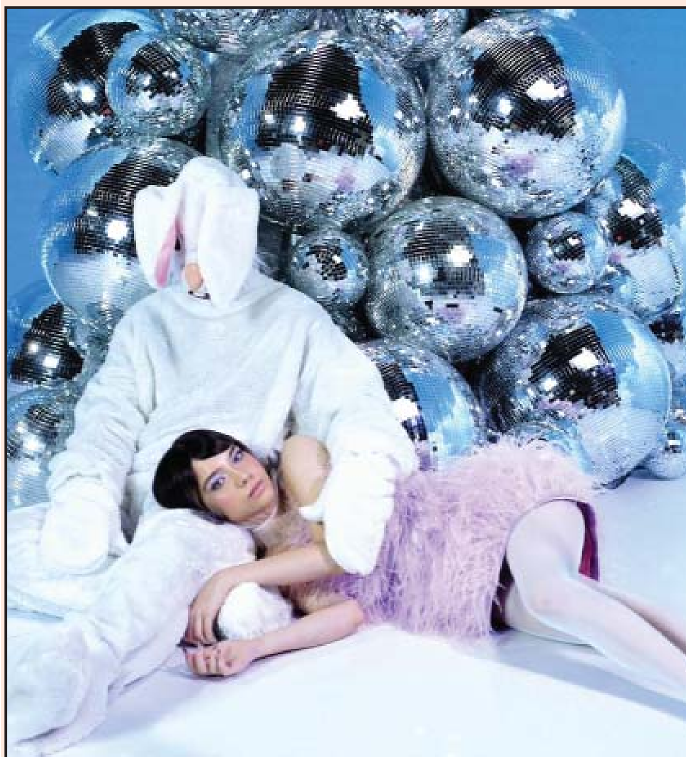
într-o realitate dură, care ne-a schimbat viețile” – mărturisea artistul. “Dar mi-am dat seama că sărbătoarea

Crăciunului e în sufletele noastre şi nu ți-o poate lua nimeni. Crăciunul nu se amână. Când am realizat lucrul ăsta, textul a curs firesc, în spiritul cântecului şi al mesajului. Şi, peste câțiva ani, când o să ascult de Sărbători această piesă, o să-mi dau seama că am avut dreptate. <<Crăciunul, vine Crăciunul>> e un cântec care sper să vă placă şi să vă aducă magia şi atmosfera sărbătorilor ca un antidot la vremurile pe care le trăim”. Să nu uităm că Ştefan Bănică a stabilit adevărate recorduri prin concertele sale de Crăciun (aproape 80 de concerte sold out la Sala Palatului!), fiind considerată cea mai longevivă şi complexă producție muzicală a unui artist autohton.

“Wonderland”, marca Eurovision

Colaborarea dintre câştigătorul Eurovision Song Contest 2009, Alexander Rybak, şi Roxen, solista care va reprezenta România la finala Eurovision 2021 de la Rotterdam (Olanda), este marcată de lansarea unui videoclip la piesa care se anunță deja un hit. “Este unul dintre preferatele mele, m-am regăsit complet în întregul concept, iar toată această poveste face parte din mine, din universul meu şi vibrează la fel ca mine” – mărturisea Roxen. “Îmi doresc ca atât piesa, cât şi clipul să vă facă să visați şi să vă ducă gândurile într-o lume fantastică”. Piesa, un featuring cu Alexander Rybak, aparține lui James Daniel Lewis, Chelcee Maria Grimes şi artistului din Norvegia, iar de producție s-au ocupat James Richard Newman şi Mădălin Roşioru. Pe YouTube, videoclipul ”Wonderland” este disponibil inclusiv în variantă 4K; acesta reprezintă o reinterpretare disco a poveştii “Alice in Wonderland” .

Şi o urare de la Alina Eremia: “Să fii fericit”!

Frumoasa solistă a lansat o piesă de dragoste care iese din tipare şi este pusă în valoare de o interpretare acustică. “Am scris-o împreună cu Florian Rus, Domino - Costel Domințeanu şi Bogdan Todor, acum jumătate de an”

– spunea solista, care este acompaniată de Bubu Cernea. “Zăcea în folderul cu piese de lansat, aşteptând momentul perfect. Şi, de fiecare dată când o ascultam, realizam că este specială, matură, că are o anume stare... Aşa că am hotărât să prezint şi să lansez această piesă în variantă acustică”.

Oana GEORGESCU

"303"

Înainte de 1989 existau în Capitală câteva cunoscute cluburi studenţeşti unde muzica uşoară, rock, folk erau la loc de cinste, cu concursuri, programe de discotecă, conferinţe, concerte. În general exista o mişcare artistică studenţească mult mai complexă şi mai compactă decât cea din zilele noastre, corolarul fiind Festivalul naţional al artei studenţeşti, iar centrul de greutate la Casa de cultură a Studenţilor. Aula Facultăţii de Drept a Universităţii avea să găzduiască mai târziu festivalul folk "Primăvara baladelor", la ASE fiinţa o celebră brigadă umoristică, dar şi un program de estradă, dar mă voi referi, aşa cum este normal, doar la cele a căror activitate am cunoscut-o în mod direct. Clubul ASE era pe str. Nicolae Iorga, într-o vilă alături de Serviciul de Paşapoarte (cât l-am blestemat în anii aceia, deoarece îmi era refuzată viza pentru Occident!), în care după Revoluţie serviciul s-a extins cu birouri pentru cetăţenii străini sau aşa ceva. Împreună cu fratele meu Florin-Silviu (FSU) am susţinut acolo nu o dată programe muzicale, cu comentarii şi exemplificări din muzica străină, la fel la clubul facultăţii Petrol-Gaze (la Ploieşti mi s-a explicat că aceasta este formula corectă, fără "şi"), care era în spatele sălii Dalles. Dar două au fost cluburile studenţeşti care au dominat autoritar peisajul muzical, îndeosebi în deceniul 8: "Club A", al Arhitecturii, organizator al celebrelor festivaluri, la care mă voi referi într-un material separat şi în care am fost implicat direct împreună cu regretatul FSU (el a continuat până la sfârşitul vieţii să organizeze evenimente muzicale în pivniţa "istorică" de pe str. Blănari), şi clubul "303" al Politehnicii. Acesta din urmă era pe str. Ştefan Furtună, chiar la intersecţia cu Splaiul Dâmboviţei, într-un ansamblu de clădiri unde fuseseră pe vremuri, am înţeles... grajdurile regale, aici repetând multe formaţii ulterior notorii, cum ar fi Mondial sau Romanticii (în care cânta la chitară-bas colegul meu de grupă Marcel Năvală). Şi eu şi FSU eram studenţi "politehnişti", eu la Electrotehnică, el la Automatică, am avut nu o dată cursuri şi seminarii în spaţiile de acolo, am şi jucat baschet în sala de sport din fundul curţii. Dar amintirea cea mai dragă şi mai nostalgică este legată de o mare sală de curs situată în stânga, cum pătrundeai în curte (la intrare, un coleg picta şi expunea săptămânal afişe mari cu programul Pop-Clubului nostru), unde fiinţa o adevărată redută studenţească a nesupunerii faţă de rigorile şi interdicţiile vremii, care s-au accentuat după 1971, când "tovarăşii" ne-au obligat, dacă vrem să mai ţinem clubul, să-i spunem altfel, aşa că el a devenit... "Oop-Club"! Mai târziu am fost obligaţi să scriem roc, folc sau jaz, dar la început n-au fost deloc probleme, aşa încât la fiecare reuniune aveam 3-400 de participanţi pasionaţi de muzică, nu neapărat doar străină. Cum aveam acces la revistele de specialitate de peste hotare ("New Musical Express", "Melody Maker", ş. a.), iar eu eram corespondent al câtorva publicaţii reputate, îmi aduc aminte că scriam mare pe cartoane topurile din "Billboard", singles şi albume, pe care le expuneam în aşa fel încât toţi să poată să şi le copieze. La Pop-Clubul de la "303" extindeam, practic, ceea ce reuşeam să facem în emisiunile de la radio, unde strecuram destulă muzică străină valoroasă alături de cea românească, dar aici, la "303", puteam propune seri tematice extrem de atractive, dedicate unui artist sau unei formaţii, unui stil sau gen (progressive, rhythm and blues, rock and roll, soul, reggae), de pildă la redeschiderea clubului, pe 12 martie 1971, după vacanţă, tema a fost "Blues negru" (acum probabil n-ar mai fi... "politically correct" să utilizăm această formulare, dar cum să-i zici când e vorba doar de mari muzicieni de culoare?). A fost o perioadă de dulce pionierat, inginerul nostru de sunet era colegul (fusese şi la liceu, la "Cantemir") Cornel Bunea, acum stabilit în Franţa, care venea la început cu un magnetofon Tesla şi două boxe mici. Şi astăzi mă abordează oameni care-şi aduc aminte de acele conferinţe interactive, cu exemplificări, pentru că să

Doru Stănculescu

Andrei Giuroiu

nu vă închipuiți că era ca la discotecă: participanții stăteau cuminți în bănci, ascultau, notau, întrebau, deci erau adevărate "șezători" muzical-educative. Între aceștia se număra reputatul politican liberal Puiu Hașotti, fost la un moment dat ministrul Culturii, mare fan Pink Floyd, nelipsit de la întâlnirile Pop-Clubului!

În anul 1971 (de parcă am fi anticipat că urmează "înghețul"...) am organizat în sala de festivități a clubului două manifestări muzicale în premieră. Citeam de curând în "Libertatea" despre lupta fiicei poetului Cezar Ivănescu cu autoritățile locale, care au permis, într-o zonă cu

Florin Silviu şi Octavian Ursulescu

interdicții clare (de altfel sectorul 2 este plin de asemenea abuzuri, unde pe străzi liniștite, cu case joase, au apărut ca prin minune tot felul de blocuri ce n-au locuri de parcare, fură lumina clădirilor alăturate, distrug echilibrul arhitectonic), ridicarea unui bloc cu 4 etaje, pe bd. Dacia colț cu str. Silvestru, "încălecând" vila în care au locuit cândva Victor Eftimiu și Cezar Ivănescu. M-a încercat o strângere de inimă, fiindcă cel dintâi dintre evenimentele la care mă refer, programat deloc întâmplător pe 15 ianuarie, l-a avut în prim-plan pe poetul, dramaturgul și prozatorul Cezar Ivănescu. La data respectivă el era "șef de secție" la revista culturală "Argeș" de la Pitești, dar a evoluat în postură de... interpret, acompaniat fiind de formația "Baaad" condusă de Dumitru "Mitică" Lupu (orgă, backing vocal). Au recitat tânăra și frumoasa actriță a Teatrului "Al. Davila" din Pitești, Dora Chertes, și... subsemnatul, ea firește excepțional, eu cum m-am priceput, fiindcă trebuia să dau o mână de ajutor. Bine, ca să avem garantat sala plină, în prima parte eu cu FSU am prezentat cele mai recente succese pop, după care... întuneric, lumină și iar întuneric (aveam și jocuri de lumini, te joci?), iar Cezar Ivănescu cânta, cu părul în vânt și mânecile suflecate, "Mil, vino la fereastră/ Să ne uităm în jos/ Pe stradă trec acuma/ Femei cu păr frumos...". A fost un spectacol cu adevărat special, neobișnuit pentru acei ani (cât și pentru câțiva spectatori imuni la muzica și poezia rafinate), urmărit din sală de cel mai ales public pe care l-am avut vreodată acolo: pictorul Sabin Bălașa, poetul Gheorghe Tomozei, redactor-șef la revista "Argeș", criticul Dinu Kivu (de la "Contemporanul"), Ileana Popovici și sora ei, actrița Magda Popovici (căsătorită pe atunci cu "Tom" Tomozei), trimiși ai revistelor "Săptămâna" (unde FSU coordona pagina "top") și "Teatru". Una din formațiile "societare" de la "303", Lotus, a pus la dispoziția show-ului întreaga sa dotare tehnică, iar colegul alintat "Diodă" s-a zbătut să construiască o orgă de lumini, dar n-a reușit decât să lase nereparat amplificatorul de bas, care a sucombat la a patra melodie...

Dar cu pasiune și nebunesc curaj am trecut peste toate impedimentele tehnice și am organizat, tot acolo, la Pop-Clubul 303, PRIMUL FESTIVAL NAȚIONAL DE MUZICĂ FOLK, subintitulat "de muzică și poezie", ca să nu bată prea tare la ochi! Istorica manifestare a avut loc în zilele de 22 și 23 aprilie și i-a lansat, din multe puncte de vedere, pe Mircea Vintilă, Mircea Florian, Doru Stănculescu și Marcela Saftiuc, unii dintre ei cu piese de succes și premii locale, dar pentru prima oară într-un context național, umăr lângă umăr cu colegii de generație, de aspirații și de talent. Am prezentat împreună cu FSU, firește, alocând 25 de minute fiecărui participant, câte 6 în fiecare seară. Doru Stănculescu, pe atunci elev la Școala tehnică de Arhitectură, a cântat doar 4 piese, deși marja de timp era mai generoasă. Fiind pe "terenul" Politehnicii, în prima seară am introdus în program trei reprezentanți ai gazdelor: Ion Pană (Electronică, anul II), Mihai Rădulescu (Mecanică), Eugen Butnaru (Energetică, II). Acesta din urmă a cântat compozițiile proprii "Baladă pentru Andrei cel Blând", "Trăiesc acolo oameni" (versuri Rainer Maria Rilke), "Domnul Adevăr", "Serbare aeronautică" (ultimele două pe versuri proprii). Mihai Rădulescu a dat viață pieselor "OK", "Fiat lux", "Două", "Cioburi", "Clipe", muzică și versuri proprii. Arhitectura, normal, organizatoare a marilor festivaluri pop-rock, a avut de asemenea trei reprezentanți, toți relativ cunoscuți deja publicului studențesc (reamintesc că a fost un festival, nu un concurs, unde am încercat să aducem cât mai mulți dintre folkiștii valoroși), între care Bebe Paraschivescu. Originar din Brașov, alt student la Arhitectură a fost Andrei Giuroiu, cu patru compoziții, două pe versuri proprii, celelalte de Miron Radu Paraschivescu ("Rică, fante de Obor") și Jacques Prévert. Pentru mulți, îndeosebi în acea perioadă, folk-ul însemna doar baladiști care se acompaniau cu chitara, în maniera Joan Baez sau Bob Dylan, corifeii care

Mircea Florian

inevitabil serviseră inițial de modele. Iată însă că tot de la Arhitectură ne-a venit atunci şi un duet, alcătuit din Victor Brătulescu (ulterior a scris multe texte de muzică uşoară, Jolt Kerestely spunându-mi că ar fi parcă în Canada) şi Liviu Răuteanu. Programul lor, care a încheiat prima seară de festival, a fost consistent, debutând cu un Donovan instrumental, după care s-au înlănțuit "Înălțam visuri spre stele", "Refren", "Vorbe", "Întrebările unui copil", "Vis de nebun", "Refren II", "Lângă un petec de lumină", "Numai pentru tine". Veniți de la ASE, Gaby Căciulă (peste câțiva ani voi fi coleg, ca inginer, la FEA, cu fratele lui, Mircea Căciulă) şi Vica Frunză începuseră şi ei să-şi facă un nume. Nu întâmplător au ajuns peste Ocean, fiindcă în festival au cântat doar piese în limba engleză, preluate de la Pete Seeger, Woody Guthrie (deci titluri istorice), Bob Dylan, Donovan, Leonard Cohen. Student la Psihologie, Mircea Popa publicase poezii în "România literară" şi "Contemporanul", înafară de acestea utilizând versuri din volumul aflat atunci în pregătire (o fi apărut?) "Mergând aiurea printre aceşti arbori cu nume de oameni". El fusese şi textierul formației Sideral Modal Quartet. Mircea Popa (vocal, chitară acustică) n-a urcat singur pe scenă, avându-l alături pe elevul în clasa a XI-a Dan Oprina (chitară acustică) şi pe Călin Teodorescu (vioară), absolvent al Politehnicii. De altfel, Popa şi Oprina, care mai cântaseră la clubul nostru, au compus cele 6 cântece din program, orchestrate de toți cei 3 componenți. După cum aprecia Mircea Popa, stilul grupului lor s-ar încadra în curentul "underground", doar mijloacele de expresie fiind ale folk-ului, aşa încât formula folk-underground ar fi mai nimerită. Programul, cu adevărat special sub raportul sonorităților, a inclus piesele "Maria", "Povestea egoismului nostru", "Captiv" (la toate – muzica şi versurile Mircea Popa), "Barbar cânta femeia aceea" (muzica Mircea Popa, versuri George Bacovia), "A murit fiul Domnului" (D. Oprina, versuri M. Popa), "Cerşetorii" (M. Popa, D. Oprina, versuri M. Popa). Se înțelege, publicul tânăr care a umplut până la refuz sala în cele două seri de festival a aşteptat cu nerăbdare întâlnirea cu numele în ascensiune, despre care se vorbea deja în mediul studențesc, textele cântecelor folk, aşa cum s-a văzut în citările de mai sus, fiind nu o dată extrem de curajoase, de provocatoare, imposibil pentru cântecele respective de a fi difuzate la radio şi TV. De altfel, în sală sigur s-au aflat câțiva "băieți cu ochi albaştri", dovadă că în anul următor nu ni s-a mai aprobat organizarea ediției a II-a a festivalului! Mircea Florian, student în anul IV la Cibernetică, la ASE, era deja binecunoscut cu al lui "Pod de piatră" şi şi-a confirmat din plin valoarea. Făcând recent ordine prin hârtii am descoperit o scrisoare de la Marcela Saftiuc, în care îmi comunica că vine la Bucureşti dacă îi asigurăm transportul cu avionul de la Cluj şi cazarea. Cum-necum am rezolvat, dovadă că interpreta cu voce dulce ca mierea a fost prezentă, deschizând seara a doua. Era pe atunci studentă la facultatea de limba franceză (de altfel este stabilită în Franța), la Filologie, la Universitatea din Cluj-Napoca, şi cucerise deja un premiu I la concursul local "Primăvara studențească". De fiecare dată când mă întâlnesc cu Mircea Vintilă ne amintim emoționați de acel eveniment ce a însemnat atât de mult şi pentru cariera lui. Era student la Construcții şi a căutat pentru recitalul său sonorități bogate, dovadă că i-a invitat alături de el pe studentul la Conservator Rudolf Klein (flaut) şi pe studentul la Arte Plastice Laur Grosu (claviaturi).

Eugen Butnaru

Unii dintre cei amintiți în acest articol nu mai sunt printre noi, o parte au devenit nume de rezonanță, în timp ce alții au abandonat muzica, o pasiune din vremea studenției pe care sunt sigur că o poartă şi acum în suflet. Dincolo de toate, Pop-Clubul de la "303" marchează o bornă importantă pe harta aspirațiilor şi visurilor noastre din tinerețe, unele împlinite, altele...

Octavian URSULESCU

Mircea Vintilă, Rudolf Klein, Laur Grosu

Paiul din ochiul altuia

Am semnalat în primăvară, la începutul pandemiei (care, repetăm, abia se instalase), gestul deplasat al unor artişti cu venituri foarte mari de a pretinde să fie ajutaţi de autorităţi, în lipsa concertelor. Subliniam atunci că nu aceştia, ci soliştii în vârstă, instrumentiştii liber-profesionişti, personalul tehnic fără angajament ar fi putut lansa un asemenea demers, dar numele acestora nu apăreau între semnatari. Bine, ne-am zis, poate că interpreţii în vogă, unii cu tarife de peste 10 mii de euro de concert, s-au pus în fruntea listei folosindu-şi notorietatea, cu gândul de a fi sprijiniţi financiar şi cei cu adevărat strâmtoraţi. Anul aproape se sfârşise şi, de această dată ceva mai justificat, cam aceiaşi semnatari au revenit în noiembrie cu rugămintea. Iată, pentru a nu fi acuzaţi că nu suntem solidari cu breasla, ce scrie cotidianul de mare tiraj "Libertatea" pe această temă, cităm: "În noiembrie, mai mulţi artişti au semnat o scrisoare prin care solicitau includerea în schema de ajutor de stat, pentru a veni în sprijinul sectorului cultural, afectat de pandemie. Acum, vedete precum Loredana, Delia, Misha sau Ruby, semnatare ale misivei, publică pe reţelele de socializare imagini din vacanţele de Sărbători în destinaţii exotice, precum Zanzibar, Mexic sau Costa Rica, aşa cum a remarcat Ziare.com". Cotidianul publică şi imagini grăitoare pe care respectivii artişti nu s-au putut împiedica (măcar din bun-simţ...) să le difuzeze pe reţelele de socializare, lăudându-se cu formele mai mult sau mai puţin apetisante mângâiate de razele soarelui în acele raiuri exotice. Înafara numelor amintite în articol sunt publicate şi imagini cu Olivia Addams (membră a trupei Jealous Friend) sau Edward Maya, semnatari la rândul lor ai jalbei solicitând ajutor pentru bieţii artişti năpăstuiţi, care atât de săraci sunt încât şi-au făcut vacanţe prelungite şi în Republica Dominicană, Cipru, insulele Maldive, Caraibe, Bali sau Egipt, neuitându-se la multele mii de euro scoase din buzunar. Încă o dată, se impune degrabă acordarea unui sprijin financiar pentru cei din lumea artistică, dar analizând fiecare caz în parte şi începând în primul rând cu cei care efectiv se află în situaţii foarte grele. În timp ce pe semnatarii lăfăindu-se fără jenă pe plajele lumii îi includem fără ezitare la rubrica "Ipocrizie".

Dr. Bârnă

Bob Dylan – Universal Music

În luna decembrie a anului 2020, Grupul Universal Music a reuşit să intre în posesia unei părţi substanţiale a istoriei muzicii pop-rock a ultimelor şase decenii, atunci când a cumpărat catalogul integral al cântecelor originale marca Dylan. Bob Dylan şi-a vândut întreaga discografie (peste 600 de piese, printre care cântece devenite clasice precum „Blowin' In The Wind" (1963), „The Times They Are a-Changin'"(1964), „Mr. Tambourine Man" (1965), „Like a Rolling Stone" (1965), „Tangled Up in Blue" (1975), „Jokerman" (1984), „Not Dark Yet" (1997), la care se adaugă şi ultimul album lansat în 2020: „Rough and Rowdy Ways"), pe o sumă ce depăşeşte 300 de milioane de dolari, cedând astfel drepturile asupra înregistrărilor Grupului Universal. De-a lungul a 60 de ani de carieră, cântecele lui Dylan au fost interpretate de mii de artişti, printre care nume sonore din muzica folk, country, jazz, soul, reggae, pop şi rock: Johnny Cash, The Rolling Stones, Jimi Hendrix, Sam Cooke, Joan Baez, Adele, Guns N' Roses, Bob Marley, U2 sau Stevie Wonder.

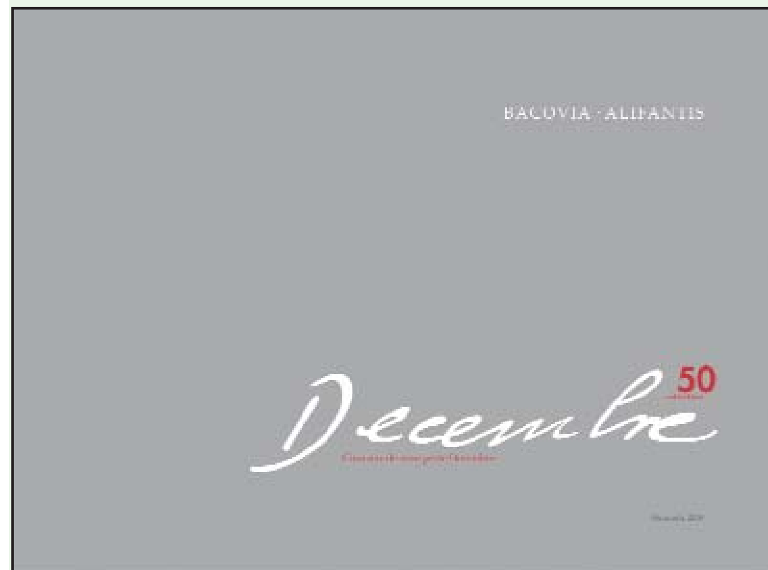
Într-o eră dominată de Spotify, Apple Music, Amazon sau Netflix, drepturile asupra înregistrărilor sau aşa numitele *publishing rights* capătă o importanţă uriaşă şi asta pentru că ele deţin cheia plasării cântecelor în seriale, reclame sau filme. Sub acest aspect, Universal Music are toate motivele să îşi preţuiască noua achiziţie ca pe o bijuterie rară. Discurile lui Bob Dylan s-au vândut în peste 125 de milioane de exemplare şi vor continua să ocupe un loc important în cultura occidentală, creaţia sa fiind recunoscută ca parte a literaturii universale, în 2016, de către cel mai important for literar: Comitetul Nobel pentru Literatură.

David LAPADAT

Bacovia / Alifantis - „Decembre 50 collection”

„Te uită cum ninge decembre...” Am cântat-o de când am avut prima chitară, la fel şi „Acolo este ţara mea...”, iar când am mai desluşit din tainele instrumentului, „A venit, a venit toamna...”. Anul trecut, în urma iniţiativei unui ONG european de a edita melodii reprezentative ale ţărilor UE, pusă în pagină şi în România, s-a concluzionat şi la noi o alegere, în urma unui referendum on-line românesc, în 10 piese; cel mai frumos cântec de dragoste a reieşit „Ce bine că eşti...”. Dar câte alte melodii nu au

fredonat românii din repertoriul impresionant, după atâtea decenii, al lui Nicu Alifantis?

Când muzicianul mi-a povestit de semicentenarul primului său hit, „Decembre”, l-am urmat în toată povestea aniversării: din vara şi până în iarna lui 2019, de când a filmat la Casa memorială „Agatha şi George Bacovia” şi până la dubla lansare (la Târgul „Gaudeamus”, respectiv al doilea concert de la Teatrul Metropolis). Box-setul (cu subtitlul „50 de ierni peste Decembre”, produs de Alifantismusic) este impresionant: o carte-album despre George Bacovia, documentată şi ilustrată nemaipomenit, manuscrisul poeziei, partitura, un carnet de cărţi poştale şi un plic poştal cu timbru valoric, pliculeţe de ceai branduite..

Fireşte, înainte de toate, un disc audio cu 12 track-uri, un DVD cu filmări de arhivă şi filmul „Aşteptându-l pe Bacovia” de la muzeu. Între cele 12 înregistrări, figurează atât interpretări din studiouri, cât şi live (din 1975 până în 2019), versiuni orchestrale surprinzătoare realizate de Puiu Mancaş Big Band (1978), Mihai Neniţă, Lyuben Gordievski ori Silvan Stăncel. Plus inedita lectură a poetului, din 1954, respectiv aceea a lui Ion Caramitru!

Dincolo de un substanţial omagiu închinat de Nicu Alifantis lui George Bacovia, văd acest box-set ca pe un exemplu punctual de educaţie alternativă. Ce frumos ar fi să fie editate – în scop didactic - colecţii de cântece pe versurile marilor noştri poeţi, portofoliul (în particular folk, dar nu numai) fiind uriaş. Nu pentru materia Muzică, ci pentru Limba şi literatura română. Eseul aşteptării din film trimite imediat gândul la un tur ghidat prin casa memorială, întreţinută admirabil de M.N.L.R., în care simţi efectiv prezenţa poetului, inclusiv prin înregistrări audio (ori prin vioara la care cânta din când în când).

Revenind la box-set, salut un efort important (dacă spun senzaţional sună ieftin?) al muzicianului, dator debutului său pe marile scene, de a face ceva (şi) mai mult pentru poezia lui George Bacovia, revizitându-l în cheie modernă, aşa cum poetul l-a „vizitat” în adolescenţă.

Doru IONESCU

Album cu amintiri

● În anii ’70 şi ’80 peisajul concertistic, în domeniul muzicii uşoare, era dominat clar de formaţia Savoy, condusă de Marian Nistor (primul din stânga, cocoţat pe un taburet, cu banjo în loc de tradiţionala chitară). Absolut toate vedetele muzicii uşoare româneşti îşi puseseră la punct un repertoriu alături de Savoy – garanţie a succesului şi a popularităţii. Formatul spectacolelor includea în prima parte recitalul Savoy, apoi un solist folk, eventual un actor comic, după care urmau vedetele. Turneele în ţară durau uneori săptămâni întregi, cu câte două sau chiar trei spectacole într-o zi (!), în cele mai încăpătoare incinte, adesea săli de sport. Pentru unele din artistele cu care colabora frecvent, cum ar fi Mirabela Dauer sau Angela Similea, Marian Nistor a şi compus melodii de neuitat. În prezent Marian Nistor duce mai departe stindardul formaţiei pe care a înfiinţat-o, editând numeroase albume alături de soţia sa Dorina Paraschiv Nistor la casa de discuri Eurostar.

● Într-un recent interviu, Mirabela Dauer declara că-i este nespus de dor de fiul ei Alexandru, pe care nu l-a mai văzut de multă vreme. Alexandru este fructul căsătoriei cu Dan Traian Popovici, pe atunci regizor la Televiziune. Imaginea alăturată, una rară, datează de mai bine de două decenii şi jumătate şi-i înfăţişează pe cei doi extrem de fericiţi, aşa cum sperăm să-i revedem cât mai curând...

Sergiu Cioiu, scriitor

Am subliniat în titlu inedita postură a reputatului actor şi interpret, fiindcă el este mai cunoscut în aceste două ultime ipostaze. În cronicile noastre i-am subliniat însă nu o dată şi înzestrările de compozitor, poet şi făuritor-regizor-scenarist al unor spectacole memorabile. De fapt, arta aceasta de a stăpâni şi de a mânui cuvântul este firească la un actor, nemaivorbind la un mare iubitor şi cunoscător de poezie. De-a lungul existenţei sale (reamintim că a sărbătorit împlinirea a 80 de ani de viaţă printr-un concert remarcabil, în toamna anului trecut) şi mai ales al carierei sale atât de îndelungate s-a cunoscut şi a fost prieten cu marii noştri poeţi, pe care i-a cântat ca nimeni altul în neuitatele spectacole nocturne de la Teatrul Foarte Mic, multe din ele în colaborare cu compozitorul Dan Stoian. Aceeaşi legătură strânsă o are şi cu unii poeţi contemporani, rezultatele palpabile fiind numeroasele recitaluri din ultimii ani, precum şi cele cinci CD-uri, unele duble, editate de Casa de discuri Eurostar. Cei care i-au urmărit spectacolele şi apariţiile publice, inclusiv pe micul ecran, au putut constata lejeritatea cu care Sergiu Cioiu îşi prezintă recitalul, creaţiile, colaboratorii, nu o dată prin adevărate incursiuni în istoria literaturii. De altfel, nu putem uita că revenirea sa din (prea) lungul exil canadian s-a produs prin lansarea cărţii biografice "Nu ştim aproape nimic", având la bază un dialog savuros şi incitant, telefonic şi pe internet, cu Puşa Roth, pe care avea s-o cunoască abia la acel eveniment! Eveniment la care a ţinut să fie prezentă, alături de numeroşi actori şi interpreţi de frunte, marea doamnă a literaturii române, Ileana Vulpescu, văduva poetului Romulus Vulpescu, prietenul de altădată, din creaţia căruia artistul a pus pe note poezii memorabile. Aşadar am putea spune că această nouă postură, care îl prinde foarte bine, şi anume aceea de scriitor, s-a dezvoltat în timp: întâi ca actor, rostitor inspirat al cuvântului, apoi ca maestru de ceremonii al recitalurilor sale muzical-poetice şi, în fine, ca partener în elaborarea biografiei ne-romanţate de care am amintit. Şi iată-l acum pe Sergiu Cioiu pe coperta unui impresionant volum de 270 de pagini, bogat ilustrat color (felicitări editurii Integral şi lui Costel Postolache, îngrijitorul apariţiei!), retrasând cariera excepţională a marii actriţe Liliana Tomescu. Am cunoscut-o bine pe această magnifică artistă, am publicat pe vremuri interviuri cu ea (îmi aduc aminte că locuia în blocul în care era celebrul magazin "Eva", pe bd. Magheru, peste drum de cinematograful Patria şi în diagonală cu teatrul Nottara, pe care l-a aureolat cu talentul ei rar), iar în ultima vreme am evocat-o adesea în discuţii cu buna sa prietenă Daniela Imre, văduva muzicianului Alexandru Imre. Liliana Tomescu a împlinit 90 de ani, locuieşte de o jumătate de viaţă în Suedia, dar relatările şi amintirile sale sunt pătrunse de un impresionant spirit tânăr. În două din textele semnate explicit în carte, "În loc de prefaţă" şi "Gânduri de final", Sergiu Cioiu rezumă practic datele biografice ale unei vieţi dăruite scenei de o colegă pe care a cunoscut-o şi a admirat-o, fireşte, pe când era încă în ţară. Dar în egală măsură şi pe acelea ale colaboratorului la distanţă, căruia i se datorează în bună măsură aducerea la bun sfârşit a acestui proiect ambiţios, partenerul de viaţă al actriţei, actorul Lucian Muscurel, cu care Cioiu a "complotat" în timp, schiţând coordonatele actualei apariţii editoriale. Prima semnătură de pe frontispiciul cărţii aparţine, pe drept cuvânt, unei valoroase specialiste în lumea teatrului, Marina Spalas, cu o apreciată activitate atât la radio, cât şi la televiziune. Între mărturiile incluse în volum întâlnim şi pe cea a Ilenei Popovici, cântăreaţă, actriţă şi om de televiziune, absolventă de Conservator, foarte apropiată de lumea teatrului, nu numai prin intermediul surorii ei, actriţa Magda Popovici. Concluzionând, Marina Spalas şi Sergiu Cioiu ne-au dăruit una dintre cele mai frumoase, mai complete, mai dense biografii artistice – o apariţie editorială ce nu poate lipsi din colecţia iubitorului de artă.

U. OCTAVIAN

● Trei graţii ale muzicii uşoare româneşti, la fel de frumoase şi azi, ca în această fotografie de acum 25 de ani. Talentul lor indiscutabil le face să fie mereu în centrul atenţiei, cu succese artistice pe măsură. Marina Florea este invitată în mod frecvent în spectacolele lui Paul Surugiu-Fuego, apare des pe micul ecran şi înregistrează noi cântece, îndeosebi colaborarea cu compozitorul Mihai Alexandru fiind fructuoasă. Ca şi Marina Florea, Silvia Dumitrescu a lansat în ultima vreme câteva albume apreciate la casa de discuri Eurostar. Două dintre ele îi retrasează cariera artistică de 35 de ani, materializată şi printr-un spectacol-eveniment la Sala Palatului. Are numeroase proiecte alături de soţul ei, compozitorul şi chitaristul Florin Ochescu, s-a orientat serios spre jazz şi este profesoară de muzică. La fel de diversificată este activitatea Ancăi Ţurcaşiu, ale cărei succese pe tărâmul musical-ului şi al teatrului sunt binecunoscute. Apare în concerte alături de orchestra lui Petre Geambaşu, iar în sezonul estival prezintă programul artistic (în care fireşte şi cântă) la un mare hotel din Mamaia. (**M. Chiher**)

Trecute vieți de Doamne şi Domnițe

În incursiunile periodice pe care le facem în istoria zbuciumată a muzicii uşoare româneşti ne ocupăm atât de manifestările emblematice ale genului (festivalurile "Melodii", "Mamaia", "Cerbul de aur", "Bucureşti", "Club A", concursurile "Steaua fără nume", "Şlagăre în devenire"), dar şi de destinele unor interpreți care au dominat peisajul genului la momentul respectiv, prin valoarea şi popularitatea lor. O facem în primul rând

Lavinia Slăveanu

pentru melomanii mai tineri, care nu i-au apucat, dar şi pentru soliştii din noul val, care prea adesea îşi închipuie că ei au fost un fel de generație spontanee, au apărut din neant, ca şi cum înaintea lor a fost un vid muzical. Ceea ce, evident, este total fals, înaintaşii lăsând în urma lor cariere strălucite, cu realizări ce trec prin timp, fără a fi erodate.

Ideea, recunoaştem, a pornit de la Daniela Imre, văduva reputatului dirijor Alexandru Imre, care ne-a trimis câteva fotografii ale unor soliste de vază ale deceniilor 6 şi 7 ale secolului trecut, pe care le-a cunoscut bine, fiind prietenă cu ele. Vom începe cu surorile Rădulescu, timişorence, ambele cu serioase studii muzicale şi cunoscute în lumea muzicală cu alte nume. Lavinia Slăveanu s-a născut la 20 decembrie 1923 şi s-a stins din viață tânără, în 1972. A urmat cursurile Conservatorului "Astra", a studiat pianul la Conservatorul "Sabin Drăgoi" din Timişoara, dar şi, interesant, a frecventat cursurile unei şcoli de artă decorativă. La doar 15 ani, împreună cu sora ei Cornelia Aida Rădulescu (Aida Moga de mai târziu) compune piesele "Spune drept" şi "Eu cred în tine", prezentate la radio de orchestra Costică Tandin. Lavinia a debutat la radio ca solistă vocală în 1947, acompaniată la pian de sora ei, deşi ele aveau ulterior să cânte foarte rar împreună, fiind diferite ca temperament, dar şi ca orientare muzicală, Lavinia fiind înclinată către repertoriul liric, cu accente dramatice, timbrul său fiind unul grav. Scenic începe să se impună din 1949, după o primă apariție pe scena sălii Dalles din Capitală, într-un concert sub conducerea lui Edmond Deda. Vedetă a teatrului de revistă, Lavinia Slăveanu a fost o stea autentică a Teatrului satiric-muzical "Constantin Tănase", cu care a întreprins turnee în țările frecvent vizitate în acea perioadă de soliştii noştri – URSS, Iugoslavia, Bulgaria, Cehoslavacia, Polonia. A fost unul din numele de prim rang incontestabil al anilor '50, lansând cu vocea ei caldă şi sensibilă mari şlagăre cum ar fi "La un pas de fericire" (Radu Şerban), "Aminteşte-ți", "Melodii, melodii", "Cu fiecare gând" (Nicolae Kirculescu), "O armonică la drum" (Gherase Dendrino), "Din vechi poveşti" (Vasile Veselovschi), "Vînzătorul de alune" (Emanoil Ionescu). La prima ediție a festivalului de muzică uşoară de la Mamaia (25-29 august 1963), ocazie cu care s-a inaugurat Teatrul de vară, Lavinia Slăveanu era un nume consacrat, fiind distinsă cu un Premiu special alături de alte personalități. Una din melodiile cântate de ea, "Te caut" de Florentin Delmar, pe versuri de Eugen Mirea, a câştigat o Mențiune, a doua versiune aparținând lui Luigi Ionescu.

Ceva mai tânără, Aida Moga s-a născut la 12 ianuarie 1926 şi a trăit până la 1 august 2001, când s-a stins din viață la Bucureşti (câte emisiuni radio şi TV s-ar mai fi putut face în partea a doua a vieții ei, dar ca de obicei ratăm să ne cinstim valorile!). Până la un punct carierele şi preocupările celor două surori au fost asemănătoare: Aida a frecventat Conservatorul "Astra", a studiat pianul la Conservatorul "Sabin Drăgoi" din Timişoara (cu profesorii I. Calmuschi-teorie, I. Oancea-solfegiu), dar a fost şi elevă la Şcoala de artă decorativă din Timişoara (între alții cu renumitul sculptor Romul Ladea). A debutat scenic în 1955 în spectacolul "N-aveți un bilet în plus?", cu un cuplet şi cu melodia "Îmi spuse mie luna" de Vasile Veselovschi. În 1957 s-a alăturat surorii sale în colectivul Teatrului satiric-muzical "Constantin Tănase", trecând apoi la teatrul "Ion Vasilescu", iar un timp a fost asistenta lui Edmond Deda la Şcoala populară de artă. A efectuat şi ea turnee cam în aceleaşi țări ca şi sora ei, în plus însă şi în Israel, Ungaria, Austria. În URSS s-a bucurat de apreciere, dovadă că a fost timp de 6 luni invitata Teatrului de varietăți din Moscova. A fost realmente o vedetă consacrată, cu numeroase apariții radio, TV, pe discuri Electrecord (inclusiv cu texte proprii), fiind nu întâmplător desemnată să deschidă concertele de la Bucureşti ale lui Claudio Villa şi Vico Torriani. Şlagărele sale sunt mai numeroase, între ele notăm "Intră lună pe fereastră", "A fost de-ajuns o melodie", "Mâine" (Radu

Lavinia Slăveanu

Şerban), "O chitară cânta" (Vasile Veselovschi), "Mă mai iubeşti sau nu" (Sergiu Malagamba), "Flori de mai", "O floare de salcâm" (Noru Demetriad), "Zestrea mea", "Gingaşă clipă", "Frumoasă-i visarea" (Temistocle Popa), "Şoapte de dragoste" (Camelia Dăscălescu - în duet cu sora sa Lavinia Slăveanu), "I-am spus dorului să zboare" (Florentin Delmar), "Noi împreună am dansat" (Ştefan Kardoş), "Mă mai iubeşti sau nu" (Henry Mălineanu). A jucat în filmul "D'ale carnavalului" (1959), în regia semnată de Aurel Miheleş şi Gheorghe Naghi, alături de Grigore Vasiliu-Birlic, Alexandru Giugaru, Ion Lucian. La mijlocul anilor ′60 apăruseră o serie de cântăreţi tineri, spre care se îndreptau preferinţele compozitorilor la concursuri, cu toate acestea la festivalul de la Mamaia din 1964 dă viaţă melodiei "Clipa de atunci" de Noru Demetriad, pe versurile poetei Nina Cassian, piesă distinsă cu Premiul Uniunii Scriitorilor (a doua versiune: Aurelian Andreescu).

Roxana Matei s-a născut în acelaşi an cu Aida Moga, 1926, dar a trăit mult, decedând pe 16 iulie 2011 la Köln, în Germania, unde se stabilise din 1972, dar dicţionarele de specialitate n-o prea pomenesc, iar la festivalul de la Mamaia n-o întâlnim dând viaţă unor piese laureate sau primind diplome de excelenţă, asemeni altora, deşi a cântat

Aida Moga

la prima ediţie a evenimentului, în 1963, când era deja vedetă. Greu se înţeles, fiindcă a fost o solistă extrem de muzicală, cu un timbru vocal special, influenţat de muzica de jazz. De altfel încă din adolescenţă "devora" filmele muzicale cu Fred Astaire, asculta muzica unor George Gershwin, Cole Porter, Irving Berlin, fiind atrasă de jazz şi blues, preferatele ei fiind celebrele orchestre Glenn Miller, Duke Ellington, Tommy Dorsey. În evoluţia sa se pot observa de altfel influenţe din Ella Fitzgerald, Doris Day, Caterina Valente. Însuşi debutul, din 1955, este legat de muzica de peste Ocean: în spectacolul "IPRS zâmbeşte", desfăşurat la un institut de proiectări, a fost ovaţionată după ce a cântat o piesă americană de jazz. Fratele ei Gelu Matei a fost un coregraf renumit la Opera Română din Bucureşti. Consacrarea vine în 1958, când şlagărul anului devine melodia cântată de ea, "Un minut", de Radu Şerban. A fost solista Teatrului de Stat de Estradă, devenit Teatrul satiric-muzical "Constantin Tănase", de unde a plecat, relatează prietena ei Daniela Imre, deranjată de anumite situaţii şi diverse persoane, angajându-se la Teatrul de revistă din Piteşti, după care a ales exilul, părăsind

Aida Moga

promiţătoarea carieră muzicală. Compozitorii noştri de frunte (Radu Şerban, Henry Mălineanu, Aurel Giroveanu, Vasile Veselovschi) i-au încredinţat melodii de succes, între cele mai cunoscute fiind "Pomul cu vrăbii", 1960 (Radu Şerban) sau "În Cuba", 1961 (Edmond Deda). Dar cum ea cînta excelent în limbi străine (engleză, franceză, italiană), între cele peste o sută de piese înregistrate de ea sunt foarte multe preluări internaţionale. Aşa cum se proceda după ce un cântăreţ părăsea ţara, probabil imprimările sale au fost şterse sau aruncate în insalubrul depozit de la Jilava, dar cu siguranţă în kardex-ul Radio sau în fonoteca Electrecord mai pot fi găsite titluri în mare vogă în anii '60, cum ar fi "Trenul de duminică", "Să ştii că te mint", "Lângă tine", "Două păpuşi", "Când te scoli dimineaţa", "Când ţi-a bătut în geam iubirea", "Ciudat", "Dacă iubeşti cu-adevărat", "E

Roxana Matei

de necrezut", "Hai, iubeşte!", "Îmi bate-n geam ploaia", "Lumea zice că n-am ritm", "Zestrea mea", "Teleferic".

Aceeaşi observaţie legată şi de Gigi Marga, ignorată de aşa-zişii enciclopedişti ai muzicii uşoare româneşti, în

dicționare unde apar nume de care nu-şi va mai aminti nimeni niciodată (decât poate autorii!). Cum am scris mult despre ea anul trecut, când ne-a părăsit, să notăm aici doar trecerea ei pe scena festivalului de la Mamaia, atât de important în anii ′60. Astfel, la prima ediție, cea din 1963 (când, reamintim, melodiile din concursul de Creație – cel de Interpretare s-a introdus după câțiva ani – erau cântate în două versiuni), piesa de debut a lui Florin Bogardo, "Cum e oare?" (versuri Madeleine Fortunescu), a obținut

Roxana Matei

Premiul Uniunii Scriitorilor, fiind interpretată de Gigi Marga şi de Margareta Pâslaru. Gigi Marga a primit şi un Premiu Special, dând viață de asemenea unei piese distinse cu o Mențiune, "Soarele e îndrăgostit" de Dinu Şerbănescu, a doua versiune fiind tot a Margaretei Pâslaru. De fapt această primă ediție a festivalului de la Mamaia marca schimbul între generații, piesele festivaliere, de concurs, cerând un alt tip de abordare şi alte voci. Este şi cazul altei mari vedete feminine a epocii, Dorina Drăghici, născută pe 18 februarie 1922: chiar dacă s-a stins din viață în 1994, doar la acea ediție din 1963 o găsim în prim plan, cu un Premiu Special şi cu o melodie intrată în palmares. Este vorba de "Aş vrea iar anii tinereții" de Henry Mălineanu (text Harry Negrin), distinsă cu prestigiosul Premiu al Uniunii Compozitorilor şi Muzicologilor din România – a doua versiune, mult mai cunoscută, fiind cea a Ioanei Radu. Poate chiar acest cântec a apropiat-o pe aceasta de romanță, fiind ulterior deseori invitată la Festivalul național "Crizantema de aur" de la Târgovişte, fie ca interpretă, fie în juriu. Dar, fireşte, nici Dorina nu a fost ceea ce se cheamă o interpretă de festival, evidențiindu-şi talentul pe scena teatrelor de revistă, inclusiv în postura de actriță, ultimul dintre acestea fiind, din 1968, Teatrul "Ion Vasilescu" din Bucureşti, care avea la un moment dat o garnitură imbatabilă: Cornel Constantiniu, Doina Spătaru, Dorin Anastasiu, Petre Geambaşu, Lucky Marinescu, Ion Ulmeanu, Rodica Paliu, Norina Alexiu. La acest teatru a strălucit în spectacole cum ar fi "Să cânte muzica!", "Grădina melodiilor", "Nuntă la revistă". Primele apariții publice ale Dorinei Drăghici sunt încă din 1940, alături de soțul ei, Nicu Stoenescu. În timp, ei au impus un duet de mare farmec, asemeni aceluia dintre Mia Braia şi Petre Alexandru. Născută la Craiova, Dorina Drăghici a apucat la începutul anilor ′90 să fie invitată aici la festivalul "Ion Vasilescu" , din păcate dispărut după numai trei ediții. Nicu Stoenescu s-a născut la 22 decembrie 1911 la Focşani şi s-a stins din viață la Bucureşti în 1989, cei doi avînd şi cariere separate. Dorina Drăghici evidenția un timbru dulce, cristalin, de aceea compozitorii i-au încredințat îndeobşte piese lirice, iar apariția sa scenică era pusă mereu sub semnul distincției şi eleganței (de fapt aşa era pentru toți artiştii pe vremuri). Momentul de cotitură a carierei sale a survenit în 1952, cu apariția într-un concert de muzică uşoară exclusiv românesc, pe scena Ateneului Român. A fost angajată şi la Teatrul satiric-muzical "Constantin Tănase" şi a rămas fidelă repertoriului autohton, abordând alături de soțul ei şi muzica populară. A efectuat turnee în URSS, Polonia, Israel, dar înainte de toate s-a adresat publicului de acasă, inclusiv prin numeroase înregistrări la Casa de discuri Electrecord. Între marile şlagăre interpretate de Dorina Drăghici se numără "Firicel de floare albastră" (în duet cu Nicu Stoenescu), "Drag îmi e bădița cu tractorul", "Nu-ți pare rău când vezi că plâng", "Habar n-ai tu" (toate de Ion Vasilescu), "Marinică" (succes internațional de Henry Mălineanu), "Prima poezie" (Nicolae Kirculescu), "Cine mi-e drag mă aşteaptă" (Gherase Dendrino), "Tropa-tropa" (Elly Roman). În duet cu Nicu Stoenescu a consacrat titluri cum ar fi "Cîntecul nostru", "La revedere", "Spune-mi, vrei să te aştept mâine seară?", "Duetul inimilor noastre", iar singură - "Rămâi cu bine", "Ce frumos îmi răspunzi "alo"!", "Să nu aştepți vorbe mari", "Serenada", "Nu mă mai gândesc la tine", "De ce nu vii?", "Singură", "Inimile noastre se-ntâlnesc", "E miezul nopții", "Când trandafirii au înflorit".

O lume a muzicii uşoare atât de frumoasă, de curată, de sinceră, care astăzi ni se pare uşor naivă, pentru că sentimentele erau pure şi exprimate poetic. Şi prin aceste rânduri, dar şi prin regăsirea şi reascultarea şlagărelor vechi

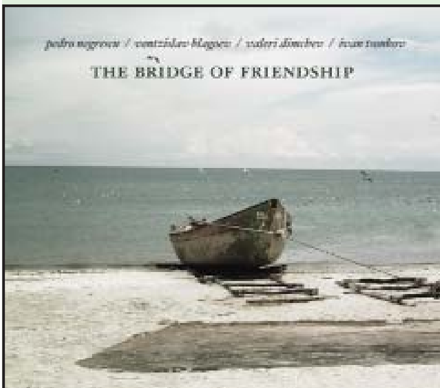

Nicu Stoienescu, Dorina Draghici

sperăm ca aceste mari doamne de altădată ale cântecului să nu fie uitate, aşa cum nu se cuvine uitată întreaga mare moştenire a înaintaşilor – compozitori, textieri, dirijori, instrumentişti, interpreți...

Marius GHERMAN

„The Bridge of Friendship”

Contrabasistul Pedro Negrescu a apărut pe marile scene jazz, nu numai în România, în anii ’90. Şi-a făcut rodajul alături de Garbis Dedeian (cu care a debutat), Johnny Răducanu (în al cărui grup a funcţionat o bună perioadă) şi Mircea Tiberian (care i-a fost şi profesor la Clasa Jazz a Universităţii Naţionale de Muzică din Bucureşti). Discul publicat de Soft Records îi alătură muzicianului român (care interpretează şi vocal pe alocuri) pe instrumentiştii bulgari Valeri Dimchev, Ventzislav Blagoev şi Ivan Tsonkov, cei patru combinând

instrumente specifice deopotrivă jazzului şi muzicii tradiţionale (balcanice). De aici şi sonoritatea generală a discului - world-music, balansată între tradiţional şi genul care a dat improvizaţiei, vreme de un secol, ce-i al Cezarului... Etno-jazzul are la rândul său o tradiţie în această parte a Europei, dacă mă gândesc fie şi numai la Jancy Körössy, iar muzica celor patru muzicieni din Balcani creează atmosfere care o localizează de minune, fără a rămâne tributară jazzului. Calde, învăluitoare, liniştitoare, fără demonstraţii de virtuozitate forţată (şi poate aici rezidă valoarea acestui disc, în a simţi instrumentele în context, nu a le auzi pe fiecare în parte), cu o întrebare (care mă face să ascult iar şi iar): în ce măsură diversele teme sunt preluate din muzica tradiţională ori sunt compuse în spiritul ei?

„Home”

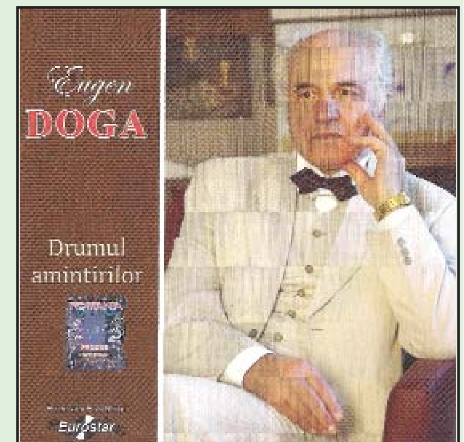
„Home” este primul disc al contrabasistului Pedro Negrescu (după zeci la care a colaborat) a cărui muzică este compusă de acesta, aşadar o producţie jazz în nume propriu, pentru care muzicianul şi-a luat parteneri doi americani cunoscuţi, saxofonistul Rick Condit şi chitaristul Tom Wolfe. O colaborare care onorează catalogul casei de discuri Soft Records. Dacă adaug şi faptul că înregistrările au fost efectuate la Timişoara, trebuie să specific că i-am filmat pe cei trei la jumătatea deceniului trecut, în două dintre sălile celebre de pe Bega, dar şi la Jupâneşti.

Unde era în plină desfăşurare o tabără pentru cursanţii Facultăţii de Jazz (şi Pop) „Richard Oschanitzky” din cadrul Universităţii „Tibiscus”. Şi atunci cum să interpretez conceptul home mai bine decât prin întâlnirea trioului care a împărţit casă şi masă la Timişoara, un oraş în care convieţuiesc exemplar atâtea naţii. Curge lin, este familiară şi caldă muzica discului, iar cele trei solouri („Intermezzo”) ale românului sunt meandre care variază fericit opera de autor, onorată de cei doi iluştri colegi. Iar apele liniştite sunt adânci, îmi vine să exclam, ascultând spaţiile de manevră ale celor trei instrumentişti, care se întrepătrund... ca la carte (fără să vreau, a ieşit şi o paralelă cu intensa activitate didactică a acestora). (**Doru IONESCU**)

Eugen Doga: „Drumul amintirilor”

După primul album ce i-a fost vreodată consacrat dincoace de Prut de casa de discuri Eurostar (”Mari succese”), renumitul compozitor Eugen Doga revine în atenţia melomanilor cu două albume şi mai cuprinzătoare, apărute tot sub etichetă Eurostar sub îngrijirea fiicei sale Viorica Doga, care locuieşte la Bucureşti. Din banda sonoră a celor peste o sută de filme la care a semnat muzica regăsim aici celebrul vals ”Dulcea şi tandra mea fiară” sau piese cum ar fi ”Cascada de Paris”, ”Aleea de mesteceni”, ”Maria Mirabela”, ”Drumul ţiganilor”. De pe tărâmul şlagărelor au fost gravate pe acest disc ”Au izbucnit în floare trandafirii” (Margareta Ivănuş), ”Ruga” (Iurie Sadovnic), ”Oglinda clipelor” (Anastasia Lazariuc şi Iurie Sadovnic), ”Codrii mei frumoşi” (Anastasia Lazariuc), ”Nod în papură” (Nadejda Cepraga şi Ştefan Petrache), tema neuitatului film pentru copii ”Maria Mirabela” fiind cîntată de regretatul Mihai Constantinescu. Interpretarea (sau acompaniamentul, după caz): Orchestra cinematografiei sovietice, Orchestra Tele-Radio Moldova, Orchestra Radio Bucureşti. Ne amintim că la lansarea primului album, de care am amintit, parterul magazinului Muzica a fost neîncăpător, cu zeci de personalităţi venite să fie alături de Maestru la acel eveniment în premieră. Acum, cu insuportabila pandemie şi interdicţiile

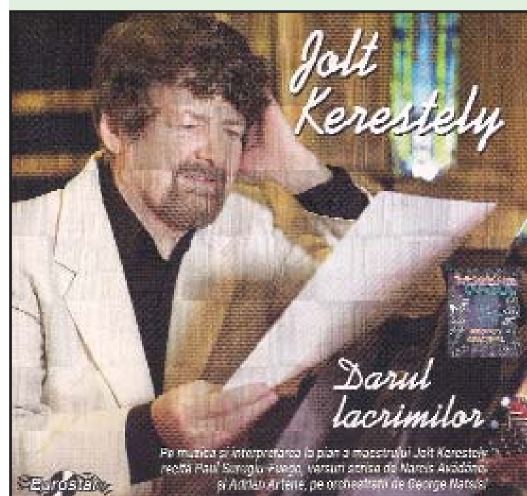
impuse, nu ştim când, cum şi unde vor fi lansate aceste două noi albume. Iniţial era vorba să aibă loc la Palatul Cantacuzino a doua zi după concertul de la Sala Palatului din martie 2020 al lui Paul Surugiu-Fuego; acesta s-a amânat de trei ori, ultima dată sine die, aşa încât speranţa noastră este în... vaccin!

Margareta Pâslaru: „Idei”

Subintitulat, după titlul piesei ce deschide albumul, “Cu haina pe umeri”, acest album editat în formă digipack de casa Roton merită o atenţie specială. Pe de o parte deoarece, consecventă preocupărilor şi principiilor sale generoase, artista cedează toate încasările rezultate în beneficiul Programului Banca de Alimente al Crucii Roşii, iar pe de alta caracterului său aparte. Astfel,

protagonista ne propune 15 frumoase compoziții proprii, câteva noi-nouțe, altele reactualizate (pe mapă este precizată data elaborării inițiale, în anii '60, 70 sau chiar, într-un caz, 1950), nu o dată păstrând aranjamentul original. Dar atracția vine, ca de obicei pe albumele recente ale Margaretei Pâslaru, de capacitatea ei de a atrage şi implica în proiectele ei muzicale personalități pe care nu le-ai vedea prezente pe un disc de muzică uşoară. Este cazul actorilor Horațiu Mălăele şi Emilia Popescu, al cântăreței de muzică populară Sofia Vicoveanca, al vedetei TV Virgil Ianțu (chiar dacă, să nu uităm, el are pregătire muzicală), al criticului de artă Marina Constantinescu, alături de care ne bucurăm a reîntâlni voci pe care cei tineri poate nu le cunosc, dar care au însemnat ceva la vremea respectivă – Păunița Ionescu (stabilită în Germania) sau Maria Nagy (în Ungaria – de altfel textul este adaptat în limba maghiară). O adevărată încântare este duetul dintre Margareta şi valoroasa cântăreață de jazz Luiza Zan, pe o temă de George Gershwin. Se înțelege, bună parte din melodii este interpretată de protagonistă însăşi, între acestea regăsind celebra "Lasă-mi, toamnă, pomii verzi!" sau piese scrise în 2020, aşa cum în compania invitaților reascultăm în versiuni inedite titluri de succes cum ar fi "Turneul" sau "Mai bine soarta lui Sisif". Între semnatarii aranjamentelor muzicale figurează Andrei Kerestely, George Popa, Călin Grigoriu, Mircea Romcescu, dar şi Alexandru Avramovici sau Radu Goldiş. Înregistrările au fost realizate şi masterizate la Midi Sound Studio, cu Jolt şi Andrei Kerestely. Discul se încheie cu rugăciunea "Tatăl nostru", pe muzica Margaretei Pâslaru, cât se poate de potrivită pentru vremurile de restrişte pe care le trăim. Încă o dată plurivalenta artistă ne dăruieşte un disc în care fiecare din cele 18 piese se ascultă cu o nedisimulată bucurie sufletească...

Jolt Kerestely: „Darul lacrimilor"

Un album cu adevărat remarcabil ne oferă casa de discuri Eurostar – cel mai alinător cadou înainte de Sărbători, mai ales acum, în tristețea şi singurătatea impuse de nenorocita pandemie.

Este o realizare ce încununează o carieră excepțională, cu 14 bijuterii compuse şi interpretate la pian de reputatul compozitor – mai sensibil, mai inspirat, mai romantic, mai nostalgic ca oricând. Unii ar putea adăuga "mai trist", dar nu este întrutotul adevărat, dovadă piese cum ar fi "Un gând frumos", "Cu zâmbet", "Dacă suntem împreună", "Fără regrete".

Mergând spre 87 de ani, muzicianul, împovărat şi de unele probleme de sănătate, are momente fireşti când, aşezat în fața claviaturilor pianului, lasă să i se prelingă o lacrimă pe obraz, dar acest "Dar al lacrimilor" este binefăcător, iar atmosfera degajată de album este una senină, caldă, dominată de tandrețe. Discul este o continuare firească a celui anterior, "Poveşti sentimentale", apărut tot la casa de discuri Eurostar şi propunîndu-ne aceeaşi echipă de formidabili prieteni-colaboratori: orchestrațiile George Natsis, mixaj şi masterizare Andrei Kerestely ("Midi Sound Studio"), versuri Narcis Avădănei şi Adrian Artene. Pentru că, dacă n-am fost suficient de expliciți, partiturile instrumentale alternează cu recitările copleşitoare ale lui Paul Surugiu-Fuego, care dă viață tulburător celor zece poeme, multe din ele mustind de optimismul plenar transmis de sentimentul iubirii, aparținând poeților amintiți.

De altfel toți se regăsesc cu mărturii în elegantul booklet, ilustrat cu frumoasele fotografii semnate Ana Maria Halalai. După patru albume cu adevărat de colecție, putem vorbi fără teama de a greşi de o comuniune perfectă compozitor-instrumentist-interpret-actor dintre Jolt Kerestely şi Paul Surugiu-Fuego, aşa încât suntem siguri că aceştia ne vor mai oferi multe clipe de bucurie.

Dorin Manea

Revistă lunară de informare, opinie şi dezbatere editată de UNIUNEA COMPOZITORILOR ŞI MUZICOLOGILOR DIN ROMÂNIA şi finanţată cu sprijinul MINISTERULUI CULTURII

ACTUALITATEA MUZICALĂ

Redactor şef: Mihai COSMA
Redactori: Octavian URSULESCU, Norela-Liviana COSTEA
Secretar de redacţie: Costin ASLAM

Corespondenţi naţionali:
Sanda HÂRLAV-MAISTOROVICI, Mariana POPESCU, Vasilica STOICIU-FRUNZĂ, Cristina ŞUTEU, Alex VASILIU, Petre-Marcel VÂRLAN

Semnează în acest număr:

Loredana BALTAZAR, Nicolae BRÂNDUŞ, Corina BURA, Theodora CONSTANTINESCU, Sebastian CRĂCIUN, Mihaela GÂRLEA, Doru IONESCU, David LAPADAT, Florian LUNGU, Ruxandra MIREA, Doina MOGA, Irina NIŢU, Alexandru PĂTRAŞCU, Mariana POPESCU, Elena Agapia ROTĂRESCU, Constantin-Tufan STAN, Carmen STOIANOV, Mircea ŞTEFĂNESCU

www.ucmr.org.ro

Adresa redacţiei: Bucureşti, Calea Victoriei 141, sect. 1, 010071, România. **Tel./Fax:** +40-21-312.98.67
E-mail: em@edituramuzicala.ro, editura@unmb.ro

TIPOGRAFIA - INTERSIGMA-ERICOM SRL
TEL: 021-242.30.32 ISSN: 1220-742x